

1425
2012

პრსენალი

№22 (169) ... 26 ოქტომბერი - 8 ნოემბერი, 2012 წ. ფასი 2 ლარი

ქვეყნუზივი:
საზღვრო თავდასვის
აოლაკოვნიკი ალაპაკაქა
— ვინ და რატომ გადაყარა
„სტრელეები“ კოდორში...

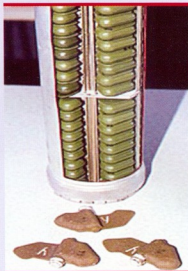
ავინსტოს ომის
გამოძიების
დრო დადგა

შაშაინი ავლანეთუი სავსკაზმის
გაგზავნესას აპირებლა?

ჩხეთის
პოლიციის
სპეციალური
დანიშნულების
რაზვი

37

დანადგვა
პაერიდან

17

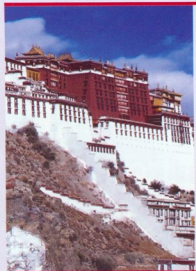

გორინავი
„კროკოდლები“
ცხინვალთან

51

კაზარლები
1992-93 წლების
აფხაზეთის ომში

34

გიგაგონ
გვიდილოვანი
ბროლა

25

„სუპერსოილა“
კარგის
შესაგვრავად

54

სარჩევი

საქართველოს
არჩევნების
სამსახური

კალენდარი

- 4 სახელმწიფო სიხარული
- 7 სიხარული დასაწყისად
- 7 ავტობუსის მძღველებს და მძღველებს დრო დასაწყისად
- 8 მამული ავტობუსის მძღველებს დასაწყისად
- 9 სახელმწიფო სიხარული
- 9 სახელმწიფო სიხარული
- 13 სახელმწიფო სიხარული
- 15 სახელმწიფო სიხარული
- 17 სახელმწიფო სიხარული
- 20 სახელმწიფო სიხარული
- 22 სახელმწიფო სიხარული
- 25 სახელმწიფო სიხარული
- 30 სახელმწიფო სიხარული
- 34 სახელმწიფო სიხარული
- 37 სახელმწიფო სიხარული
- 40 სახელმწიფო სიხარული
- 42 სახელმწიფო სიხარული
- 44 სახელმწიფო სიხარული
- 46 სახელმწიფო სიხარული
- 48 სახელმწიფო სიხარული
- 51 სახელმწიფო სიხარული
- 54 სახელმწიფო სიხარული

რედაქციისგან

საქართველოს ახალი პარლამენტი ჰყავს, დღე-ღამე ახალი მთავრობის ფორმირებაც დაიბრუნდა, რის შემდეგ უკვე „ქართული ოცნება“ გახდება მასუხისმგებელი (პრეზიდენტ სააკაშვილთან ერთად) იმისა, თუ რა გზით წყვეტენ სამშობლო. იმედი, საქართველოს შეიარაღებულ ძალებს და მილიტარულ თვითდაცვისუნარიანობას ახალი მთავრობა ჯერჯერობით დაუთმობს, აღადგენს სამშობლო კონტროლს მთლიან უწყვეტად, არ დაბლოკავს მასმედია და გაითავისწინებს საზოგადოებრივ აზრს.

მთავარი რედაქტორი ირაკლი ალასანიანი
 მასუხისმგებელი რედაქტორი თემურ ჩანაძიძე
 კომპიუტერული უზრუნველყოფა დანილ მუსინაშვილი

რედაქცია!
 გამოიყარეთ „არსენალი“ და მიიღეთ შიგნით, რედაქციის მისამართზე!
 ტელ: 238-26-74; 238-26-73

რედაქციის დასამუშავებლად მასალების გადაგზავნა პარკალულით

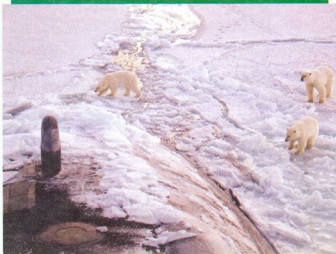
გადაცემულია დასაბამად 22.10.2012

გაზეთი „კვირის პალიტიკის“ დამატება ©
 რედაქციის მისამართი: თბილისი, იოსებების ქ. N49
 ტელ: 238-83-07 (121)

სარედაქციო განცხადება:
 ტელ: 237-78-07; 238-78-70
 email: arsenal@kvispalitra.com
 შიგნით გამოცემის რედაქციის მისამართზე პარკალულით

გარეკანი: ქართული ენის დაცვისათვის დასაწყისად სახელმწიფო-სარედაქციო კომპლექსით Grom-ით

რუსული წყალქვეშა ნაუბი არკტიკის ყინულაუბი ველარ ღაიძელაშვილი

არქტიკაში მონიტორინგის მიზნით აშშ-ში გადამცემების ქსელის შექმნაზე დაფიქრდნენ, რასთივისაც აისბერგებს გამოიყენებენ. ყინულის მთებზე ზემოდან მაგნიტურ, ხოლო წყალქვეშა ნაწილზე კი აკუსტიკურ გადამცემებს დაამონტაჟებენ. აისბერგი კი ოკეანის დინამიკის დახმარებით დღეში 6 კმ-ს ფარავს.

ეს ერთი შეხედვით წინდა სამეცნიერო პროექტი უკვე გახდა რუსების აფორიაქების მიზნები და მისი რეალიზაცია მნიშვნელოვნად გაურთულებს ბალისტიკური რაკეტებით აღჭურვილ რუსულ ატომურ წყალქვეშა ნაუბებს არქტიკულ წყლებში ყოფნას.

საერთოდ კი, არქტიკული ყინული, როგორც არასდროს, სწრაფად დნება. ეს კი ნიშნავს, რომ პოლარულ წყლებში დიდი სამხედრო და კომერციული აქტიურობა დაიწყება. ამასთან, არქტიკა იდეალური ადგილია სტრატეგიული შეიარაღების მქონე წყალქვეშა ნაუბისთვის, რადგან ყინულის სქელი ფენის ქვეშ დაშალვა ადვილია.

რუსები შიშობენ, რომ თუკი ამერიკელები აისბერგების მეშვეობით მართლაც შეძლებენ ამ მარტვი და იაფი მობილური გადამცემების ქსელის შექმნას, მათი სტრატეგიული რაკეტმზიდებისთვის, სულ ცოტა, ერთი რეკონი დაიკრება.

აეპიკალი უზგაოლოვაი კოოკგაიის აპოის ღაღოვას წინასწარუვაე

აშშ-ის სამხედრო საპერი ძალების წარმომადგენლებმა წარმოადგინეს სამეცნიერო პროგრამა Blue Horizons-ის ვიდეორგოლი, სადაც აღამანსა და მანქანას შორის ზღერის წმლის მოსალოდნელი ტენდენცია ასახული.

სამხედრო ფუტუროლოგთა ვარაუდით პროცესი სულ უფრო სწრაფად წარიმართება და საბოლოოდ აღამანსა და მანქანას შორის განსხვავება სრულებით გაქრება, რაც ზენი პლანეტის ახალი თაობის მოზინადრების — კიბორცების დასაბამი გახდება.

ვიდეორგოლს ციტატად წამღერებული ალბერტ აინშტაინის ცნობილი გამონათქვამი აქვს. „ტექნოლოგიური პროგრესი იცვება, რაც ნაჯახი პათილოგი დამნაშავეს ხელში“.

პროგრამა Blue Horizons-ი თთავლისწინების ნათელი სურათის შექმნას იმავზე, თუ როგორ იქნება 20 წლის შემდეგ პერი, კოსმოსი და კიბერსამყარი. პროგრამის ერთ-ერთი მთავარი მიმართულება მყრთებული შტატე-

ბისთვის მოსალოდნელი საფრთხეების ადრეულ ეტაპზე გამოვლენაა.

სხვათა შორის, აინშტაინის დიდხნის წინ უთქვამს, არ ვიცი, რთი იბრძობლებენ მუსამე მსოფლიო ომში, მაგრამ დარწმუნებული ვარ, მეთოზე მსოფლიო ომში ვიხიბთა და ქვეით ითმებენი.

სამხრეთკორეულ პელანგთთ უხსაგაიკოლავული ოსგაოვთ

ნაწილის მებრძოლთა საწვენებელი გამოხელა გაიმართა.

სამხრეთკორეელმა ჯეკლებმა შთამბეჭდველი სანახაობა საუციავლურად ქვეყნის უმაღლესი პირებისა და სამხედრო მეთაურობის წინაშე შეიარაღებული ძალების დღის აღსანიშნავ ღონისძიებაზე წარმოადგინეს.

შოუს დროს მებრძოლებმა დამსწრეებს ხელნართული ბრძოლის ილუთები და დანის გამოყენების ოსტატობა სინქრონულად უჩვენეს.

ახლახან სეულდინ 140 კმ-ით დაშორებული სამხედრო ბაზა გაიმართა საპარამუტო-საღვსანტო

AK-47 ხელოვნაიის უღავერად გელანასიის

მას კაცობრიობისთვის ომი, ტკივილი და ცრემლი მოაქვს, თუმცა, ხელფენებამ სიკვდილის მთხველი ავტომატი „კალანასი-კოვი“ კი შეიძლება მშეიდობის პროპაგანდის იარაღად აქციოს.

ახლახან ლონდონში გაიმართა გამოფენა, სადაც თანამედროეობის ცნობილმა მხატვრებმა განთქმული AK-47-ის თემაზე ხელფენების ნიმუშები შექმნეს და ამით მსოფლიოს იარაღის დაყრისკენ მოუწოდეს.

მაგალითად, მხატვარმა ნენსი ფოუტსმა ავტომატი ეკლიანი გახადა, რთაც გამოხატა სურვილი, რომ აღამიანებმა აღარ აიღონ ხელში იარაღი.

ავიანოვ უპილტავი მთავის ფონზე

ავიანოვ მთავისთავად შთამბეჭდავი სანახაობაა, მაგრამ როცა საჰაერო ზომადღების ტრიუკები წარმოტაცი პენინსის ფონზე იმართება, ვიზუალური ეფექტი, ალბათ, ერთიორად ძლიერია.

ოქტომბერში შვეიცარიის სამხედრო-საჰაერო ძალებმა საქონებელი გამოსვლა გამართეს. რამდენადაც ეს სახელმწიფო მეტწილად მთავორიანია, შოუც დათოვლილი მთების ფონზე წარმართა და სანახაობას მნახველიც მრავლად ჰყოფდა.

რაც შეეხება ქვეყნის სამხედრო-საჰაერო ძალებს, ის დიდწილად გამანადგურებელ F/A-18 Hornet-ებისგან შედგება, თუმცა შოუში გამანადგურებლები Saab Gripen F მონაწილეობდნენ, რომელთა შესყიდვა შვეიცარიის ხელისუფლებას განუზრახავს.

აშშ-ს სპიი წლის შედეგ აიკველი ლაზერული ქვეყნი ქვეყა

კომანია „ბონინგი“ აშშ-ის კოსმოსური და რაკეტსაწინააღმდეგო თავდაცვის სარდლობასთან გაფორმებული კონტრაქტით შექმნილი ლაზერული იარაღის გამოცდის ახალ ეტაპს იწყებს. მაპარაკია მიზნობრივი ლაზერული ქვეყნის HEL MD-ის პროტოტიპის მალაღონერეგტიკულ სროლაში გამოცდაზე, რომლის დროსაც გასროლა 10-კილოგრამიანი ლაზერით ხდება. თვითმავალი ლაზერი ოთხობრბლიან სატვირთო HEMMT-ის შასისზე განთავსებული და გათვლილია მართვადი და უმართავი რაკეტებისა და ბომბების, ასევე უპილოტო საფრენი აპარატების გასანადგურებლად. მართალია, სპეციალისტები მისი გამოყენების შესაძლებლობას ცოცხალი

ძალისა და დაუჯავშნავი ტექნიკის წინააღმდეგაც არ გამოირჩევენ, მაგრამ HEL MD უმთავრესად მაინც საეიციო და სარტყილური საშუალებებისა სამხედრო ბაზების დაცვისთვისაა გამიზნული. ლაზერის მალაღონერეგტიკულ სროლაში გამოცდა 2013 წლის ბოლომდე გავრქელდება. ამ ხნის განმავლობაში „ბონინგმა“ იარაღის დამიზნებისა და კვების სისტემების ეფექტიანობა და საიმედოობა უნდა დაამტკიცოს, რათა სამომავლოდ იხიანი უფრო მძლერი გამოსხეების მქონე იარაღზე გამოიყენონ. წინასწარი გათვლებით, ლაზერული ქვეყნზე მუშაობა სამ წელიწადში დასრულდება, რის შემდეგც საქვემოტი გამოსცდელად სამხედროებს გადასცემენ.

უკრაინელი პოპარ-ღელუინეა წკრთინა

უკრაინაში ქვეყნის სამხედრო-საზღვაო ძალებისთვის ზღვის ცხოველებს გაქრთინის პროგრამაა განახლეს. ამ დროისთვის სეფასტოპოლის სახელმწიფო ოკეანერეაში ათ აფალინას (ღელუინისებრთა ოჯახის ზორბა ცხველი) სპეცდავლებების შესრულებას აჩვენენ.

უკრაინელები ძუძუმწოვარ არსებების ზღვაში ძიების ჩატარებას, ფსკერზე კონკრეტული საგნების აღმოჩენასა და ასევე, წყალქვეშა დივერსანტებზე ნადირობას ასწავლიან.

სეფასტოპოლის ოკეანერეაში 60-იან წლებში, სპეციალურად ზღვის ძუძუმწოვრების გასაქრთინებლად შეიქმნა. დელფინებს ძირითადად წყალქვეშა დივერსანტებთან საბრძოლველად იყენებდნენ, რისთვისაც ცხოველს ალიკას უტყობებდნენ, წინ დამატრებული დანით ან პისტოლეტით დელფინებს დივერსანტისთვის დამცავი ნიღბის დაზიანებასა და პირიდან სასუნთქო მალაქის გამოცლასაც ასწავლიდნენ, ხოლო უყანგბადოდ დარჩენილი დივერსანტი წყლიდან ამოეყინათადა, სადაც უკვე ანტიდივერსიული დანაყოფის მებრძოლები გაანადგურებდნენ.

სსრკ-ის დაშლის შემდეგ ოკეანერეაში დაუფინანსებლობის გამო ფუნქციონირება შეწყვიტა და გაწერონილი სამხედრო დელფინები ირანში გაყვიადა.

სირიული გაემოსლილება თუ ყუბაგასაგყორსნი პეარკ ისკრის

რას არ ნახავს კაცია?! განსაკუთრებით ბრილიონ ველზე... თანაც, ომი ისეთი რამეა, რაც ზელში მოგზეღება, იმით უნდა იბრძოლო. ეს ფოტო სირიაშია გადაღებული და იქაურ მოვლენებს, ვფიქრობთ, კარგად ასახავს. როდესაც ვუმბარებთ თავდება და ვუმბარსატყორსნი მწყობრიდან გამოდის, სირიელი აჯანყებულები თვითნაკეთ ბომბებსა და ვიკანტურ „მურდულებს“ იყენებენ, რითაც სახელისუფლებო ვაერებს სასიკვდილო „მოკითხვას“ უგზავნიან.

ეს ველაფერი კარგი, მაგრამ იბადება კითხვა, — რა მოხდება, თუკი ერთხელაც კონსტრუქცია „მეზარბაზნეს“ დააღალატებს ან ეს უკანასკნელი დაუმეებს საბედისწერო შეცდომას? ქართული მულტფილმის „მტრობა“ სცენა ვგასენდება, — ზარბაზანი რომ გასკდება. აქ რა ამბავი მოახდინა და იქ რას იზამაო, — ამბობს მულტფილმის ერთ-ერთი პერსონაჟი.

ანგაგონი „პუკინა თიუზ“ ნახეპარი საუკუნის წინ აგებლა

აშშ-ის ნაციონალურმა არქივმა „მფრინავი თიუზის“ პროექტებთან დაკავშირებული საიდუმლო დოკუმენტები საქვეყნოდ გამოიხილა. დაპარაკია ქვეყნის სამხედრო-საპაერო ძალების საუჯაციო სისტემათა ქვედლანაყოფში აქამდე დაცულ დოკუმენტზე, სახელწოდებით „პროექტი 1794“, რომელიც 1956 წლითაა დათარიღებული. მასში ყურადღებას იპყრობს დისკოსებრი საფრენი აპარატის ილუსტრაცია, რომელსაც დღევანდელი საზომებიაც შეიცვალა რეულიცოფური ვულვით. პროექტის თანახმად, დისკოფრენს, რომლის პროტოტიპზე მუშაობის პატრიც თაის დროზე ამერიკელებმა კანადურ კომპანია „აეროს“ დასდეს, ვერტიკალური აფრენა-დაშვება უნდა შესძლებოდა, ვფრინა 3-4 მახის სიჩქარით, ასულიყო 30 კმ სიმაღლეზე და 1800 კმ დაეფარა. დისკოფრენის

ფაის ძალიან დაბალი უნდა ყოფილიყო, — სულ რაღაც 3 მლნ 160 ათასი დოლარი (გალუტის სადღეისო მიღვეულნარიანობით 26 მლნ დოლარი), რაც თანამდროეე მეთოზე თათბის გამანადგურებლის დირებულების ნახეყარია.

დისკოფრენისთვის ზემოთქმული ტაქტიკურ-ტექნიკური მახასიათებლების მინიჭება მამინდელი ტექნოლოგიებით შეუძლებელი იყო და რა გასაკვირია, კანადური კომპანიის ინჟინრებმა ამ ამბიციურ პროექტს თავი რომ ვერ გაართვეს. ოპტიმისტური მოლოდინის მიუხედავად, პროგრამა ბოლოს და ბოლოს დაიხურა, რადგან არც სათანადო მრეფე, არც ელექტრონიკა და პროექტირების კომპიუტერული ტექნოლოგიები არ არსებობდა, რის გარეშეც მსგავსი პროექტის განხორციელება წარმოუდგენელია.

შვედ ჯარისკაცებს ყუბაგაგონიან ვერ ასახელებენ

ქვეყანაში სამხედრო რეფორმის ჩატარება რომ ერთობ საწითორი საქმა, ეს ისეთი გამართული სახელმწიფოს მაგალითიათაც ჩანს, როგორიც შედეგია.

ცოტა ხნის წინ შედგებმა გადაწყვიტეს, არმაშია გმწყვეა გააუქმონ და ის მოლანად საკონტრაქტო გახადონ, მაგრამ უმაღ პრობლემებს წააყდნენ: კონტრაქტით მომსახურე ჯარისკაცებმა სასტიკი უარი თქვეს ყუბარების დატოვებასა და სახეურებულად ქალაქურ ბინებში გადასვლაზე. მიზეზი მარტვია — ყუბარმაში ცხორება გაცილებით იაფია.

შვედური სამხედრო რეფორმის ავტორები მასზე მუშაობისას ხელმძღვანელობდნენ იდილოგიური პრინციპით „ჯარისკაციური ცხოვრება ჩვეულებრივი სამსახური უნდა იყოს, კონტრაქტორი სამხედრო კი სამოქალაქო საზოგადოების ნაწილი“. პოდა, ამვე პრინციპით ჯარისკაცმა სამუშაო დღის დასრულების შემდეგ სამხედრო ნაწილი ისევე უნდა დატოვოს და შინ წავიდეს, როგორც, მაგალითად, მასწავლებელმა ან კაფე-ბარის დამლაგებელმა. ოღონდ სამხედრო რეფორმის ავტორებმა ვერ გაითვალისწინეს, რომ გარანტიანების უმეტესობა დისლოცირებულა და ქალაქებში, სადაც საცხოვრებელი ფართობების მწყველ დეფიციტია. ბინის დაქირავება იმითვისაც კი ძვირი სიამოვნებაა, ვისაც საშუალოზე მაღალი ანაზღაურება აქვს. მაგალითად, სტოკჰოლმს ან გიოტებორგში ერთობიან ბინას 700 ევროზე იაფად ვერ ნახავთ.

აგვისტოს ომის ობიექტურად გამოძიების დრო დადგა

2008 წლის ჩრეთ-საქართველოს ომიდან შემთხვევითად აღმოჩენილი და დაკრძალული მკვლელების მკვლელობის გამოძიების და შედეგების ობიექტური გამოკვლევა

ვევლაზე მძიმე შედეგი, რაც „ნაციონალური მოძრაობის“ 9-წლიანმა პერიოდმა საქართველოს დაუტოვა, ის არის, რომ ქვეყნის 20% რუსეთს აქვს ოკუპირებული.

ეს პრობლემა საშვილიშვილოა, რადგან თუკი მანამდე ცხინვალისა და აფხაზეთის სეპარატისტული დაჯგუფებები აუღიარებელი წარმონაქმნები იყვნენ (როგორც მსოფლიოში მრავლადაა), 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ მათი დამოუკიდებლობა რამდენიმე ქვეყანამ ცნო და მათ შორის გაეროს უშიშროების საბჭოს მდამდგმა წევრმა, რუსეთის ფედერაციამ.

რა მოხდა სინამდვილეში და რამ მიზეზით საქართველო ექამდე, რომ მკვრივ ბირთვულარადიან რუსეთთან სამხედრო დაპირისპირებაში ჩართულიყო, — აი, ეს არის მთავარი კითხვა, რასაც დღემდე ობიექტური პასუხი არ გასცემს და რასაც ასე ელოდება საქართველოს მოსახლეობა და განსაკუთრებით მისი ის ნაწილი, რომელიც დღეს იძულებით გამოყრდილია მშობლიური სამაჩაბლოდან და აფხაზეთიდან.

საკავშირის ხელისუფლებამ თითქოს სცადა, ჩაეტარებინა 2008 წლის ომის ფაქტორების კვლევა და ამისთვის საპარლამენტო საგამომძიებო კომისიაც კი შექმნა, თუმცა ამ კომისიის მუშაობის შედეგი ერთგვარი „გაპარაკების“

მცდელობა იყო, რადგან მან ვერ და არ გამოავლინა მთავარი დამნაშავეები, რაც მოსალოდნელიც გახლდათ, — ქვეყნის სათავეში იჯექვ მალა იდგა, ვინც დაუშვა, რომ საქართველო ომში ჩაბმულიყო. 1-ლი ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნებმა საქართველოს რეალობა შეცვალა, ქვეყნის სათავეში ახალი გუნდი მოვიდა, რომელსაც შეუძლებელია დაჰქონდა ან საერთოდ არ ჰქონია აგვისტოს ომის დაწყებასთან და არსებობის ვეულა წინა პირობა, რომ ობიექტური გამოძიება ჩატარდეს.

ამისთვის აუცილებელია პარლამენტში შეიქმნას ახალი საგამომძიებო კომისია, რომელიც მართლაც დამოუკიდებელი სამხედრო ექსპერტებითა და სპეციალისტებით დაკომპლექტდება, რათა მათ დაწერონ ის ობიექტური დასკვნა, რასაც ასე მოუთმენლად ელოდება მთელი საქართველო.

საგამომძიებო კომისიის მუშაობა სხვადასხვა მიმართულებით უნდა წარიმართოს და მან აუცილებლად უნდა მოიცავს არა მარტო აგვისტოს ომის პერიოდს, არამედ წინა წლებიც, როდესაც განვითარებულმა მოვლენებმა საბოლოოდ ომამდე მიგვიყვანეს.

კომისია უნდა დაინტერესდეს პრეზიდენტის, მაშინდელი მთავრობის, გაერთიანებული შტაბის, ბრძანდების მეთაურობის მოქმედებებით, მიღებული

გადაწყვეტილებებითა და გაცემული ბრძანებებით (თუმცა არსებობს შიში, რომ რიგი ბრძანებები უკვე განადგურებულია ან კორექტირებული).

საჭიროა ომის თითოეული დღისა და საათის გაანალიზება, რათა მივიღოთ რეალობასთან რაც შეიძლება დაახლოებული სურათი, თუ როგორ ვითარდებოდა მოვლენები იმ, საქართველოსთვის ტრაგიკულ პერიოდში. ამისთვის კი კომისიამ უნდა მოუსმინოს ათასობით ადამიანს, როგორც პოლიტიკოსებსა და გენერლებს, ისე ჯარისკაცებს, რათა მათი მონაყოლის გაანალიზების შემდეგ არც ერთ დამნაშავეს არ მიეცეს საშუალება, თავი აარიდოს პასუხისმგებლობას.

2008 წლის აგვისტოს ომის ობიექტური გამოძიება თუნდაც იმიტომ გჭირდება, რომ მომავალში არც ერთ ჩინოვნიკს თუ სამხედროს არ გაუწინდეს შეგრძნება, რომ პასუხისმგებლობას დაუტოვებდა და შერჩება დანაშაული.

საქართველოში რომ ჩატარებულიყო 1992-93 წლების აფხაზეთის ომის, 1998 წლის გალის მოვლენებისა თუ 2004 წლის ცხინვალის ომის ობიექტური გამოძიება და დანაშაულები სათანადოდ დასჯილიყვნენ, 2008 წლის აგვისტოს ომამდე არც მივიღდი.

უაუკინი ავღანეთში სავსკრაზმის გაგზავნასაც აპირებლან?

გაგზავნის შემთხვევაში დაღუპულთა და დაჭრილთა რიცხვი შეიძლება მნიშვნელოვნად გაზრდილიყო, რადგან სპეცდანიშნულების დანაყოფს ვეულაზე რთულ და საშიშ ოპერაციებში მონაწილეობა მოუხებოდა.

იმედია, ახალი მთავრობა აღარ გაზრდის ავღანეთში ქართული სამხედრო კონტინგენტს, თუმცა, როგორც ჩანს, არც შეტყობას აპირებს.

თავდაცვის მინისტრობის კანდიდატმა ირაკლი ალასანიამ უკვე განაცხადა, რომ ქართული სამხედრო კონტინგენტი არ შევიკრდება და ის ავღანეთში ISAF-ის მისიამ 2014 წლამდე, მისიის დასრულებამდე დარჩება.

ახალი მთავრობის ეს გადაწყვეტილება საზოგადოების არცთუ იხე მცირე ნაწილში უკვე გახდა საკამათო თემა. გეინდა თუ არა, მსოფლიოს ვეულაზე ცხელ წერტილში, პილმენდის პროვინციაში, 1500-მდე ქართველი სამხედრო მოსამსახურის ყოფნა ზრდის ტრაგიკული შემთხვევების ალბათობას.

ყოველი ახალი დაღუპული ქართველი სამხედროს ჩამოსვენებას ავღანეთიდან საზოგადოება ძალზე უარყოფითად აღიქვამს და სულაც არ ზრდის ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის პიპულარობას მოსახლეობაში.

საქართველო საერთაშორისო სამშვიდობო ოპერაციებში 1999 წლიდან მონაწილეობს. ქართველი სამხედროები 1999-2008 წლის გაზაფხულამდე კოსოვოში იცავდნენ სიმშვიდეს, 2003-დან 2008 წლის აგვისტომდე ერაყში იყვნენ, ხოლო 2009 წლის შემოდგომიდან ავღანეთში ISAF-ის ოპერაციაში მონაწილეობენ.

ავღანეთში საქართველომ თავდაპირველად, 173 სამხედრო გაგზავნა დაღეს კი მათი რიცხვი 8,5-ჯერ გაზარდა, რაც ჩვენისთანა ქვეყნის, რომლის ტერიტორიის 20% უკვე იქვეანას აქვს ოკუპირებული, უდიდესი კონტრიბუციაა.

გასაკებია, რომ ახალ მთავრობას არ სურს, ოპონენტებმა მათ ISAF-სგან მიპაილი გზიდან გადახვევა დააბარალონ და ამიტომაც არ ჩქარობენ ქართული სამხედრო კონტინგენტის შემცირებას ავღანეთში. თუმცა ასეთ დროს არც NATO-ს ხელშეწყობასა და არც სტრატეგიულ პარტნიორობას აშშ-ში არ უნდა გაუქნდეთ უარყოფითი რეაქცია, რადგან საქართველომ იმაზე მტკიცე გააკეთა ალიანსის დანახმარებლად ავღანეთში, ვიდრე 2008 წლის აგვისტოს ომგამოვლილ ქვეყანას შეუძლია.

ირაკლი ალასანიძე

ახალი მთავრობა არ აპირებს ავღანეთში ჩართული სამხედრო კონტინგენტის შეშინიკებას, რაც საზოგადოების ნაწილში კაპატიის თეგად იქმნა

შეიარაღებულ ძალებთან დაახლოებული საინფორმაციო წყაროების საშუალებით ცნობილი გახდა, რომ უკვე ყოფილი თავდაცვის მინისტრი დიმიტრი შამკინი ავღანეთში, ISAF-ის ოპერაციაში მონაწილე ქართული სამხედრო კონტინგენტის მორიგ გაზრდას გვემუცა. კერძოდ, მოლაპარაკებას აწარმოებდა ამერიკულ მხარესთან, რომ ავღანეთში, პილმენდის პროვინციაში, დამატებით გაგზავნილიყო საქართველოს შეიარაღებული ძალების ერთ-ერთი სპეცდანიშნულების დანაყოფი.

ISAF-ში ქართული სამხედრო კონტინგენტი ბოლო თვეებში ისედაც მნიშვნელოვნად გაიზარდა და თუკი ცენტრალური საარწიერი კომისიის შედეგებს დეკუჯერებთ, პილმენდის პროვინციაში გახსნილ ორ საარწიერი უბანზე 1477 ქართველმა სამხედრო მოსამსახურემ მისცა ხმა. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ავღანეთში ISAF-ის მისიამ

მონაწილეობიდან საქართველო რიცხვითი პირველი კონტრიბუტორი გახდა NATO-ს არაწევრ ქვეყნებს შორის.

ეს გარეშობა, ერთი მხრივ, საამაყო იყო საქართველოს ყოფილი ხელისუფლებისათვის და პრეზიდენტი სააკაშვილი შანსს ხელიდან არ უშეებდა, რომ საიამეთი არ განეცხადებინა ამის შესახებ.

შეორე მხრივ, საზოგადოების დიდ ნაწილში ნელ-ნელა იზრდება უარყოფითი დამოკიდებულება ავღანეთში ქართული სამხედრო კონტინგენტის მუდმივი გაზრდით, რაც იმითიცაა განპირობებული, რომ იქ უკვე დაიღუპა საქართველოს შეიარაღებული ძალების 18 სამხედრო მოსამსახურე. დაჭრილთა რიცხვს თავდაცვის სამინისტრო კვლავ ასაიდუმლოებს, თუმცა მათმა რიცხვმა, საგარეოდ, შეიძლება უკვე 100 კაცსაც კი მიაღწია.

ყოფილი თავდაცვის მინისტრ შამკინის ინტელატიუთი ავღანეთში დამატებით სპეცდანიშნულების დანაყოფის

საკაერო თავდაცვის კოლქოვნიკი ელაქარაქა

ვინ და რაზე გადამარა „სტრელეგი“ კოდორში...

აგვისტოს ომზე ბერი დაიწერა და, ალბათ, მომავალშიც დაიწერება. მე, თამარ მსხალიაძე, შეუთარღებული ძალების პოლკოვნიკმა, აფხაზეთის ომის მონაწილემ (ვეტერანმა), რომელიც იმ დროს ემსახურებოდა სახმელეთო ჯარებში საჯარისო პაერსაწინალო თავდაცვის განყოფილების უფროს ოფიცრად, გადავწყვიტე, მომეზიზრო მკითხველისათვის ომის ცალკეული ეპიზოდები, რომელიც, ჩემი აზრით, უფრო ადვილად იმსახურებს, რადგანაც ზოგიერთმა მოკლევანა უარყოფითი გაველენა იქონია აგვისტოს ომის მსვლელობასა და ომის შემდგომ პერიოდზე.

მოგეხსენებათ, აგვისტოს დასაწყისში როგორი დამბული სიტუაცია იყო ცხინვალის რეგიონში. ამას სამხედროები უფრო მწვავედ ვერძინობდით, რადგანაც ჩვენ მტერი დეტალური ინფორმაცია გვექონდა, ვიდრე საქართველოს მოსახლეობას. დამბულსა და თანდათან მატულობდა, ამიტომ გადავწყვიტე 6 აგვისტოს მოკლევადიანი შეტევაზე აძელო, რათა ოჯახი ბათუმშიდან თბილისში ჩამოვეყვანა. 7 აგვისტოს დღის 5 საათზე დამირეკა საჯარისო პაერსაწინალო თავდაცვის განყოფილების უფროსმა და მითხრა, რომ თავდაცვის სამინისტროში გამო-

ცხადებულა საბრძოლო განგაში და სასწრაფოდ უნდა გამოეცხადებულეყვი დისლოკაციის ადგილზე კარაღეთის მიმდებარე ტერიტორიაზე. გზაში შევხვდრილი დასაჯელთ საქართველოში დისლოცირებული თავდაცვის სამინისტროს საბრძოლო ქვედანაყოფები უკვე მიემართებოდნენ ვორისაკენ.

იმეე დღეს გამოეცხადი დისლოკაციის ადგილზე, სადაც სახმელეთო ჯარების შტაბი იყო განთავსებული. სასწრაფოდ შეუდექე ჩემი მოვალეობის შესრულებას, — კერძოდ, კავშირი დავამყარე სახმელეთო ჯარების შტაბსა და რადიოლოკაციურ სადგურებს შორის, რაც საშუალებას გვაძლევდა ონლაინ-რეჟიმში გაგვეკონტროლებინა ყველა საკაერო მიზანი მთელი საქართველოს მასშტაბით ვიცოდით ყველა სატრანსპორტო თუ სამხედრო თვითმფრინავის სვლის მიმართულება, ფერის სიმაღლე და სიქქაერე რეალურ დროში. მიღებული ინფორმაცია მუშაუდებოდა იმისდა მიხედვით, თუ რა მიმართულებით მოძრაობდნენ მოწინააღმდეგის თვითმფრინავები და რომელი საჯარისო პაერსაწინალო თავდაცვის ქვედანაყოფო უნდა გაგვეფრთხილებინა, რათა საკაერო მიზნებს მომადებელი დახვედროდნენ და გაე-

ნადგურებინათ გარდა ამისა, ინფორმაციას იღებდა ყველა ის საბრძოლო ქვედანაყოფი, რომლებიც თვითმფრინავების მოძრაობის მიმართულების ზონაში იყვნენ განლაგებულნი, რათა მოეხსროთ და შეენილბათ თავიანთი საბრძოლო პოზიციები. რაც შეეება რადიოკავშირს ქვედანაყოფებთან, ეს დიდი პრობლემა იყო, ამიტომ იძულებული ვიყავით, მობილური ტელეფონებით დეკავშირებოდით ჩვენს ქვედანაყოფებს, ზოგჯერ მობილური ტელეფონებიც დიდი შეფერებით მუშაობდა. არ ვიცი, რატომ არ მუშაობდა გამართულად რადიოკავშირი, რა იყო ამის მიზეზი და აგო თუ არა ვინემქ ამანე პასუხი.

თავდაპირველად მოწინააღმდეგის სამხედრო თვითმფრინავებს დიდად არ შეუქულებიართ, მაღალ სიმაღლეებზე დაფრინაუდნენ, ჩემი აზრით, დასაზეერად. ალბათ, უნდოდათ ჩვენს საარტილერიო ქვედანაყოფების საცეცხლე პოზიციები დაეფიქირებინათ. ეს ჩემი პირადი აზრია, რადგან რაც იქ ვიყავი, ჩვენი არტილერია არ განერეუბლა, რის გამოც რუსეთის რეგულარული ჯარები ხეობიდან გამოსვლას ვერ ახერხებდნენ და დიდი დანაკარგიც ქქონდათ.

სოფელ ძევერასთან ჩამოვარდნილი რუსული საფრინტო ბომბდამშენი Cy-24M ჯერ კიდევ იწვის

დიონენ, რათა დაეხმობათ ჩვენს პოზიციები, საკარის პასუხს იტყვიან, საპაერო თავდაცვის ქვედანაყოფებმა 6 სამხედრო თვითმფრინავი დააზიანეს. ერთი ბომბდამშენი Ty-22M3 „ბუკმა“ ჩამოავლო, ერთი თვითმფრინავი — „მიწა-ჰაერი“ ტიპის სარაკეტო კომპლექსმა. დანარჩენი ოთხი თვითმფრინავი გადასატანმა საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსებმა დააზიანეს. უნდა ითქვას, რომ თვითმფრინავების უმეტესობა დააზიანეს და ჩამოავლეს მამინ, როდესაც თვითმფრინავები უკან ბრუნდებოდნენ. სარაკეტო კომპლექსებმა „ოსამ“ ვერც ერთი მიზანი ვერ განადგურა, თვით მერსა ურიდაც ადასტურებდა, რომ 4 თუ 6 რაკეტა გაუშვა და არც ერთი არ მოხვედრია მიზანს.

საქმე ის არის, რომ სარაკეტო კომპლექსი „ოსა“ გასული საუკუნის 60-იან წლებშია გამოშვებული, ის სამუხეურო ექსპონატი უფროა, ვიდრე საბრძოლო. მას არა აქვს ავტომატიზებული მართვის სისტემა, მხოლოდ ხელის რეჟიმზე მუშაობს. რუსები სიძველეს გამო „მუხა ბოის“ ეძახიან. **როცა მის შექმნაზე მიდიოდა ლაპარაკი სამინისტროში, ჩვენ ვუარყვდით, უკრაინული, უფრო მოდერნიზებული კომპლექსი „ტორი“ ან თუნდაც „ტუნგუსკა“ ყვიდაო, მაგრამ არჩევანი მაინც „ოსაზე“ შეჩერდა.**

დღის მქორე ნახევარში მტერმა დაბომბა და მწყობრიდან გამოიყვანა გორისა და ფოთის მიდამოებში განლაგებული ჩვენი რადიოლოკაციური სადგურები და საპაერო სფრცქვე კონტროლი დეკარკეთ. **პასუური რადიოლოკაციური სადგური „კალკოგა“ არ**

8 აგვისტოს შუადღიდან მოწინააღმდეგის სამხედრო თვითმფრინავებმა უკვე დაბალ სიმაღლეზე დაიწყეს ფრენა იმ იმედით, რომ საკარის პასუხს ვერ გაუცემდით. მათი რაოდენობა 80 ერთულს აჭარბებდა, ძირითადად, ჩრდილო ოსეთის, ჩეჩნეთისა და დაღესტნის მხრიდან შემოდისდნენ. იმ დღეს ჩვენმა საპაერო თავდაცვის ქვედანაყოფებმა 11 სამხედრო თვითმფრინავი დააზიანეს. ერთი „შილკამ“ ჩამოავლო და ჩვენს მხარეს ჩამოვარდა. როგორც თვითმხილველებმა გვითხრეს, ორი თვითმფრინავი „მიწა-ჰაერი“ ტიპის სარაკეტო კომპლექსმა და ორიც „ბუკმა“ ჩამოავლო, რომლებიც მერე ცხინვალის ჩრდილოეთით ჩამოვარდნენ, დანარჩენი ექვსი თვითმფრინავი გადასატანმა საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსებმა დააზიანა. რამდენიმე და-

ზიანებული თვითმფრინავის ფოტოები მოვკვიანებთ ინტერნეტით გურცელდა. მათ რაკეტა ძრავაში ჰქონდა მოხვედრლი.

9 აგვისტოს ვითარება მკვეთრად შეიცვალა, — მოწინააღმდეგის სამხედრო თვითმფრინავებმა დიდიდანვე მაღალ სიმაღლეებზე დაიწყეს ფრენა, დღის პირველ ნახევარში 100 ერთულს გადააჭარბა. მოწინააღმდეგის სამხედრო თვითმფრინავების უმეტესობა ჩვენს საცეცხლე პოზიციებს უკვე თვლიდნენ. ვითარებას ის ართვლებდა, რომ საპაერო თავდაცვის ქვედანაყოფებს ხშირად უწყვედათ ადგილის გამოცვლა, ყოველი სროლის შემდეგ, არსებული რელიეფი კი ხშირი ცვლის მანევრის საშუალებას არ იძლეოდა, ხოლო ის თვითმფრინავები, რომლებიც ჩამოვლების ზონაში შემო-

ქართული საჯაროსო პაერსაწინააღმდეგო თავდაცვის „შილკამ“ აგვისტოს ომის დროს რუსული ბომბდამშენი ჩამოავლო

რუსულ მოიერიშეს საზენიტო რაკეტა ძრავას საქშენში მოხვდა, მაგრამ ჰილოტმა მანევრით მოახერხა დაზიანებული თვითმფრინავის აეროდრომზე დასმა

მუშაობდა და თუ მუშაობდა, რატომ არ ვიღებდით საჭირო ინფორმაციას, როცა აქტიური რადიოელოკაციური სადგურები გაგვინადგურეს და დაგვებრძავეს, გაუგებარა.

იმევე დღეს დაბომბა კოპიტნარი, 31-ე ქარხნისა და მარნეულის აეროდრომები. ვინ იფიქრებდა, რომ ეს კონფლიქტი ასეთ მასშტაბს მიაღწევდა. საჭირო იყო ზომების მიღება. ჩემი ფროსისგან მძივილე დაუღლება, ჩავსულიყვი თბილისში და სასწრაფოდ მოემზადებინა სამი საბრძოლო გათულა და დამეცვა თბილისისა და მარნეულის აეროდრომები ხელმოკრე დაბომბვისაგან. ეს ის მწიანი შესაძლებლობა იყო, რაც იმ პერიოდში გაგვანდა. ბრძანება შესრულებულ იქნა და ომის დამთავრებამდე ჩვენი საბრძოლო გათულები იცავდნენ ამ ობიექტებს.

ომმა დაგვანახა ჩვენი სუსტი მხარეები და უამრავი შეცდომა, თუნდაც ის, რომ გენშტაბის საბრძოლო მოქმედების გეგმა, სადაც გაწერილი იყო ყველა დეტალი, თუ ვის, სად და რა ამოცანა უნდა შეესრულებინა, შესრულების ვადები, შენაერთების გადაადგილების გრაფიკი და ა. შ., თაროზე შემოედეს. ეს იმიტომ მოხდა, რომ თავდაცვის სამინისტრომ გენშტაბის ფუნქციები გადაიბარა.

იმთავთვე იგრძნობოდა, რომ ომის წარმოების არავითარი გეგმა არ არსებობდა. ერთ ფაქტს მოვიყვან: ეს კარალეთში მოხდა და კიდევ კარგი, რომ ბინდდებოდა და ფრენა არ იყო. ერთსა და იმავე დროს, ერთსა და იმავე ადგილზე, 10 მ სივანის გზაზე, თავი მოიყარეს სხვადასხვა საბრძოლო დანაყოფმა, სხვადასხვა სახის უამრავმა ტექნიკამ და ცოცხალმა ძალამ. იმზე

ლა საცობი შეიქმნა, რომ ეს მოწინააღმდეგის თვითმფრინავებს რომ შეეძინათ, 5-დანაინ ომი 5 წუთში დამთავრდებოდა.

მინდა შევეხო ერთ საკითხს, რომელიც დღესაც კამათის საგანია, თუ ვინ, სად, როდის და მტრის რამდენი თვითმფრინავი დააზიანა ან ჩამოაგდო. მე გუფცანი ვარისაკების იმ პატიკაბს, რომლებიც სახმელეთო ვარების

საბრტლეტო საზენიტო-სარაკეტო დივიზიონის მეთაურის სახელზე იყო დაწერილი (მეთაური ზაზა რვეიშვილი). მასში იყო მითითებული დრო და ადგილი, სადაც დაზიანეს ან ჩამოაგდეს მტრის თვითმფრინავი. მონაცემების მიხედვით, ომის დროს ამ დივიზიონმა დაზიანა და ჩამოაგდო 10 თვითმფრინავი. ჩემი აზრით, მანაც ძნელია ზუსტი მონაცემის მიღება, რადგან როცა თვითმფრინავი ჩამოგდების ზონაში შემოდის, მას სხვადასხვა ქვედანაყოფი ერთდროულად უხსნის ცივ ზღს და ძნელია, დაადგინო, რომელმა ქვედანაყოფმა დაზიანა ეს თუ ის თვითმფრინავი. დაზიანებული თვითმფრინავები ახერხებდნენ ზონიდან გასვლას და მათი ბუდი ჩვენივის უცნობი იყო. სწორედ ამ საკითხმა, თუ ვინ, როდის და რამდენი თვითმფრინავი ჩამოაგდო, ომის შემდეგ ამაზრზნნი და ბინძური ზახსათი მიიღო. ბეგრმა დაუმსახურებლად მიიღო ფულადი პრემიები და ვედლოები, ზოლო ზოციგერიო ოფიცერი, ვინც სამართლიანობას იცავდა, შემდგომში სხვადასხვა საბაბით ციხეში აღმოჩნდა.

შეტად საყურადღებოა კოდორში განვითარებული მოვლენებიც. აქ

აგვისტოს ომში ქართველი მეზენიტები რუსულ თვითმფრინავებს პოლონური „გრომებიდან“ ესროდნენ

40-მდე სხვადასხვა სახის საპაერო თვდაცვის რაკეტები გეკონდა განთავსებული, ხეობის მიწელი პერიმეტრის საპაერო თვდაცვისგან დასაცავად. როგორც შემდეგ გაირკვა მებრძოლა მონაწილეობით, მხოლოდ 4 რაკეტა გამოიყენეს, — ერთი თვითმფრინავი დაანახევს და ერთი ვერტმფრენი ჩამოავდეს. ამ ინფორმაციის სისწორეს ვერც უარყოფთ და ვერც დავადასტურებ. ქვედანაყოფებმა, როცა ხეობის დატოვების ბრძანება მიიღეს, დარჩენილი რაკეტები, ნაცვლად იმისა, წამოვლით, როგორც თვითონ გვითხრეს, მდინარეში გადავიყარეს. არავითარი საბურთო, ფოტო ან ვიდეომასალა რაკეტების „განადგურებისა“ არ წარმოადგენიათ (როცა შეიძლება მოხდეს) ტელეფონებით მაინც დაფიქსირებინათ განადგურების ფაქტი) მე არა მაქვს ინფორმაცია, თუ ავო ვინმემ პასუხი ამის გამო.

ომის შემდეგ თვდაცვის სამინისტროში ვითარება დაიბაბა, ეძებდნენ იმ ოფიცრებს, ვისზეც შეიძლება დაჯიხის გადატეხა, რათა თავიანთი არაკომპეტენტურობა და სიმხდალესხეებისთვის გადაებრალეხინათ ოფიცრებს საგამოძიებო განყოფილებებში იბარებდნენ და ღირსების შეურაცხყოფელ დაკითხვებს უწყობდნენ. ძნელია გადოსეც სიტყვებით ის დამცირება, რაც ოფიცრებმა გამოცადეთ.

ბაიო ახალიას მინისტრად დანიშნის შემდეგ იმ დროის კადრების მასობრივად, უმიზნოდ გათავისუფლება, მათ შორის მეც აღმოჩნდა. 2009 წლის ნოემბერში მივლინებთან დაბრუნებულმა შევიტყვე, რომ სამი

დღის გათავისუფლებული ვყოფილვარ, რა მიზეზით, პასუხი ვერ მივიღე. შემდეგ დამიბარეს სამინისტროში და გადმომიცეს ფურცელი, სადაც ეწერა: „უთხოვრეთმეიანხმების საოუკელზე ვითხოვ, გამათავისუფლოთ შვიარადებული ძალებიდან“. მითხრეს, გადავირე და ხელი მოაწერო. მოვიხივე მინისტრთან შეხვედრა, რათა განმეგრება, რომ სამინისტროს ამ დარეში მეტი სპეციალისტი არ ჰყავდა და შვიარადება, რომელსაც მე ვკურირებდი, საჭიროებდა შესაბამის მოვლა-შენახვას, რაზეც უარი მივიღე. მაგრამომინეს, თუ ხელს არ მოვწყრდი, პრობლემები შექმნილებოდა როგორც მე, ასევე ჩემს ოჯახს. იძულებული გავხდი, ხელი მომეწერა.

როგორც სამხედრო სპეციალისტს ომამდე და ომის შემდეგაც, ხშირად მიწვევდა მფლინებებში გამგზავრება. ვეცნობოდი თანამედროვე საბრძოლო შვიარალებას, ძირითადად, საპაერო თვდაცვის სისტემებს. ბევრი მასალა დავგებოვრდა. განვიხილავდი, როგორ იბა რა სახის შვიარალება და სისტემები გამოვავადგებოდა, ვითვალისწინებდი ვველა ასპექტს დაწეგებული რელიეფით და დამთავრებული არსებული კლიმატური პირობებით. ყოველი მფლინების შემდეგ ხელმძღვანელობას მოვახსენებდი ჩვენს მოსაზრებებს ამა თუ იმ შვიარალებაზე.

ჩვენ ომამდე არავითხელ დავეყენებოდა საკითხი, განვიხილათ ჩვენს რეკომენდაცია საშუალო რადიუსის (40-60 კმ) მობილური ავტომატიზებული სითბური რაკეტებით აღჭურვილი რადიოეკაციური სისტემის შექმნის

თაობაზე, რადგან მისი აღმოჩენას ან განადგურება, მობილურიდან გამომდინარე, პრაქტიკულად შეუძლებელია. მოლაპარაკებამ თითქმის ერთ წლებზე მეტხანს გასტანა. სამწუხაროდ, მხოლოდ სითბური გადასატანი საზენიტოსარაკეტო რაკეტები იყო დღეს.

მინდა გავახსენო ერთი ამბავი: ერთი ქვეყნის წარმომადგენლები (დაფხასხელებ ამ ქვეყანას) გეთავიზებდნენ პატარა მობილურ რადიოეკაციურ სისტემას, მაგრამ მისი გამოცდის დროს ბევრი ნაწილენება აღმოჩინეთ და დეფინეთ. ასეთი რამ ხშირი იყო, ვველა ცდილობდა თავისი პროექცია გაესაღებინა, ამიტომ მკაცრ მოთხოვნებს ვუყენებდი შემოთავაზებულ პროდუქციას, რის გამოც ხანდახან ხელმძღვანელების სავეფურიც გვხვდებოდა ჩვენი პრინციპულობის გამო.

დასასრულ, მინდა აღვნიშნო ომის დროს ჩვენი ჯარისკაცების და ოფიცრების მაღალი საბრძოლო ხულისეკვეთება, საბრძოლო დავალებების შესრულების პასუხისმგებლობა, რასაც ვერ ვიტყვი ვითომდა სამხედრო საქმის მცოდნე ზოგიერი მაღალჩინოსანზე და იმ ვაიბილიტიკოსებზე, რომლებმაც მიგვეყვანეს დღევანდელ შედეგამდე.

ახალი მთავრობის მოსვლით იმედია, სამართალი იხეიშებს და ბევრ პატიოსან ოფიცრს საშუალება მიეცემა თავისი სპეციალობითა და ცოდნით ემსახურონ ჩვენს ქვეყანას.

მასპს მსხლპიპი

პოლკოვნიკი, საჯარისო პაერსაწინალო თვდაცვის შვიარალებისა და სისტემების სპეციალისტი

რუს სამხედროებს „ბუკი“ სენაკის სამხედრო ბაზიდან გააჰყეთ...

სამოქალაქო კონტროლი არმიაზე და სამხედრო ობიექტებზე

თავდახვის სამინისტროში მოსახლეობის ახალი გუნდი ახსნაღეს, რომ ეს აღაღვენს სამოქალაქო კონტროლს შეიარაღებულ ძალებზე

ამ სტატიის ავტორი გამუდმებით წერდა, რომ ოქრუაშვილის თავდაცვის მინისტრობიდან დაწვეული განუწყვეტელი მცირდებოდა სამოქალაქო კონტროლის საშუალებები ქართულ არმიასზე, ხოლო ახალაიას თავდაცვის მინისტრობის პერიოდში ის საერთოდ გაქრა.

გაქრა იმიტომ, რომ თავდაცვის სამინისტრო და შეიარაღებული ძალები დაიხურა დამოუკიდებელი მასშედიისათვის, ასევე არამიკერძობული არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვის.

ფაქტობრივად, 2009-2012 წლებში, სანამ თავდაცვის მინისტრის პოსტი ბაჩო ახალაიას ეკავა, საბოლოოდ ჩატყდა ის ხიდი, რომელიც შეიარაღებულ ძალებს საზოგადოებასთან აკავშირებდა, რადგან ამ ხიდის ფუნქციის შესრულებული დამოუკიდებელ პრესას სამხედრო ნაწილებთან ახლოსაც არ აკარებდნენ, ხოლო თავდაცვის სამინისტროს საზოგადოებრივ საქმიანობაზე პარტამენტო ინფორმაციის დამალ-

ვასა და დაბლოკვაზე უფრო მუშაობდა, ვიდრე გაეროვებულზე.

თავდაცვის მინისტრობის კანდიდატი ირაკლი ალასანიას აცხადებს, რომ შეიარაღებულ ძალებზე სამოქალაქო კონტროლი გამდიდრდება.

ალასანიას ეს განცხადება, რა თქმა უნდა, მისასაღებელია, რადგან სამოქალაქო კონტროლის გარეშე დარჩენილი არმია, თუკი ამასთან მის მართვაში არაპროფიციონერებადი თავდაცვის მინისტრი ერევა, ძალიან სახიფათოა.

სწორედ ასე ხდებოდა ბოლო სამი წლის განმავლობაში, როდესაც თავდაცვის მინისტრი, ოცდათოვდ წლის სამოქალაქო პირი, ბაჩო ახალაია რეალურად მართავდა შეიარაღებულ ძალებს, ხოლო გაერთიანებული შტაბის უფროსი, გენერალ-ლეიტენანტი დევი ჭანკოტაძე, ფაქტობრივად, უფუნქციოდ იყო დარჩენილი, თუმცა საუკეთესო ანაზღაურებას იღებდა (ხელფასი და ყოველთვიური პრემია ჯამში 12 ათას ლარს აჭარბებდა ყოველ თვეს).

ბაჩო ახალაიამ, როგორც თავდაცვის მინისტრმა, რომელიც სამოქალაქო კონტროლის გარეშე იყო დარჩენილი, ბევრი ისეთი გადაწყვეტილება მიიღო შეიარაღებულ ძალებთან დაკავშირებით, რაც სასამართლოს გამოსადიებელია.

მათ შორის ერთ-ერთი ყველაზე საშიში ქმედება ახალაიამ თავდაცვიდან შსს-ში გადასვლისას განახორციელა. კერძოდ, ორი სპეცდანიშნულების დანაყოფი — ორხეში და მუხრანში — შეიარაღებული ძალებიდან სტრუქტურულად შსს-ში გადაიყვანა.

2012 წლის ივლისიდან დაიწყო ამ ორი დანაყოფის, ისევე როგორც შსს დანარჩენი სპეცდანიშნულების რაზმების ინტენსიური მოზადება ვაზიანის სამხედრო ავიაციის გარეშე, რომ შსს მინისტრი ბაჩო ახალაია მათ მიტნგების დასარბევად ამზადებდა.

ორხევისა და მუხრანის სპეცდა-

ნიმუშების დანაყოფების თვალცვიდან მისს-ში გადავიდა ახლად ეჭვის, რომ ეს დანაყოფები, რომლებიც მანამდე მოწინააღმდეგის ცოცხალი ძალისა და ჯეშანტეკნიკის განადგურებაში ემზადებოდნენ, შს მინისტრის ბრძანებით შეიძლება გამოყენებული ყოფილიყვნენ მომიტინგეთა დასარტყვად (კვ) ხელსაწყოები იარაღის შექცეობით.

საბედნიეროდ, ასეთ ტრაგედიას გადაუვინოთ, თუნდაც იმიტომ, რომ ამერიკულმა მხარემ დაარწმუნა საქართველოს პრეზიდენტი, ედიარებინა საპარლამენტო არჩევნებში წაგება.

ორხევის და მუხრანის საყვანდნულუბის დანაყოფები ისევ შეიარაღებული ძალებში დააბრუნეს, მაგრამ ეს იმის მაგალითი უნდა გახდეს, რომ ვერც ერთმა თვალცივის მინისტრმა თუ გენშტაბის უფროსმა ვერ გაბედოს თავიებობა.

ამისთვის კი აუცილებელია სამოქალაქო კონტროლის სისტემის ეფექტური ამოქმედება თვალცივის სამინისტროსა და შეიარაღებულ ძალებში.

სამოქალაქო კონტროლის ერთერთ მთავარ საშუალებას სამხედრო იმბუდსმენის ინსტიტუტი წარმოადგენს, რომელიც დაიცავდა სამხედრო მოსამსახურეთა უფლებებს და აღარ მოხდებოდა ისე, რომ მთავარი თავდაცვის მინისტრი ყველას თვალცივი ვადისკაცებს პირადად სცემდა.

2004 წელს, როდესაც ქვეყნის სათავეში „ნაციონალური მოძრაობა“ მოვიდა, მაშინდელი იმბუდსმენის აპარატში სამხედრო საკითხზე ირაკლი სესიაშვილი მუშაობდა, რომელმაც სამხედრო მოსამსახურეთა უფლებათა დაცვაში დიდი გამოცდილება შეიძინა, სანამ მასაც არ ჩაუკეტეს სამხედრო ნაწილების კარი.

ამჟამად, ირაკლი სესიაშვილი, როგორც პარლამენტის თვალცივისა და უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარე, გამოდის ინიციატივით, რომ საყვანდნულ სამხედრო სამსახურის ხანგრძლივობა 6-8 თვემდე შემცირდეს, ხოლო გაწვევა 19 წლიდან მოხდეს.

ამ ინიციატივას თავისი საფუძველი აქვს, რადგან სკოლაში სწავლების ხანგრძლივობა 12 კლასამდე გაიზარდა და მას უკვე 18 წლის ახალგაზრდები ამთავრებენ, რომლებსაც უმაღლეს სასწავლებელში ჩაბარებისთვის დრო არ რჩებათ, უკვე სამხედრო საყვანდნულ სამსახურში გაწვევის უწყება მისდით ხაზში.

რაც შეეხება სამხედრო საყვანდნულ სამსახურის ხანგრძლივობას, ის ძველმა ხელისუფლებამ 2012 წლის იანვარში 12-დან 15 თვემდე ისე გაზარდა, რომ ამის დამაჯერებელი არგუმენტები არ წარმოუდგენია.

ახალი მთავრობის ინიციატივა 15-თვიანი სამხედრო საყვანდნულ სამსახურის რვა ან ხუთჯერ ექვს თვემდე შემცირება. თუმცა საზოგადოების ნაწილი თვლის, რომ სამხედრო საყვანდნულ სამსახური უნდა გაუქმდეს და საქართველოს შეიარაღებული ძალები მხოლოდ კონტრაქტით მომსახურებით დაკომპლექტდეს.

ყოველთვიე ამას სჭირდება ანალიზი და აუქნაზე გადასაბუთებული გადაწყვეტილების მიღება, რადგან „ნაციონალური მოძრაობის“ თითქმის 9-წლიან პერიოდში ქართულ არმიამ იმდენი გაუმართლებელი დანაშაულებრივი ექსპერიმენტი ჩატარა, რისი გამოკვლევაც აღარ შეიძლება.

ირაკლი ალადაშვილი

2007 წლის 7 ნოემბერი. როდესაც ხელისუფლება შეიარაღებულ ძალებს პოლიტიზირებულს ხდის, მათი არმია გარეშე მტერთან საბრძოლველად ნაკლებად გამოდგება...

საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახური — პულვიზი ბარიერი ქურნალისგზებისთვის

წლების განმავლობაში თავდაცვის სამინისტროს საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახური ქურნალისგზებისთვის გადულაზავი ბარიერი იყო, რომელიც მკითხველისთვის ამომწურავი და გადამჭრეული ინფორმაციის მწოდებაში გეშლიდა ხელს. ასეთ დროს ინფორმაციის მოპოვებას წვენი წყაროებით ეცდილობდით რაც ძალიან დიდ პრობლემასთან იყო დაკავშირებული, — პირს, რომელიც ინფორმაციას გვწვდიდა, თავდაცვის უწყება ხშირად დაუზღობდა ებრძოდა, სამსახურიდან გათავისუფლებით ან „შინაგანაწესის დარღვევას“ გამო ჯარიმით ემუქრებოდა. არადა, ზოგჯერ წებისსიერი პირისთვის ხელმისაწვდომ საჯარო ინფორმაციას ვითხოვდით, რომელიც, კანონით თავდაცვის სამინისტროს ინტერნეტგვერდზე უნდა ყოფილიყო განთავსებული.

2008 წელს, როცა რუსეთ-საქართველოს ომის მონაწილე ქართველი გმირების ქართველი საზოგადოებისთვის უფრო ახლოს გაცნობა განვიზრახეთ და ამისთვის დახმარება ნანა ინკვირველს ვთხოვე, მან მიაპსუხა, რომ თავდაცვის სამინისტროს ჰქონდა შიდა უწყებრივი ქურნალი, სადაც ამ ბიჭების შესახებ იწერებოდა და მისთვის „არსენალიან“ თანამშრომლობა სულაც არ იყო აუცილებელი.

2008 წლის შემდგომ თავდაცვის სამინისტროს ფვდით სადაზღვევო კომპანია „აისი“ ჯგუფმა დაჭრილი სამხედროების მკურნალობა ითავ. თუცა, როგორც მისალიონდელი იყო, რამდენჯერმე მტირად დღებუელი მკურნალობის ზარვის გაფარვის თავი აარიდა. ერთ დღესაც კაბრალი კაპანაძე დამოკავშირდა და მიზოხე, მუხლში ნაღმის ნამსხურეები მაქვს. ექიმები მითხრეს, ჯერ ბუღე უნდა გათვიოს, სხვათირად სინევიალური სითხე დაიღვრება და შესაძლია, ფეხი მოსაკვეთო გავიხდისო. არადა, ძალიან მაწუხებს. მუხრებიან, კლინიკა „გუთამი“ უნდა იმკურნალო, მაგრამ მანამდე დაფანანების სადასოხი იყო გასარკვევი.

სადაზღვევო კომპანიაში მითხრეს, რომ ასეთი საკითხები თავდაცვის სამინისტროსთან(?) უნდა გამყრკეა.

თავდაცვის სამინისტროს საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის უფროსმა ნანა ინკვირველმა იმ ჯარისკაცის გვარი მკითხა და ვყვლავრის გარკვევის შემხმრდა, ოღონდ 10 სამუშაო დღის ვაძამი.

ორი კვირის შემდეგ მასთან დაკავშირება ისევ ვცადე, მაგრამ უშედეგოდ. იძულებული გავხდი, პრობლემასზე მომხადებულ სტატიაში მათი „პასუხიც“ დამეფიქსირებინა. ქურნალის გამოსვლას თავდაცვის სამინისტროდან ზარები მოჰყვა, — მინისტრის მოადგილის თინამუქუე ზურაბ ოდღლაგაძემ, რომელსაც ამ საკითხების შესწავლა ჰქონდა დაჯვალებული, მისავეყვურა, ჯარისკაცების მკურნალობის საკითხს დღე და დამე უყვლილი, საქმის მოსავგარებლად ჩემთან ერთი ზარი საქმარისი იყო, მაგრამ ეს ვყვლავფერი სკანდლისთვის დაგპირდაო. როცა მან ჩემს ზარს არ უპასუხა, სიტუაცია საკმაოდ ვრცელად დამერილი მოველ ტექსტური შეტყობინებით აუხსენი, რის შემდეგც ჩვენი თანამშრომლობა შედგა და დამე ვაბრბობით კიდევ. კაპანაძეც სამკურნალოდ გაუმეეს.

სხვათა შორის, ოდღლაგაძის დახმარებით არაერთი სამხედროს დაუკუკმორდი, მათ შორის ორ სამხედრო ექიმ ქალსაც,

რომლებიც ცხინვლის შესასვლელთან დაბოძებაში მოჰყენენ და ჭრილობების მოუხედავად, მანც ავრბელებდნენ სამხედრო სამსახურს. შემდეგ მინისტრის შეცვლას საკადრო ცვლილებებიც მოჰყვა და ოდღლაგაძე სამსახურიდან გაათვისუყულეს. მოგვანებით შეიცვალა საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახური, ქურნალისგზების უხეშობით ცნობილი, ერთ დროს თავად ქურნალისტი ნანა ინკვირველიც. მაგრამ ჩვენითვის შედგაით ამ თანამდებობაზე არც საღომე მახარამის დანიშვნა ყოფილა.

IV ქვეითი ბატალიონის სერჟანტს, რუმო გაბიტყმვილს, რომელიც ცხინვალში მძიმედ დაიჭრა და სიკვდილს სასწავლებლად გადარწა, სასტიკად უსაყველურეს, რადგან მათთან შეუთანხმებლად მოგვცა ინტერვიუ რუსეთ-საქართველოს ომის დროს არმამაში არსებულ პრობლემებზე. სამკურნალო შეეძლებამა მყოფ ვაბრბობის საზოგადოებასთან ურთიერთობის

ბის სამსახურის დაურეკო და გააფრთხილა, რომ „არსენალიან“ კიდევ ერთი თანამშრომლობის შეთხვევაში, ხელფასს შეუწყვეტდნენ. თითქოს შემომარს კუთვნილ თანხას სახელმწიფო კი არა, კონკრეტული პირი უხდდა.

„არსენალიან“ უკვე რამდენიმე წელია თანამშრომლობს და მსგავსი ისტორია მრავალმა მაქვს, მაგრამ საქმე ის არის, მათი მუშაობის „გამჭვირვადობის“ გამო პრობლემები მუდმივად ექმნებოდათ სხვა ჟურნალისტებსაც.

მამ ლომიძე, „კვირის პალიტრა“:

— 17 სექტემბერს პრეზიდენტის ცხინვალის ომში ჩაწვლილი საგმინოს საქმეებისთვის ქართულ სამხედროები დააჯილდოე. ზოგს ჯილდო დასაცემის შემდეგ გადაეცა. დაჭრილი და დასახინჯო ბრძოლაში ომში გაწვლილი მარცხის გამო წარმეკრული იდგნენ. მთავარსარდალმა გობახტა გორგასლის პირველი ხარისხის ორდენიანი რამდენიმე გმირს თავად გადასცა, დანარჩენებს კი განუცხადა, ჩემი წასვლის შემდეგ თუ დავიცავს სამინისტრო მოგ ზღაპრით. ცხადია, მისი წასვლის შემდეგ მონასტერი აირა... — თუ დავიცავს მინისტრმა მწეობის მგლომარობიდან თავისუფალს გადანიცვლა და არც გმირი გახსენდება არავის. არადა, ფეარჯნებზე დაყრდნობილი, ზოგიც კი უტლით პირადლა საუადმყოფიდან წამოყვანილი სამხედროები იდგნენ და ნახებებს ელოდნენ, ან დაჯილდოებაზე გამოსახებულად, ან საუადმყოფოში დასაბრუნებლად... თუცა, ისინი აღარცის ასხივდა.

როცა მათი ცეკრით მოთმინების ფაღლა ამქვსი, თუ დავიცავს სამინისტროს საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის უფროსი, ნანა ინსკვირავლიძე მემუარა, იქნებ დაჭრილ ჯარისკაცებს ვურადლებთ მაქციათ-მეთქი. მაქცია, მუქსულე, ჯერ მინისტრს ვერ მუქცუფეფს. შეკვსინე, რომ ის და მინისტრიც ჯარისკაცებისგან განსხვავებით ორ ფუნზე იდგნენ, რას შემდეგაც მან ეს საქმე თუ დავიცავს სამინისტროს წარმომადგენელს გადააბარა... როგორც „გამარკეთის“, პრობლემას შემდეგში მგლომარობა: 600-მდე მგლოდი ერთმანეთში ყოფილა არეული და იმ დღეს ყველას ვერ დააჯილდოებდნენ. ვერ გავიგე, რას ნიშნულა მგლოდების „არცა“... დახმარება შეგაბაძეთ, რეგ მუქცაბრებით „დალაპარაკეთ“ და, როგორცე გადაეცით ბიჭებს კუთვნილი მგლოდები-მეთქი... ერთმა შემომარბმა ვერ მოითმინა, არ მინდა პაბათი მუდალი, მე ჩემი ხალიხისთვის მგლოდი... მაგრამ ინსკვირავლის და მაღალჩინოსნებს ამასე არ უდარდათ არადა, დადუგული ბიჭების დღებაც იცდდნენ, მათ შორის,

IV ბრიგადის 42-ე ბატალიონის ჯარისკაცის, 20 წლის ვახტანგ გზინიშვილის დედა, ქალბატონი მარნა, რომელმაც მუღუღე 90-იან წლებში აფხაზეთის ომში დაეკარა. იმ სურათის ცეკრა, ომის კდრებზე მძიმე იყო ჩემთვის.

არ მახსოვს შემთხვევა, ნანა ინსკვირავლის ჩემს რომელიმე მამარბრებელს ამ შეკითხვებზე ადუკეკრური პასუხი გავცა. მას თვისი ორწეული, სახელისუფლებო ტელევიზიის თანამშრომლობი ჰქვდა, რომლებსაც ქმბარებოდა. თუცა, დარწმუნებული არა ვარ იმ ვურნალისტებს რამე შეკითხვა უწინდებოდა თუ არა... ინსკვირავლისგან განსხვავებითა უქმბობა არ ახასიათებდა მის „მეკვიდრე“ სალომე მახარაძეს. ის კონტაქტს არ გავრბოდა, მაგრამ შეკითხვებზე პასუხი არასდროს მიმიღა. მაგალითად, დიდი ხნის განმგლოდობაში ეცდილობდი, გამერკეთა, რატომ ასაუღლებდნენ მაქციალად უდანიოიდან ჩამოცხუნულ ბიჭებს, მაგრამ ამასე მახარებდასე მასუსობდა, — საქმის ინტერესებიდან გამომდინარე, ასეა საჭირო. მტრს ვერ გაპასუხებოდა...

ხათუნა ბახტურიძე, ვურნალი „გზა“:

— კომანდოს ბატალიონის „ბრავოს“ ასეული ვეკმბარმეკრეცნი, 20 წლის ლევან ანანიძე ავეცესტოს ომში ზეკი ნიქოსში წინა ხაზზე იბრბოდა და მძიმედ დაიჭრა. ის ბრბოლის ევლიდან თანამებრბოლებს გამოიყენებს, მაგრამ სამედიცინო მანქანაში იქამდე ვერ ჩასუბოდა, ვიდრე იარაღი პოლიციას არ ჩააბარა.

ლუგემაურის კლინიკაში სამკურნალო პროცედურები ჩაუტარეს, მაგრამ ოქციათ არ გაუკეთებიათ, ახლა ეს სახეცათა იქნებოდა და სახლში ისე გაუქვეს, არც გააფრთხილეს, მოძრაობა და მის უძეკეს, ტრანსპორტით მგზავრობდა რომ არ შეიძლებოდა. არც ის უთქვამთ, შეიძლებოდა თუ არა მისთვის ამქცური ცხეხეხე... ანანიძე ბათუმელი იყო და შინ მატარებლობით დაბრუნებულა. მამამისი მივეცილია, როგორც კი მომგობინდა, ვარჯიშში დაიწყო. ერთ დღეს, როცა ზღადა საცურაოდ შესულა, ვერ კიდევ ნახიზზე მეთოფს თრბობი მოსწულა და დაიღუბა. ოჯახს თუ დავიცავს სამინისტრომ კომპენსაციანე უარი უთხრა იმ ბოლეთით რომ ანანიძე ბრბოლის ევლზე მიღებული ჭრილობით არ გარდაცვილილა(?). პასუხისმგებლობა არ აიღო არც საღალღვეო კომანადა „აისი-გურუფაცა“. ყველაზე გამომგნებელი ვეკმბარკურატურის ვადრწეკეტებოდა იყო, რომელმაც სისხლის სამართლის საქმე აღბრა და შინმდარს თუთიმეკვილობის ეკუთვნიკავია მისცა... ეს ყველაფერი ანანიძის

მამამ მამობი, რომელსაც ყველაზე კომპენსაცია დადუგული შეიღის საუღევის გასაკეთებლად უწდოდა, რადგან ძალიან ხელომკლედ ცხეხეხობენ.

როცა საღალღვეო კომანადა და ვენპროკურატურა „აუღებელი ციხესიმაგრე“ აღმოჩნდნენ და მთვან პასუხი ვერ მივიღე, საქმეში გასარკვევად თუ დავიკითხე სამინისტროს საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის უფროსი, სალომე მახარაძეს დუკეკვირბოდა. ის საქმის შესწავლასა და ინფორმაციის მწეოდებას შემპარდა და მითხრა, მეორე დღეს დამერეკა, მაგრამ როგორც წესი, შემდეგ ზარებს არ პასუხობდა.

კიდევ ერთ ამასე ვეამბობთ ავეცესტოს ომის დროს დენერტირობაში ბრბოდულე ჯარისკაცების საკითხზე ორკული სესიაშეიღის ინტერვიუ ჩაწერე. თუ დავიცავს სამინისტროს ბრბოების მოსახმენად კი სალომე მახარაძეს დუკეკვირბოდა და როცა თუმბის არა გვიყვანია, ასე მამასუხა: სესიაშეიღის სისუღელეკებზე კომეტხარბი ვერ ვავაკეთებო.

— თუ გახსენდება ერთი შემთხვევა მაინც, როცა სამინისტროს საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახური დაგზმარბოდა?

— თუ დავიცავს მსგავსი არაფერი მახსენდება, მაგრამ შსს-დან — კ. სამინისტროს საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის უფროსს, მურბა ვეგნერტაძეს პოლიციის მამინდელ აკავებთს რეკურტოს შტაბიდან ლეკანბოძისთან ინტერვიუს შეთანხმება ვიბეკე. მეთხრა, დღის რომელ მონაკვეთში იყო ჩემთვის მისაღები ინტერვიუ. ეს შეკითხვა იმდენად მოულოდნელი იყო ჩემთვის, რომ ვიფიქრე, ხომ არ მჭეხურებამ-მეთქი, მაგრამ ინტებარი არ გვიფიქრე, შუადღის 2 საათი მისაღებამ-მეთქი. ჩემდა გასაოცრად, ინტერვიუ დანიშნულ დროს ვეამბარა და უტყვირ მტრულ იმან გამპკვირვა, რომ ჩემს რესპონდენტმა ძალიან დეკულადილი მოსაუბრე აღმოჩნდა და ყველა კითხვებზე ამომწურავი პასუხი მაქცია.

P.S. ამ სტატიის მომზადების მთავარი მოტივი ვურნალისტებსა და სახელმწიფოს უწყვეების შორის ვანსალი თანამშრომლობის ჩამოყალიბების სურველია. იმედია, თუ დავიცავს და შს სამინისტროს საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურები მათი წინამორბედების შეცდომებს ვაითავალისწინებენ. თუნდაც იმბოტრომ რომ ბოლოვებს, რომელიც ამ თუ იმ უწყვეტმა არის და სისტრეგის სახაითი ავეცესტოს მანც ვერ დაიმაღება და, ადრე თუ გვიან, საზოგადოებისთვის მანც ვახმება ცნობილი.

დანადგვრა ჰაერში

ვიეტნამის ომში აშშ-ის არმიას მოწინააღმდეგის ძალების გადაადგილება-გაკონტროლება და მათთვის ხელის შეშლა ძალიან უჭირდა. ჩრდილოეთ-უტრანამელებს ჯარებისა და ტვირთის სწრაფი გადასროლისთვის აუცილებელი რაოდენობის სატვირთო ავტომობილები და შეუქუმფრენები არ ჰყოფდათ, ამიტომაც საბრძოლო და უზრუნველყოფის საშუალებები უმეტესად ჯარისკაცებს გადაჰქონდათ. ასეთი სატრანსპორტო ტექნიკის მქონებრიდან გამოყვანი ვიეტკონგელებისთვის კატასტროფის ტოლფასი იყო, ხოლო ამერიკელებს დიდ შედეგებს აძლევდა.

ჯუნგლები ვიეტნამელებს კარგად ნიღბულა და საეჭვო ადგილების ხალიჩისებრი საპაეო და მასირებული საარტილერიო დაბომბვა სასურველ შედეგს არ იძლეოდა. საჭირო იყო იათო და რაც მთავარია, ვიეტკონგური მეთოდი. პრობლემის გადაჭრა ნაღმებს შეეძლო, თუმცა ამისათვის საჭირო რაიონის სწრაფად და დანაკარგის გარეშე დანადგვრა იყო საჭირო.

მალე დისტანციური დანადგვის კონცეფცია მოზადდა, სადაც დანადგმული ელვის წარმოქმნაში მესანგრეები არ მონაწილეობდნენ და მთელ სა-

მუშაოს საავიაციო და საარტილერიო საშუალებები ასრულებდნენ.

პირველი ნიმუშები Graval-ის სერიის დაწოლითი მოქმედების ფუგასური ნაღმები იყო. წყალგაუმტარი ქსოვილისგან შეკერილი ბრტყელი ტომსიკის ზომა მხოლოდ 5X5 სმ-ს შეადგენდა და შეგნით პლასტმასის ორ ფიორფორტას შორის კექსოვინისა და ტყევის აზიდის ნარკვი იყო მოთავსებული. მისი სიმძლეურე ტრეფის დასაზიანებლად საკმარისი იყო.

მინიატურული ნაღმებით SUU-41B/A-ის ტიპის კასეტები იტენებოდა და მისი მოდიფიკაციიდან გამოძი-

ნარე, თითოეული 1470-დან 7500-მდე ნაღმს იტყვდა. ევლეაზე პატარა ნაღმი XM44 ზომით 2,5X2,5 სმ-ს, ევლეაზე რიდი XM41 კი 9X9 სმ-ს არ აღემატებოდა.

კასეტას 600-დან 6000 მ-მდე სიმალიდან ავღებდნენ. მიწის ზედაპირიდან 200-300 მ-ზე იის იხსნიებოდა, ნაღმები იხნიოდა და დაახლოებით 2500 კეფ ფრთობი იხანაღმებოდა.

მალე ამ სისტემის ნაკლიც გამოვლინდა. ზმობად ნაღმებს ტროპიკული ზეგბის ფოთლები აჩერებდა და მიწამდე მიღწევის საშუალებას არ აძლევდა. ასევე ფოთებთან მუხზტის მცირე სიმძლეურე გამო მოწინააღმდეგე მხოლოდ მსუბუქ ჭრილობებს იღებდა.

იყო კიდევ ერთი პრობლემა — პაერიდან დანადგმისას დანადგმული ევლის ადგილმდებარეობისა და ზუსტი ზომების რუკაზე დატანა შეუძლებელი იყო. შესაბამისად, ასეთი რაიონები იათვად ამერიკელებისთვისაც საშიში ხდებოდა, ამიტომაც საჭირო გახდა თვითიდეკატორების დამატება.

მომცრო ზომების მიუხედავად, „ღრაკონის ტილის“ ავამინისთვის ტრეფის მოგლევა შეუძლია

- 3"
- 2"
- 1"

შველმფრენზე ჩამოკიდებულ ოთხ ბლოკში დატენილ ცილინდრული ფორმის კასეტებში (ქვედა მარცხენა ფოტო) ПФМ-1-ის ტიპის (ქვედა მარჯვენა ფოტო) 7424 ნაღმი ეტყვა

რეობდნენ და პაერიდან გადმოფრდილი ნაღმების თვითგანადგურებას ელოდებოდნენ.

ვიეტნამში მოპოვებული ამერიკული ნაღმის საფუძველზე სსრკ-ში მისი ანალოგი — ПФМ-1 შეიქმნა. ის 80 გრამს იწონიდა, საიდანაც ნახევარი ფეოქეტად ნეთიერებაზე მოდიოდა და ამერიკულის პრაქტიკულად ზუსტი ასლი იყო. ცენტრალურ ნაწილში ჰიდრომექანიკური ამფეთქი ჰქონდა და მისგან ერთ მხარეს ბრტყელი ფრთა, ხოლო მეორეზე კი ფეთქებადნეთიერებიანი კონტეინერი იყო (დეტონაციისთვის 5-25 კგ ძალაა საჭირო).

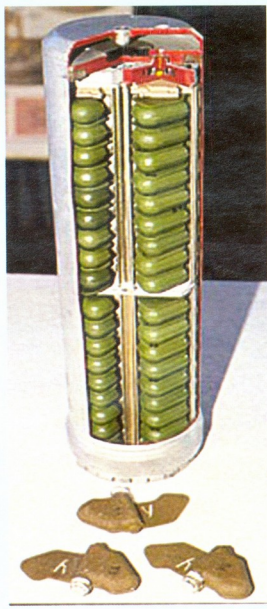
უნივერსალურ კასეტებში ჩალაგებული ПФМ-1-ების გაბნევა თვითმფრინავების გარდა, შველმფრენებით, რეაქტიული არტილერიითა და სახმელეთო გადამლობებითაც შეიძლება. ერთ კასეტაში 64 ნაღმი თავსდება და მათი გაბნევა განსაზღვრული ინტერვალით ხდება.

საბჭოური ნაღმი ერთდროულად ორ მოდიფიკაციად შეიქმნა — ПФМ-1 და ПФМ-1С. ამ უკანასკნელს თვითღიკვიდატორი აქვს.

განუჩრეველად მოდიფიკაციას, ნაღმი კასეტებიდან გადმოყარდნის შემდეგ საბრძოლო მდგომარეობაში გადადის. ეს პროცესი ტექნოლოგიურად დამოკიდებული — ზაფხულში ამისთვის 1 წთ და ზამთარში 15 წთ-ია საჭირო. საბრძოლო მდგომარეობაში მოსვლამდე ნაღმი სრულიად უსაერთხოა.

ПФМ-1С-ზე თვითგანადგურების მექანიზმი მოქმედებაში ნაღმის შეყენებასთან ერთად მოდის. +500C-ის დროს ღიკვიდატორი შეყენებიდან 1 სთ-ში ხდება, ხოლო — 400C-სას კი თვითგანადგურების პერიოდი 40 სთ-მდე მატულობს.

ჰაერიდან დანადგვა პირველად გერმანელებმა მეორე მსოფლიო ომის დანაწიხში გამოიყენეს. მათნ SD-2-ის ტიპის 2 კგ-იან ბომბებს უკანდაზულ პოლინელ ქვეთების თვითმფრინავებიდან აყრიდნენ. მიწაზე დაცემის ბომბების ნაწილი არ ფეთქებულა და მოქმედებაში მხოლოდ მათზე დაბავების შემთხვევაში მოდიოდა. ჰაერიდან დისტანციურად დანადგვის კონცეფციაში მათნ არუენ დაფიქრებულა და თავიანთი გამოგონება გერმანელებმა მალე დაფიციეს.

როა ცნობილი. ეს სახელი თავისებური ფორმის გამო მიიღო — ინჟინრებმა განსაკუთრებული ფორმა მოუქებნეს და გადმოვლების შემდეგ ბრტყელი ნაღმი ძირს ცაცხვის ფოთლის მსგავსად, ზზრალით ვარდება. „დრაკონის კბილი“ მხოლოდ 90 გ-ს იწონის და ხელისგულზე ეტყვა. მიწაზე დაცემიდან რამდენიმე წუთში საბრძოლო მდგომარეობაში მოდის. პარალელურად თვითღიკვიდაციის მექანიზმი ირთვება და თუ ნაღმს არუენ შეფიო, რამდენიმე საათში ის თავად განადგურდება. „დრაკონის კბილები“ საკმაოდ ეფექტური გამოვდა და შვიარლებში მიიღეს.

მაღე ამერიკელებმა ტაქტიკა შეცვალეს და ჯუნგლების მასირებულ დანადგვაზე უარი თქვეს. სამაგიეროდ, ამერიკელების გამოგონება საბჭოთა საინჟინრო ჯარებმა სათანადოდ შეაფასეს.

ვიეტნამში მრეველებად მყოფი საბჭოთა საეკვილისტები „დრაკონის კბილების“ წვიმაში თავად არაერთხელ მოხვედრილან. ჯუნგლებში მწვანელ შევლები ნაღმების აღმოჩენა თითქმის შეუძლებელი იყო, ამიტომაც ვიეტნამელები ერთ ადგილას საათობით

მაღე ახალი ქვეთისწინააღმდეგო ნაღმი განნდა გაზრდილი სიმძლავრის მუხტითა და თვითგანადგურების მექანიზმით. ნაღმს ნიშნული BLU43/B მინიჭეს. თუმცა ის Dragon's tooth-ის, ანუ „დრაკონის კბილებით“ უფ-

საჰაერო დანაღმის დისტანციური სისტემა Air Volcano-ით აღჭურვილი შვეულმფრენი UH-60

ПФМ-ებისთვის რუსებმა საეციალური სისტემა BCM-1 გამოიკონეს და ამისათვის Ми-8Т-ს ტიპის შვეულმფრენებს იყენებდნენ (დღეს სისტემის გამოყენება Ми-8-ს ყველა სამხედრო მოდიფიკაციას შეუძლია).

გარე საკიდებზე ოთხი კონტეინერია დამაგრებული (ორ-ორი თითო ბორტზე) და თითოეულში ნაღმებით აღჭურვილი 29 კასეტა თავსდება.

უღანეთში საბჭოთა ვარების BCM-1-ით ნაღმდნენ სამთო ბილიკებს, მოჯაკელების გადაადგილების საერაულო რაიონებს, საკუთარი ბაზებისა და სამხედრო აეროდრომების მიმდებარე ტერიტორიებს. რამდენიმე წუთში ერთ Ми-8-ს 15-25 მ სიგანისა და 2000 მ-მდე სიღრმის ევლს ნაღმდება.

ვიეტნამის-ომში ამერიკელები 81 მმ-იან ნაღმებს ორიგინალურად იყენებდნენ. შვეულმფრენ UH-1D-ის ბორტებზე თითო-თითო ხს ყუთი იყო დამაგრებული რამდენიმე ათეული 81 მმ-იანი ნაღმით და აეროდინამიკური სტაბილიზაციის ხარჯზე სისტემა MAD (Mortar Air Delivery) კარგ სიზუსტეს იძლეოდა.

იმპროვიზებული ბომბდამშენი 2000-2200 მ სიმაღლიდან მოქმედებდა. უმართავი საჰაერო რაკეტებისგან განსხვავებით შვეულმფრენიდან გადმოვლებული ნაღმსაკოორცის ნაღმი ფოკუსირების მიწას აღწევდა, მაშინ როდესაც უმართავი რაკეტების ნაწილს ჯოჯგულები უშვავდა ხელს.

90-იან წლებში ამერიკელებმა დის-

ტანციური საჰაერო დანაღმის სისტემა დაზვეწეს და საბჭოური BCM-1-ის მსგავსი Volcano შექმნეს. სახმელეთო (Ground Volcano) და საჰაერო (Air Volcano) სისტემები პრაქტიკულად ანალოგიურია. ამ უკანასკნელის შემთხვევაში დასანაღმად შვეულმფრენი UH-60 გამოიყენება.

ნაღმებიან კასეტებს შვეულმფრენის ბორტებზე არსებულ ორ-ორ პანელზე ამაგრებენ. ჯამში, ოთხივე M87 an M87A1-ის ტიპის 160 ცილინდრული ფორმის კასეტა მაგრდება. პირველის შემთხვევაში, კასეტაში 5 ტანკსაწინააღმდეგო და ერთი ქვეითსწინააღმდეგო ნაღმა. მეორეში — 6 ტანკსაწინააღმდეგო.

Air Volcano-ს შემადგენლობაში შემაჯალ ნაღმებს ფეხსიბრუნული მოქმედების ხანგრძლივობა აქვს 15 წი, 48 სი ან 15 წელ. ამ პარამეტრის, ისევე როგორც ნაღმების განფანტვის სიხშირის ცვლილება, ეკიპაჟს ფრენის დროს შეუძლია.

შვეულმფრენი ნაღმებს ფრენის ბეჭდვით კულარულად, მარჯვენა-მარცხენა 35-70 მ სიგანეზე აბნებს და ერთ ჯერზე 17-20 წმ-ში 114 მ ორზოლიან დანაღმულ ევლს ქმნის.

ოტჯის კონვენცია, რომელიც ქვეითსაწინააღმდეგო ნაღმების გამოყენებას კრძალავს, დისტანციურ დანაღმებზე ვრცელდება. კონვენციის დამრღვევი სახელმწიფოს დასადანაშაულებლად კი ფაქტობა საჭირო, მაგრამ ისინი ნაღმების თვითილკვიაციასთან ერთად ქრებან. ამასთან, აშშ-მა, რუსეთმა და ჩინეთმა ეს კონვენცია არ ცნეს.

ალექსანდრე ავაშიძე

Tornado-ს და Phantom II-ის ტიპის თვითმფრინავების შესაბარალებლად გერმანელებმა უნივერსალური კონტეინერი MW-1 შექმნეს და ნაღმებისა ოუ კუმულაციური მუხტების გასაბნეველ იყენებდნენ. კონტეინერს 28 მიმართველიანი ოთხი სექცია აქვს და ნაღმებს ორივე მხარეს თვითმფრინავის კურსის პერპენდიკულარულად აბნებს. კასეტის სიგრძე 5,3 მ-ია, ხოლო წონა აღჭურვილობიდან გამომდინარე 3,4-დან 5 ტ-მდე მერყეობს.

ჯოჯანტექნიკისთან საბომბოლეულად კონტეინერის აღჭურვა KB44-ის ტიპის მცირეგაბარითული კუმულაციური ბომბებით ხდება. დანამეისთვის MIFF-ის ტიპის ტანკსაწინააღმდეგო (აკუსტიკურ-მაგნიტური ამფიოქით) ან MUSA-ის ტიპის მსხვერვალ ნაღმებს იყენებენ.

კავკასიური მოვლენები

სისტემა Typhoon-ი 25 მმ-იანი ქვემჭობით ხელით მართვის რეჟიმის დროს

აზერბაიჯანი

● აზერბაიჯანმა უარი განაცხადა სექტემბრის ბოლოს სპარსეთის ყურეში ჩატარებულ სწავლება International Mine Countermeasures Exercise 2012-ში მონაწილეობაზე, სადაც იმ საფრთხეებთან ბრძოლის გზები და-მუშადა, რომელიც ირანის მხრიდან სპარსეთის ყურის დანაღმაზე შეიძლე-

ბა გამოიწვიოს. სწავლებაში 30 ქვეყანა მონაწილეობდა და კასპისპირა ქვეყნებიდან მხოლოდ ყაზახეთი იყო წარმოდგენილი და ისიც დამკვირვებულთა სახით.

● სექტემბერში სახელმწიფო სასახლეო სამსახურმა საზღვრის დარღვევის 34 შემთხვევაში 49 კაცი დააკაბა, საიდანაც 29 აზერბაიჯანის, 10 საქართველოს, 8 უზბეკეთის, 2 უკრაინის,

ნის, 2 მოლდოვს და თითო-თითო უკრაინის, ყირგიზეთისა და პაკისტანის მოქალაქე იყო.

● ისრაელის კომპანია Rafael-ი განაგრძობს მოლაპარაკებას ბაქოსთან Typhoon-ის სისტემის ავტომატური ქვემჭობების წარმოებაზე. „ტაიფუნის“ პლატფორმაზე შესაძლებელია 20-30 მმ-იანი ქვემჭობების, 7,62 მმ-იანი ტყვიამფრეშველების ან 40 მმ-იანი ყუმბარსატყორცების დაყენება.

● 9 ოქტომბერს 20 წელი შეუსრულდა დამოუკიდებელი აზერბაიჯანის შეიარაღებული ძალების პირველ აღლუმს. 1992 წლის 9 ოქტომბერს აღლუმს ჩაიბარა თავდაცვის მინისტრმა რამიმ გაზაევმა, ხოლო მონაწილეობა წინაშე სიტყვით გამოვიდა პრეზიდენტი აბულფაჟ ველიძე.

● გაეროს მონაცემებით, უკრაინამ 1992 წლიდან აზერბაიჯანს სხვადასხვა ტიპის 220 ტანკი მიჰყვოდა.

● განვლილ პერიოდში შეიარაღებულ ძალებში დაღუპული 76 სამხედრო მოსამსახურედან 15 სომხებთან ბრძოლის შედეგად, 2 ნაღვზე აფეთქდა, 1 სპეცოპერაციის დროს დაღუპა და 58 კი არასაბრძოლო მიზეზებით (უბედური შემთხვევები, ავტოსაგზაო შემთხვევები, გაუფრთხილებლობა, არასაწყობი ურთიერთობები, სუიციდი და სხვ.) გარდაიცვალა. დროის მიხედვით მონაკვეთში 71 სამხედრო დაიჭრა, მათ შორის 13 მათგანი სომხებმა დაჭრეს.

● 2011 წელს თავდაცვის სამინისტრომ რუსული „ურალგონზავოდის გან“ ტანკ T-90C-ს პარტია შეიძინა.

● დადგინდა, რომ ავღანეთში 2008 წლის 21 ნოემბერს ტერაქტი 1986 წელს დაბადებულმა აზერბაიჯანის მოქალაქე ორჰან ფაროზ ოლივი ნაზაროვმა განახორციელა. თვითმკვლელობა ტერორისტმა 3 ტ ფეთქებადი მასალით დატვირთული ავტომობილი ხოსტის პროვინციაში ამერიკულ სამხედრო ბაზასთან ააფეთქა და 40 ამერიკელი სამხედრო იმსხვერპლა.

● 12 ოქტომბერს ბაქოში განთავსებული შინაგანი უარის ნაწილში უარისკაცმა სატაბელო იარაღით თავი მოიკლა.

● მომავალი წლის ბიუჯეტით თავდაცვაზე დაგეგმილია 2 მლრდ 910 მლნ 656 ათასი მანათის (3 მლრდ 707 მლნ 369 ათასი დოლარი) გამოყოფა.

კამპუტის სასწავლო-საწვრთნელ კომპლექსში რუსული 102-ე ბაზის მოტომორულემა ბატალიონმა სწავლება ჩატარა

მიმოიღვა

სოხათი

● კამპუტის სასწრაფო-საწვრთნელ კომპლექსზე გიუმრის რუსული 102-ე ბაზის მობილური დამატებითი ტექნიკური სწავლება ჩაატარა, სადაც ძირითადი ყურადღება დაეთმო ხირაღი შემადგენლობის მოქმედებებს ბრძოლის ველზე გადაადგილებისას, ტექნიკურ შენიღბვას, დანაღმულ დაბრკოლებათა დაძლევის და სხვ. სწავლებაში დაახლოებით 400 სამხედრო მონაწილეობდა და 100-ზე მეტი საბრძოლო და სპეციალური ტექნიკის ერთეული იყო გამოყენებული, მათ შორის BMP-2, T-72Б6 2С1 Гвоздика, ЗСУ-23-4 Шилка და სხვ.

● კოლექტიური უსაფრთხოების ხელშეკრულების ორგანიზაციის ოპერატიული რეაგირების კოლექტიურმა ძალებმა ვაზაზეთში პირველი სამშვიდობო სწავლება „ნერუმშიაია ბრატსკოი-2012“ ჩაატარეს, სადაც სომხეთი 30 მშვიდობისმყოფელი იყო წარმოდგენილი.

● 15 ოქტომბერს მთავარი შტაბის ოპერატიული სამმართველოს უფროსის, გენერალ-მაიორ არტაკ დაკოიანის თქმით, სომხეთის შეიარაღებული ძალების ხელმძღვანელობა ყურადღებით აკვირდება შესაძლო მიწინააღმდეგის მიერ შეიარაღების უახლესი ნიმუშების მიღებას და ცდილობს, რომ არ ჩამორჩეს. ამასთან, სომხეთის

შეიარაღებულ ძალებში განუწყვეტლევ მიმდინარეობს შეიარაღების მოდერნიზაცია-გაუმჯობესება, რომელიც მომავალში უფრო ინტენსიური გახდება.

ჩრდილო კავკასია

● სამხრეთის სამხედრო ოლქის წლის ბოლომდე საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსი С-300ПМ-ს კომპლექსი С-400 Триумф-ით შეცვლის. სავარაუდოდ, ოლქი მიიღებს „ტრიუმფის“ ორ დივიზიონს და თითოეულის შემადგენლობაში 8 გამშვები დანადგარი იქნება. გარდა ამისა, მიმდინარე წელს ოლქის საპაეო თავდაცვის ქვედანაყოფები საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსი Панцирь-С-ებით შეივსი.

● ჩეჩენეთის ხელმძღვანელმა რამზან კადიროვმა განაცხადა, რომ რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მოქმედი შეიარაღებული ჯგუფები თავიანთი რიგების შესავსებად გონებრივად ჩამორჩენილ და დარღვეული ფსიქიკის ახალგაზრდებს იყენებენ. კადიროვის თქმით, ამჟამად ჩეჩენეთში შეიარაღებული წინააღმდეგობის მებრძოლთა რაოდენობა 40-45 კაცს არ აღემატება და პირველხარისისთვის ამოცანად დოკუ უპაროვის პენა-ლიკვიდაცია დააყენა.

კონსულიზური კავშირები

ოკუპირებული ავსტაზეთი

● 11 ოქტომბერს სოხუმში აფხაზეთის, დნესტრისპირეთისა და ე.წ. სამხრეთ ოსეთის წარმომადგენლებმა ხელი მოაწერეს შეთანხმებას, რომელიც ითვალისწინებს გამოცდილების გაზიარებას შტაბების მუშაობაში, ჯარების მართვას და საბრძოლო მომზადებაში.

● 15-26 ოქტომბერს წებულდის პოლიგონზე (გულორფის რაიონი) ჩატარდა სარტყლური ქვედანაყოფების, 1-ლი და მე-2 ცალკეული მოტომხროლველი ბატალიონების, სოხუმის საერთო-საჯარისო სამეთაურო უმაღლესი სასწავლებლის კურსანტთა სველე მეცადინეობები, რომელსაც ხელმძღვანელობდა თავდაცვის უწყების არტილერიის უფროსი პლამლკოენიკა ედუარდ ბონდარია.

● 17 ოქტომბერს გავრის რაიონში, მამიშხის ქედის მახლობლად, მიაკვლიეს საბრძოლო მასალებსა და იარაღის სამალავს, რომელიც რუს ძალებთანაა მონაცემებით რუსეთში უნდა შეეტანათ. სამალავში აღმოჩნდა 3 „კალაშინიკოვის“ აუტომატი, ხელის ტანკსაწინააღმდეგო 3 ფუმბარსატორცნი, 4 ხელფუმბარა, დიდი რაოდენობით ვაზნა და 700 გ ტროტილი. ეს რიგით მე-12 სამალავია, რომელიც მიმდინარე წელს აფხაზეთის ტერიტორიაზე იპოვეს.

თამარ ჩაჩანიძე

სამხრეთის სამხედრო ოლქი საზენიტო სარაკეტო კომპლექსი С-400 Триумф-ს იღებს

რთული გზა: პოლიტიკური პოლიტიკიდან ეროვნულ სპეცსამსახურებად

დასასრული. დასაწყისი იხ.
„არსენალი“ N21, 2012

2012 წლის 1-ლი ოქტომბრის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ საქართველოს უახლეს ისტორიაში უკვე მეთორმედ გვეძლევა შანსი ჩვენი სპეცსამსახურების რეორგანიზებისა და ნამდვილად ეროვნული და დემოკრატიული პრინციპებით მოქმედი სტრუქტურების შექმნასა.

ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოების უმნიშვნელოვანესი რგოლის, — უშიშროების სისტემის ფაქტობრივი არარსებობა გზად ერთ-ერთი მხეში ყველა იმ უბედურებისა, რაც 1991 წლიდან დღემდე საქართველოს თავს დასტყდომია. ამას მხოლოდ ქვეყნის სპეცსამსახურებამაც მძლავრად „წახმარეს“ ხელი. მათ კარგად შეისწავლეს ქართული გენის სიღრმეში მიმაღული უმნიშვნელო სისუსტეები და ძველი-ახალი ცილდა-შეცდომები.

ალბათ, მსოფლიოში არ არის ქვეყანა, სადაც სადაზვერუო და ოპერატიული-აგენტურული მუშაობა ისე იოლი იყოს, როგორც საქართველოში.

დანა რომ კარაქს ჭრის, ისე თამამ-თამამ მოქმედებდნენ და მოქმედებენ

ჩვენს ტერიტორიაზე უცხო ქვეყნების სპეცსამსახურები. შედეგადაც მათ სამხრებზე ვაღამდელი „ვარსკვლავოცვანა“ და ჯილდოები არ აყოფნებს. საქართველოს სპეცსამსახურებში პრობლემა ძალზე ბევრია და დღეს გესურს „არსენალის“ მკითხველს ამ პრობლემებსა და მათი გადაჭრის გზებზე ვუ-საუბროთ.

საპარტიველო საინფორმაციო ზმიადიდან პიპინაზად

1991 წელი ეროვნული ხელისუფლების მმართველობის ერთადერთი სრული წელი იყო. გარდა იმისა, რომ ეს წელი ჩვენი ქვეყნის ისტორიაში ერთ-ერთი ათწლეულით უკან დასწია საქართველოს პოლიტიკური და სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებას, სწორედ ამ პერიოდში დაიწყო უშიშროების სისტემის ხერეუ-პა.

ამ დამანერველ პროცესში, შეგნებულად თუ შეუგნებლად, დიდი უარყოფითი მუხტი შეიტანა მამხინდელმა ხელისუფლებამაც. „სუკისა“ და „კრემლის აგენტების“ ძახილმა, უშიშროების ორგანიზების საქმიანობის ხელაღებულმა

განქიქებამ, ამ სისტემის ძველი, გამოცდილი თანამშრომლებიდან ეროვნული სულისკვეთების კადრების არმჭრეველად მხოლოდ ახალგაზრდა, ძირითადად, გამოუცდილ მუშაკებზე დაერდნობამ ძირ-შივე მოსპო ახალი, ქართული სპეცსამსახურის შექმნის შანსი (თავზე შეცდომამ განმეორდა „კადრების რევილუციის“ შემდეგაც).

1991 წლის ტრაგიკული მოვლენების დროს დაწვეს და გაანადგურეს უშიშროების არა მარტო მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა, არამედ (რაც ყველაზე მეტად გვაკბრდება დღეს) არქივის ნაწილი, ხოლო უფრო დიდ ნაწილი (აგენტურის ოპერატიული აღრიცხვის საქმეები, მოქმედი სპეკონტინენტების საა — ფსევდონიმების მითითებით აგენტურასთან კონსპირის ხერხები, არქივული ოპერატიული აღრიცხვის საქმეების ოპერატიულ-საცნობარო კარტიოეკა, ფართული ლეგენდების გასაღებები, საფარი ღოკუქმტრების საა, შიფრები, შიფრტექნიკა და ა.შ.) უშიშროების სამინისტროს ზოგიერთი თანამშრომლის ხელმეწყობით რუსეთის სპეცსამსახურებამ გაიტანეს.

მეორე რესპუბლიკის (ხ. გამსახურდიას პრეზიდენტობის პერიოდი) გამოცხადების პირველი წუთებიდანვე ჩვენი

ქვეყნის ყველაზე საიდუმლო გვგებებიც კი მწინააღმდეგეების უსწრაფესად იყენებილი. ან რატომ და როგორ ხდებოდა, რომ ხშირად ეს გვგებები, სუბარულად, ჯერ უცხო ქვეყნის საცესამსახურებში დამუშავებული და შემდეგ ჩვენი მთავრობის რომელიმე წევრის ფაქსიმილური დამსწერებული „სრულიად საიდუმლო“ გრაფიკული, ნომინალური, ანუ სავალდებულოდ შესასრულებელი დოკუმენტის ძალას იძენდნენ?

საქართველოს უშიშროების სისტემის ნგრევის ყველაზე მეტად საკადრო ცვლილებები უწყობდა ხელს. საკადრო ციებ-ცულებასა და ქვეყანაში არსებულ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ არასტაბილურობას კარგი არაფერი მოუტანდა საქართველოს უშიშროების სისტემისათვის. იმ პერიოდში საქართველოში მოქმედი კანონიერი და უკანონო სამხედრო ფორმირებების ფონზე უშიშროების სისტემა აშკარა აუტსაიდენი იყო და მისი თანამშრომლები ყოველმხრივ შევიწროებული იყვნენ.

აუგანჯეთის ომში უშიშროების ბევრი თანამშრომელი ფრონტის წინა ხაზზე იბრძოდა, ბევრი მათგანი გმირულად დაიღუპა.

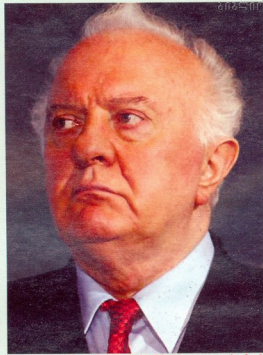
დამარცხების შემდეგ საქართველოს საგარეო და საშინაო პოლიტიკა აშკარად პრორუსული გახდა, რასაც დიხთ-ში შესვლის გარდა, ექსპრეზიდენტ ვლადიმერ შუკრინაძის მამინდელი საკადრო პოლიტიკაც ადასტურებს.

თავად განსაკუთრებული — 1993 წლის 11 ოქტომბერს, ფაქტობრივად ომში მყოფ ქვეყანაში ორ უნაშენებელ რუსულ პოსტზე — უშიშროებისა და შს-ს მინისტრებთან, შესაბამისად, ივრთ გიორგაძე და შოთა კვიციანი დაინიშნენ.

ექვსი თვის შემდეგ, 1994 წლის 26 აპრილს, საომარ მდგომარეობაში მყოფ ქვეყნისთვის სასიცოცხლო — თავდაცვის მინისტრის პოსტი მამინდელმა პრეზიდენტმა ვარდიკო ნადიბაიძემ ჩაიბარა.

ზვიად გამსახურდიას ნდროს დაიწყო უშიშროების სისტემის გრევა

ვლადიმერ შუკრინაძის მმართველობისას უშიშროების სამსახური კრძობიზნესში შეღწეული იყო დაკავებული

სამეფე გენერლის მჭიდრო კავშირი რუსეთთან არც მამინ და არც ახლა სკოლის მოსწავლეებშიც არ იწყებს ცქცს.

1993-97 წლებში საქართველოს უშიშროების სისტემისათვის უმძიმესი პერიოდი იყო. გიორგაძის დროს უშიშროების სამინისტრო აშკარად ჩაერთო ბუნების, სივარტისა და იარაღის კონტრაბანდაში.

საქესამსახური კარგად ორგანიზებული ბანდიტურ დაჯგუფებებ იქცა, სადაც საქმის გარჩევა, მოტაცებები და ჩაცხრილვები ჩვეულებრივ და ყოველდღიურ მუდუნად იქცა.

ამ „ბანდას“ ჰყვება ძალზე მკაცრი მეთაური („კომანდორი“), რომელიც ამ გზით მიღებული თანხების ნაწილს მინისტრის ერთგული დანაყოფების გაძლიერებას, აღურიცხავი იარაღისა და ოპერატიული ტექნიკის შექმნას ახმარდა, ხოლო დანარჩენს ერთგულ კადრებს უნაწილდებდა.

ამ დროს უშიშროების სისტემა კვლავ

დატოვებს პატრიოტმა და პროფესიონალმა კადრებმა. აშშ-ის საცესამსახურების მიერ უქაღვლე ქონებზე მომზადებული რამდენიმე ათეული ქართველი ინსტრუქტორიდან, გიორგაძისა და კვიციანის მინისტრობის პერიოდში, ზოგი დაიპატივს, ზოგი ფიზიკურად დაანადგურეს, ხოლო ზოგი სამსახურიდან გააკვდეს.

კონტრაბანდის შემოტანისაკენ „თავისუფლად“ დროს გიორგაძის უშიშროების სამსახური ოპერატიულ-აგენტურულ და „აქტიურ“ ღონისძიებებს ატარებდა. მუელი მისახვედრი არ უნდა იყოს, თუ რომელი ქვეყნის სასარგებლოდ.

უშიშროების სისტემა, რამდენადაც გიორგაძის ხელმძღვანელობის დროს ანტიეროვნული პოლიტიკის გამტარებელი და აქედან გამომდინარე, ქვეყნისთვის საშიში იყო, იმდენად გროტესკული გახდა უშიშროების მინისტრად კვიციანის ყოფნის (1995-97 წწ.) პერიოდში.

ამ დროს საცესამსახურის მთელი ძალა მიმართული იყო კრძობიზნესში შესღვანება, კონტრაბანდის შემოსატანად, პირადი კარიერის გასამყარებლად, პოლიტიკურ პარტიებსა და მასშტაბში უკანონო ოპერატიულ-აგენტურული ოპერაციების ჩასატარებლად.

ამ წლებში უშიშროება შსს-დან გადმოყვანილი კადრები გაიყოს, რომლებიც „მილიცია-პოლიციიდან“ მოყოლილი „თავიდაფინანსების“ მენტალიტეტითა და ოპერატიული მომზადების დაბალი დონით გამოირჩეოდნენ.

ეს უშიშროების სისტემისთვის აშკარად ბედის დაცინვა იყო, რადგანაც, თუ 1983 წლიდან შსს-ს უშიშროებიდან

„ლიგა“

სამკურნალო ბაზრითიანება

სამსოკათოლობია

- ერეკციის ხარისხის გაუმჯობესება
- სქესობრივი აქტის გახანგრძლივება
- ყველა სახის სექსუალური დარღვევის მკურნალობა
- სექსუალური წარუმატებლობის მილოდინის შიშის მოხსნა

ხელმძღვანელი პროფესორი არჩილ ბაქრაძე

მის: თაბუკაშვილის №19ა ☎ 890 32-21-21; 32-21-21, 72-59-39

www.league.ge

იგორ გიორგაძე უშიშროების მინისტრი 1993-95 წლებში, იმებნება 1995 წლის 29 აგვისტოს შეფარდამეზე განხორციელებული ტერაქტის შემდეგ

შოთა კევიცია 1995-97 წლებში უშიშროების მინისტრი

ლიან ბერი შემთხვევითი აღმასრულებელი უშიშროების კარიერისტი და აუნტიურისტები.

უშიშროების სისტემის ასეთი დეგრადაციის მიზეზი ხელისუფლების მოქმედებასა თუ უმოქმედობაში უნდა ვხედავთ 1991-2012 წლებში უშიშროების სისტემას 17 ხელმძღვანელი პევიდა, ფაქტობრივად ყოველ წელიწად-ნახევარში ახალი მინისტრი მიდიოდა და აუცილებლად „თავის გუნდით“. პროფესიონალიზმის სხვადასხვა დონე, დამატრულად განსხვავებული პოლიტიკური შედეგებები, საკუთარი კადრები. თუ გავითვალისწინებთ, რომ ამ უწყების საეკვიპოკანდ გამოძინანურ მიმდინარე ოპერატიულ ვითარებაში ძირეულ გარკვევას პროფესიონალიზმისთვისაც კი, მინიმუმ 3-4 თვე მაინც უნდა, ორგანიზაციულ-სტრუქტურულ ცვლილებებს კიდევ 3-4 თვე, ხოლო ახალი მინისტრის ერთგული კადრების შერჩევა-დამისწვანას 2-3 თვე, მაშინ რაღა უნდა მოასწროს ახალმა ხელმძღვანელმა? ალბათ, მხოლოდ „კონსტიტუცია“ და მიჩვენებითი „რეფორმა“.

მკვლევარული კადრებით აძლიერებდნენ, 1995 წელს შსს-მ რეინამო აიღო და ფოფლმა მლიცკიულ-პოლიციელებმა უშიშროების სამინისტროს ყველა საკვანძო თანამდებობა დაიკავეს.

ეს პერიოდი იმითაც არის საყურადღებო, რომ მაშინდელი მინისტრი კევიცია არ მალავდა იმდენ და მფობრულ დამოკიდებულებას რუსეთის სპეცსამსახურების ხელმძღვანელებთან. ის პრესაში ამაყად აცხადებდა, რომ რუსეთის ევგენ-ბეს დირექტორთან ისეთი ახლო მეგობრობა აკავშირებდა, რომ ნიკოლაი პატრუშკის (რომელიც დღეს რუსეთის ფედერაციის ეროვნული უშიშროების საბჭოს მდივანია) სულ ზეპირად სცვიდნოთ კვირარას კაბინეტი და თურმე ისიც კი, თუ რამდენი და რა ფეირის ოფეხები ჰყოლია საქართველოს უშიშროების „ფინანსულ“ შუგს აკვირაუმში. კომენტარი მართალია უნდებოდა.

1997-2012 წლები მოკლედ შეიძლება ასე შეფასოს — „დაპირუტყვის ხანა“. „უშიშროების სამინისტროში კარდინალური რეფორმები უახლოეს ხანში დაიწყება“. ამგვარი დაპირებების ფონზე დაამტკიცა საქართველოს პარლამენტმა მომავალი მინისტრები.

სამწუხაროდ, დიდი იმედი და მხოლოდანი გაგვიტრედა და შუდვი ნულის ტლი ადომწნდა. სამინისტროს დანაყოფებისათვის სახელწოდებების უთეობლო შეცვლა, საკადრო „კარუსელი“ პირად ერთგულების ნიშნით და მოქმობის ძველურად გაგრძელება, — ასე შე-

იძლება შევაჯამოთ დღემდე უშიშროების სისტემის მდომარეობა.

განვლდ პერიოდში უშიშროების სისტემის, როგორც სპეცსამსახურის სრული (პროფესიული, ზნობორე და ეროვნული თვითმცენების) დეგრადაცია მოხდა.

ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოების უსუნქელოცობის უოულესი ამოცანების გადაწყვეტის ნაცვლად, უშიშროების სამინისტრო დამატრულად საპირისპირო ღონისძიებებს ატარებდა. მაგალითად, ელენე ქვეყნის სპეცსამსახურებიან ბრძოლის ნაცვლად ზოგიერთი მაგალიწონსონა თვითონ აღმოწნდა მათი აგრეტი ან თანამშრომელი; ქვეყნის კონსტიტუციური წყობილების დაცვა „შეცდომით“ გაგებულ იქნა როგორც ოპოზიციური პარტიებისა და არასამთავრობო მასმედიის საწინააღმდეგო ოპერატიულ-აგრეტიული შუამობის გააქტიურების მოთხოვნა; ეკონომიკური უსაფრთხოების ღონისძიებების გატარება კი იმდენად „გემრეული ლუკმა“ აღმოწნდა, რომ დიდ-პატარა ბიზნესმენებს დაერეზენ და ასუელი მელიონობით ლარის ქონება „შეაწერეს“; იარაღისა და ნარკოტიკების კონტრბანდისტების წინააღმდეგ რამე ღონისძიებების გატარებას აზრი არ ჰქონდა, ეს ხალხი საკუთარ თვს, სიმამრს ან თანამშრომლებს ხომ არ დააპატონებდა?

ამ და სხვა მიზეზების გამო უშიშროება დატრევი გამოცდილმა კადრებმა, რომელიც უმრავლესობა უფრო ყურადღებანი მდღომის შემთხვევაში ახალი, ნამდვიად ეროვნული სპეცსამსახურის ბირთვი გახდებოდა.

სამაგიეროდ, სისტემაში მოვდა ძა-

მართლაც ამ პერიოდში უშიშროების სისტემის ორგანიზაციული სტრუქტურის ცვლილება გ-ავრ (!!) ჩატარდა შემდეგი თანამშედრობით კომიტეტი-დეპარტამენტი-სამინისტრო-სამსახური-სამინისტრო-სამსახური-სამინისტრო.

სახელწოდებისა და შიდაუწყებრივი დანაყოფების „გადანაშების“ იქით საქმე არ წასულა. ეს უწყება თითქოს მოვადილებული იყო — დაინიშნებოდა ახალი ხელმძღვანელი, საქვეყნოდ გამოაცხადებოდა რეფორმების დაწყებას და...

შემდეგ ყველაფერი ძველურად რწებოდა. ბილოს კი უშიშროების სამინისტრო საერთოდ გააუქმეს და შსს-ს შეუერთეს.

ამ პერიოდში (1991-2012 წწ.) განსაკუთრებით ბევრი, ფაქტობრივად, ჯერაც გაუხსნელი ისეთი ტერაქტები, „უოულური შემთხვევები“, „თვითმკვლელობები“ და მკვლელობები მოხდა, რომლებიც ამჟამად საქართველოს ეროვნული ინტერესების წინააღმდეგ იყო მიმართული.

წლების განმავლობაში, მძინება გამო, საქართველოს სპეცსამსახურები თანდათან თვად გადაიქცენ საზოგადოებისათვის საშიშროებად და საფრთხედ.

განსია ალდავაშილი
ექსპერტი ეროვნული უსაფრთხოების საკითხებში, უშიშროების ვადამტვარი პოლკოვნიკი

სტატუსი

გვირგვინი გრძელად დაგვირგვინდებოდეს

ტიბეტი მსოფლიოში ზღვის დონიდან ყველაზე მაღლა მდებარე რეგიონია — ის ისტორიულად ჰიმალაის მთიანეთში მდებარეობს და 1,2 მლნ კვ.კმ ტერიტორია უკავია. 1951 წლიდან ეს მხარე ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის შემადგენლობაში შედის და ავტონომია აქვს, თუმცა ტიბეტის ავტონომიური რაიონის ფარგლებს გარეთ დარჩენილია სამი ისტორიულად ტიბეტური პროვინცია — უ-ცანგი, ქამპი და ნამდო. ეს პროვინციები გაერთიანებულია ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ცინხაის რეგიონში, რომელიც მართალია ავტონომიით არ სარგებლობს, მაგრამ მის შემადგენლობაში შედის ათი ავტონომიური მაზრა, სადაც ტიბეტელები სახლობენ.

მიუხედავად იმისა, რომ ტიბეტ დღეიდან კვლავ, ამჟამად იქ მხოლოდ 2,5 მლნ მცხოვრებია. ტიბეტელები მსოფლიოს ერთ-ერთი უხეტეესი ერია; რელიგიით ბუდისტებია. ტიბეტელები ტიბეტის გარდა, აგრეთვე მონღოლეთში, ბურიატაასა და ყალმუქეთშიც (რუსეთის ფედერაცია) არის გავრელებული. აქედან გამომდინარე, ტიბეტის უმაღლესი ხელისუფლები წინამძღოლი —

დალაი-ლამა მონღოლი, ბურიატი და ყალმუხი ბუდისტების ლიდერია.

XIII საუკუნიდან 2011 წლამდე დალაი-ლამა ტიბეტის საერო ხელმძღვანელიც იყო, თუმცადა ერთი წლის წინ მეთოთხმეტე დალაი-ლამამ — ნგავანგ ლოქსანგ თენცინგ გაიცემო საერო ხელისუფლება პრემიერ-მინისტრს გადააბარა.

ტიბეტის დალაი-ლამა, რომელიც მსოფლიოს უპოპულარულეს ადამიანთა ათეულში შედის და ნობელის პრემიის ლაურეატია, 1959 წლიდან ინდოეთში — ჰიმალ-პრადეშის შტატის ქალაქ დაპარსალაში ცხოვრობს. მასთანვე ტიბეტის განდევნილ ხელისუფლებაც, რომელიც მეთაურობს ამ რეგიონის დამოუკიდებლობისთვის ბრძოლას.

დალაი-ლამას ტრადიციული რეზიდენცია — ქალაქი-ციხესიმაგრე ლჰასა, რომელიც XIII საუკუნიდან 1951 წლამდე უცხოელებისათვის ჩაკეტილი ზონა იყო, ამჟამად ტიბეტის ავტონომიური რაიონის ადმინისტრაციული ცენტრია. ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის ხელისუფლება ტიბეტის დამოუკიდებლობის მოსურნეთ სეპარატისტებად თვლის.

ტიბეტის პროვინციის სათავადად — რას ემყარება ჩინეთის პარტიზონი

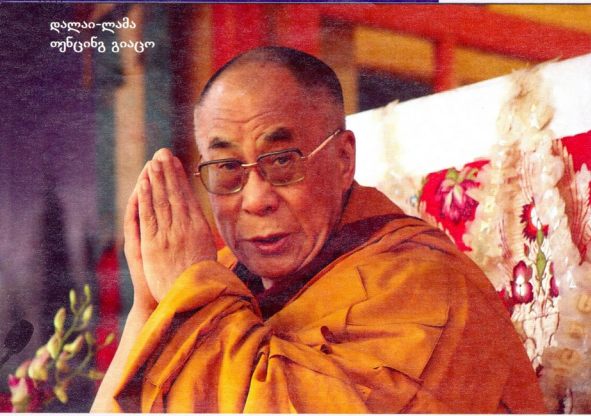
ტიბეტის ისტორია ნაკლებადაა შესწავლილი, რამდენადაც ეს მხარე იმთავითვე არაბუდისტოთის ჩაკეტილ ზონად მიიჩნეოდა, იქ მოხვედრა მწელი იყო. ტიბეტური ცივილიზაციის ფესვები შორეულ წარსულში იკარგება. ტიბეტელებს დღემდე შემორჩათ ისეთი წეს-ჩვეულებები, როგორცაა მატრიარქატი (ქალის დომინირება ოჯახში), პოლიანდრია (მრავალქორიანობა) და ლევირატია (ნათესაობის ფორმა, რომლის თანახმადაც შეილებს პატრონობს არა მამა, არამედ დედის ძმა). გასული საუკუნის 50-იან წლებამდე კი იქ მონობაც იყო.

ბუდისტო იერარქები ტიბეტს XIII საუკუნიდან მართავენ, მაგრამ დღეს ტიბეტის განდევნილ ხელისუფლებას უკვე საერო პრემიერაც ჰყავს.

სულ რაღაც ერთი წლის წინ ტიბეტელები ვერც წარმოიდგენდნენ, თუკი მათ საერო ლიდერიც ყოვლადი — უმაღლესი ბუდისტო იერარქი დალაი-ლამა ქვეყნის უცვლელ, ერთადერთ და უწყნებელ წინამძღოლად მიიჩნეოდა.

დალაი-ლამა
ოტენინგ გაიცო

საინტერესოა ის წესი, რომლის მიხედვითაც დალაი-ლამას მემკვიდრეს ირჩევენ: ბუდისტური რწმენით, ყველა ადამიანის სული ხორციელი სიკვდილის შემდეგ რეინკარნაციას განიცდის და ან ისევ ადამიანად ვლინება ან ქვეყანას, ან რაიმე ცხოველის თუ მცენარის სახით — გააჩნია, რამდენად ცოდვილი იყო „წინა ცხოვრებაში“.

ძველთაგანვე, როცა დალაი-ლამა გარდაიცვლება, ბუდისტი ბერები მთელ ტიბეტში ეძებდნენ მის რეინკარნაციას — ბავშვს, რომელიც იმ წელსა და წამს იქნებოდა დაბადებული, როდესაც დალაი-ლამა გარდაიცვალა. ასეთი ბავშვი უკვე დალაი-ლამად თვლებოდა და მას ლასას სასახლეში საგანგებოდ ზრდიდნენ ბერები. სრულწლოვანობის ასაკიდან კი ის ტიბეტის მართვას იწყებდა.

ტიბეტური თეოკრატია (მმართველობის ფორმა, როდესაც მთელი ხელისუფლება სულიერი წინამძღოლის ხელში) დიდად აზარალა XVII საუკუნეში მუზობელ ჩინეთში ცინის მანჯურული დინასტიის გამეფებამ: მანჯურელებმა ეთნიკური ჩინელებითა და მანჯურელებით დასახლებული ტერიტორიების დამორჩილება არ იკმარეს და თვით მონღოლის, აღმოსავლეთ თურქესტანსა და ტიბეტსაც დაადგეს. თავიდან მათ ტიბეტის ჩრდილო-აღმოსავლეთი ნაწილი — უცანგის, ქამპისა და ნამდოს მხარეები და იპურის და სამეფოს ერთად „ცინხაი“ უწოდეს. ცინხაიში იმთავითვე დაიწყო ჩინელების ჩასახლება და XVIII საუკუნის შუა წლებში იქ ტიბეტელების

რაოდენობა პროცენტულად დიდად შემცირდა, ჩინელების კი გაიზარდა.

უცანგის, ქამპის, ნამდოს მხარეთა დაკარგვამ ტიბეტზე ძალზე უარყოფითად იმოქმედა, — ქვეყნა ცინის იმპერიის უღელქვეშ თავისთავად აღმოჩნდა, რადგანაც ბუდისმის პაციფისტური სწავლებისაგან გამოძინარე, არმა არ ჰყვავდა და დალაი-ლამაც იძულებული შეიქცა, მანჯურეელთა ულტიმატუმს დაეკმაყოფილებინა, — ჩინეთის იმპერატორი უზუნაეს მმართველად ეცნო, საგარეო პოლიტიკა მისი კარნახით წარმოებინა და მხოლოდ სასულიერო ხელისუფლებით დაეკმაყოფილებოდა. სამპატივოდ, ცინის იმპერიის მესვეურეთა დალაი-ლამას აღუთქვამდნენ, რომ ტიბეტის მონახვისთვის ხელს არ ახლებდნენ, არც ტიბეტელთა ტრადიციული ცხოვრების წესს მოშლიდნენ.

1912 წლამდე, სანამ სინხაის რევოლუცია ჩინეთში მანჯურიულ ცინის იმპერიას ბოლოს მოუღებდა, ტიბეტი ჩინეთის პროტექტორატად ითვლებოდა. ამის მიუხედავად, ცინის იმპერატორი ამ რეჟიმის რუკაზე ჩინეთის ნაწილად გამოსახავდა. იმპერიის დამხობის შემდეგ, პროტექტორატის პირობების მოქმედება შეწყდა, მაგრამ პეკინში ამისთვის უნდა დგება არ მოქცევათ, — ტიბეტი მიუდგომელი მხარე იყო: არც ტიბეტელები ივლადნენ ჩინეთში სიარულით თავს, ჩინელებს კი ტიბეტში წასვლის გაგონებაც არ სურდათ შესაბამისად, ტიბეტელებს წარმოდგენაც არ ჰქონდათ, თუკი ცინის იმპერია აღარ არსებობდა და თავიდან მივბში მყელ წეს-ჩვეულებებით ცხოვრობდნენ.

ჯერ კიდევ XIX საუკუნეში ტიბეტი დიდი ბრიტანეთის ინტერესთა სფეროში მოქცა. ინგლისელები იყვნენ პირველი ევროპელები, რომლებმაც ლასა იხილეს და შეხედნენ იმეპიანდელ დალაი-ლამას.

ცინის იმპერია მაშინ არც კი იყო ისეთი ძლიერი, როგორც თანამედროვე ჩინეთია; ამიტომ პეკინში კი შეიტყვეს, რომ ტიბეტს ინგლისი თავის გავლენის სფეროდ განიხილავდა, მაგრამ ამის გამო თავი არ შეუწუხებიათ, — ჩინეთი მაშინ თვითდაც დიდად იყო დამოკიდებული ინგლისელებზე.

ცინის იმპერიის დამხობის შერეც, პეკინში თვლიდნენ, რომ ტიბეტი უპრობლემო მხარე იყო და თუ რამე პრობლემა წარმოიშობოდა, ინგლისელები მიხედვენენ.

ჩინეთის სათავეში ჩან კაი-შის მოსვლის შემდგომაც ტიბეტი ჩინეთისგან განაპირულია და, ფაქტობრივად, დამოუკიდებელიც კი იყო, რადგან იქ ჩინელ მესვეურთა აზრის არაფერ ითვალისწინებდა ქვეყნის მართვისას, დალაი-ლამას კვლავაც აბსოლუტური ხელისუფლება ეჭრა ხელთ და არმის შექმნას მრეჭელობად თვლიდა. აქედან გამომდინარე, არც სასახლეო ძალები ჰყვავდათ და სახლერებიც განსაზღვრულად იყო.

ცინხაის მხარე, ტიბეტისგან განსხვავებით, კვლავ ჩინეთს ემორჩილებოდა და იქ ჩინური ხელისუფლების ორგანოები მკაიბი იყო. სხვათა შორის, სწორედ ცინხაის ერთ-ერთი მთიან სოფელში დაიბადა ამჟამინდელი დალაი-ლამა — ნგაგანგ ლოქმანგ თენცინგ გაიცო.

1941-45 წლებში ტიბეტის საგარეო უშიშროებას დალაი-ლამას (მაშინ 9-10 წლის ბავშვი იყო) მურეკვებით შეთანხმებით დიდი ბრიტანეთი იცავდა.

მოკვანებით, როცა ჩინეთში მათ ძელდნენ პარტიზანული ომი დაიწყო და ქვეყნის ტერიტორიის 50% თავის კონტროლს დაუკვამდებარა, ინგლისელებსაც შეუფერა, ტიბეტის ტერიტორია ჩინეთის პროტექტორატში იყო, არის და იქნება, თქვენ კი საიდანაც მოსულხართ, იქით წადით. საქმეს ისეთი პირი უნანდა, რომ დიდ ბრიტანეთს მართლაც ძალე მოუწევდა აზიიდან წასვლა. ამიტომაც ვაგუბდა მათ მათ იმ დროს ულტიმატუმით საუბარი.

დალაი-ლამას მურეკვა დიდი სურვილის მიუხედავად, ინდოეთიდან 1947 წელს გამოიყვებულა ინგლისელებმა ტიბეტის უსაფრთხოების დაცვა

ველარ ითაყვს. მამო კი ჩან კაი ში კუნ-
ბულ ტაიფანზე გაეცემა და 1949 წელს
ჩინეთი სახალხო რესპუბლიკად გამო-
აცხადა.

ახალამოყალიბებული სახელმწი-
ფო არაუინ ცნო, საბჭოთა კავშირისა
და მისი სატელეტვის ვარდა: გაერო-
შიც ჩინეთის ადგილი ტაიფანზე გაქე-
ვებული ჩან კაი შის წარმომადგენელს
კაეა. თუმცა, თეთიონ ჩინეთის რეს-
პუბლიკაც, რომლის იურისდიქცია
ტაიფანზეა ვრცელდებოდა, ტიბეტს
საკუთარ სამფლობელოდ თვლიდა; ეს,
მაოს აზრით, კომუნისტურ ჩინეთს იმის
ფულგებას აძლევდა, რომ ტიბეტს თავის
შემადგენლობაში ერთხელ და სამუდ-
ამოდ შეეყვანა.

ტიბეტის უმაღლესი წინამძღოლი
დალაი-ლამა იმხანად მხოლოდ 14-15
წლის ყმაწვილი იყო და ისევე არ ჰყე-
და რეკულარული არმია. მათ ძედუნ-
მა რომ ჩინეთში ძალაუფლება ხელში
ჩაიგდო, ეთნიკურად განსხვავებული
კომუნისტებისთვისაც მოიცავდა, — აიღო
შიდა მონღოლეთი, სინძიანი, მანჯუ-
რია და 1950 წელს ტიბეტსაც მიადგა.

ჩინური არმია ვერ ისევე ტიბეტის
სახლურებთან იდგა, როდესაც მათ ძე-
დუნს ინდოელმა ელჩმა საბორტეტო
ნოტა გადასცა: „ჩინური არმიის შეჭრა
ტიბეტში დიდ ზიანს მიაყენებს აზიის
უსაფრთხოების შემდგომ განმტკიცე-
ბას. ამგვარა ინდოეთის ხელისუფლე-
ბის აზრით, — წყერა ნოტაში.

მამო ნოტაზე პასუხის გაცემაც არ
იკადრა და იმავე დღეს, 1950 წლის 17
ნოემბერს, ჩინეთის არმია ტიბეტში შე-
ვიდა. მძევნი: მონათა და ყმა გლეხთა
გათავისუფლება იყო.

მამო ძედუნს წერდა: „ტიბეტში, რო-
გორც ჩინეთის სამფლობელოში, უნდა

იყოს ისეთი კანონები, რომელიც სა-
ხალხო კონსტიტუციას არ ეწინააღ-
მდეგება. იქ კი მონობა დღემდე არსე-
ბობს“.

ჩინურმა არმიამ ტიბეტი ორ კვი-
რაში აიღო და დალაი-ლამა სახალხო
ხელისუფლებასთან თანამშრომლობა-
ზე დათანხმდა. 1950-59 წლებში თუნ-
ცინგ ვაიციო ტიბეტის ავტონომიური
რაიონის ხელისუფლების წვერიც იყო
და პეკინში მარსაც ხედებოდა, თუმცა
აბსოლუტური ხელისუფლების დთი-
მობაზე უკანასკნელის მითხვენას
არ თანხმდებოდა. ამიტომ 1959 წელს
მრავალრიცხოვან ამაღლასთან ერთად
ინდოეთში გაქცევა მოუწია.

კავშირისტური გზით დამოუკიდებლობისაკენ

ტიბეტელთა ბრძოლა დამოუკი-
დებლობისათვის პაციფისტური მეთო-
დებით მიმდინარეობს — დალაი-ლამა
ცდილობს, საკუთარი ავტორიტეტით ტი-
ბეტის დამოუკიდებლობის იდეის პოპუ-
ლარიზებისთვის გამოიყენოს და კარგა-
დაც გამოსდის.

ბუდისტური მოძღვრებიდან გამომ-
დინარე, იგი ყოველგვარი, თუნდაც სა-
მართლიანი ძალის გამოყენების სას-
ტიკო წინააღმდეგადა. სხვათა შორის,
ტიბეტელ ინდეპენდენტებს (დამოუ-
კიდებლობის მოსურნეებს) შორის და-
ლაი-ლამას მოწინააღმდეგეები არა
ჰყვს — მისი ავტორიტეტი იმდენად
დიდია, რომ ტიბეტელები მილიანად
ენდობიან.

გარდა ტიბეტისა, დალაი-ლამა,
როგორც უკვე ითქვა, მონღოლეთი-
სა და რუსეთის ფედერაციის ოთხი
სუბიექტის — ბურიატიის, ტუვის,
ვალდუშეთისა და ხაკასეთის უმაღ-

ლესი სულიერი ლიდერია. მისი
წვის იმისთვისაც, რომ ბუდიზმი მთელ
მსოფლიოში გავრცელდეს.

დღეისათვის, აზიის გარდა, ბუდი-
სტების ვველაზე მრავალრიცხოვანი ოფ-
მი ამერიკაში ცხოვრობს და ტიბეტის
დამოუკიდებლობის მომხრეა. ისინი
ზნირად აწეობენ პიეტეტს აშშ-ში ჩი-
ნეთის საელჩოსთან, გაეროს შტაბბი-
ნასთან და ა.შ. მათ ზნირად არბევენ
კიდევ, მაგრამ თავად ძალადობას ვა-
პუბიან.

ამასთან, თავად ტიბეტში კაცი ბე-
რად ვერ შედგება, თუ კომპარტიის ის-
ტორია და მათ ძედუნს ნაწეობს არ
შეისწავლა, — ასე წერს დასავლური
მასშტაბი.

2008 წლის ნოემბერში, როცა ჩინე-
თის ხელისუფლებამ „მონობისგან გათა-
ვისუფლების დღეს“ (ანუ ტიბეტში ჩი-
ნური არმიის შეჭრის დღის) აღნიშვნა
დააკანონა, მონასტრებში დიდი ძედუნ-
ვარება დაიწყო, ბერები მასობრივი
თვითმკვლელობით დამოქურნენ, თუკი
მათი უფლებების ხელყოფას მთავრო-
ბა თვის არ დაანებებდა. დამაბულობა
ისევე დალაი-ლამამ ადკვეთა: მან ბერებს
მორჩილებისკენ მოუწოდა და სთხოვა,
საკუთარ სენაკებში ჩუმად ელოცათ.

ამგვარი, თუნდაც პაციფისტური
წინააღმდეგობაც კი, ჩინეთის მთავ-
რობას მაინც დიდ თუხატებს უწენს,
რადგან მსოფლიოს საზოგადოებრიო-
ბის მნიშვნელოვან ნაწილს დალაი-ლა-
მასადმი სიმპათიის გამო, მაინცა, რომ
ტიბეტი დამოუკიდებელი უნდა იყოს.
თავის მხრე, დალაი-ლამა იმელს არ
კარგავს, რომ შვიდილობანი წინააღ-
მდეგობით ტიბეტელები მაინც ძალაწე-
ვენ საწადლს.

მიხილ ლაბამ

ტიბეტელების
დემონსტრაცია
ნიუ-იორკში

ეროვნული
საზღვაო

PS 201 TSURUGI

87 მეომარი შაკა (1788-1828) სამხრეთაფრიკელი ზულუს ხალხის პირველი დიდი ბელადი იყო. მან ჯარში პოლკებად დაყო და კარგად შეაიარაღა. შაკას წყალობით ზულუს ხალხი სამხრეთ აფრიკაში უძლიერესი გახდა.

89 ზულუს ბიჭები ბრძოლას თავდაპირველად ჯიუხებით სწავლობდნენ. 18 წლის ჭაბუკი ზულუ რომელიმე პოლკს უერთდებოდა (იბურტო). ზულუს მეომრები ხანდახან ერთმანეთსაც უბრისპირდებოდნენ და ამ დროს იყასას (ზედგეტებს) იყენებდნენ. ეს ბრძოლაში გამძირითობის საშუალებად ითვლებოდა. ზულუს მეომრები იყენებდნენ ზელშუბებს (იკვა) და სასროლ შუბებს (ასეკა), თავს კი ხარის ტყვიის ფარებით იცავდნენ.

▲ შაკა, ზულუს ხალხის მეომარი ბელადი, XIX საუკუნის 20-ან წლებში 50000-ზე მეტ კაცს მართავდა.

90 ზულუს პოლკები ვ. ჯ. კამპენტის რეგების საბრძოლო წვობას იყენებდნენ. ახალბედები „ჩქების“ დანიშნულებას ასრულებდნენ, გამოცდილი მეომრები — ცენტრს ანუ „მკერდს“, ხოლო ძველი მებრძოლები მათ „ზურგს“ უმავრებდნენ. როდესაც მონინაღმდეგეს განსაზღვრულ მანძილზე მიუახლოვდებოდნენ, ასევეებს ესროდნენ, ახლო მანძილზე კი შუბებით იბრძოდნენ.

91 შაკა 1828 წელს მოკლეს, მაგრამ ზულუს მეომრული სული არ ჩამკვდარა. 1879 წელს ზულუს არმია იზანდლვანასთან ბრძოტანდებს შებმა. ბრიტანელები საუკეთესოდ იყვნენ შეიარაღებული (მამხანეთია და ხიმტყვით), მაგრამ ზულუს უფრო მეტი ხალი ჰქვოდა და ბრძოლა მოიგეს.

▼ ბრიტანეთის არმია ზულუს იზანდლვანის ბრძოლაში დაამარცხა (1879).

88 შაკას მმართველობამდე ზულუს ხალხი შუდარებით მშვიდიობისმოყვარე იყო. მაგრამ პატრიუმფარე შაკამ თავისი ხალხი შუბებით შეაიარაღა და მუზომელ ტომებთან საბრძოლველად გაწვრიონა. ზულუს ხალხი მტრებს ან ხოცუდნენ, ან იმორჩილებდნენ.

პითხვაპი

1. რთ წვრინდნენ ზულუს ბიჭებს?
2. რა ტყვოსოდა ზულუს ხელდებს?
3. რა ტყვე ზულუს საბრძოლო წვობას?

• თქვენს ვაჟებთან
• თქვენს შვილებთან
• თქვენს მეგობრებთან
• თქვენს მშობლებთან

92 შპაგი ცხენი (1840-1877) ინდიელთა ოგლალა-სოუს ტომის მამაცი ბელადი იყო. ის გააფრთხილებდა უბრალოდ აშშ-ის არმიას და თეთრკანიან ახალმოსახლეებს. შპაგი ცხენი წინ აღუდგა სოუს ხალხის მკვიდრი საცხოვრებელიდან გაძევებას და ამას ხანგრძლივი ბრძოლა მოჰყვა. „წვენი არ გუკარდებთ თეთრკანიანები, სოუს ხალხს შვილობა და თავისთვის ცხოვრება უნდა“, — ამბობდა შპაგი ცხენი.

▲ სოუს შოშიარს შველი გაძევებულ ცხენს ბევრზე გადმოკიდებოდა და მისი ტანი ფარავ გამოიყენებდა.

▼ შპაგი ცხენი ინდიელთა ერთ-ერთი უმსამაცესი ბელადი იყო.

93 სოუს შოშიარების ტრადიციული იარაღი იყო შვიდიღები, შუბები და დანები. მაგრამ მალე შამხანებისა და პისტოლეტების შუჭნაეც დაიწვეს. თუმცა, ინდიელთა უფიერესები ჭირება ცხენი იყო. სოუ ცხენებს სანადიროდ და ბრძოლაში იყენებდნენ. ცხენი პატარა და ფეხმარდი იყო, ხოლო სოუს ხალხი — გამოცდილი მხედრები.

94 როდესაც ინდიელთა მიწებზე თეთრკანიანი ახალმოსახლეები დასახლდნენ, სოუს ხალხმა იარაღი აიღო ხელში. ისინი მოულოდნელად ესხმოდნენ თავს ახალმოსახლეებსა და აშშ-ის არმიის ავანპოსტებს. საფოსტო ეტლებსა და საპარტო მატარებლებს უსაფრფვოდნენ და მარცხავდნენ. აშშ-ის არმიას ძალიან გაუჭირდა მათ საბრძოლო ტაქტიკასთან გამკლავება, რადგან სოუს ხალხი უხილავ მონიანადმდევსაფრთხი იყო.

▼ დილი-ბეკორნის ბრძოლის „კასტრის უკანასკნელ წინააღმდეგობასაც“ უწოდებენ.

95 1874 წლიდან თეთრკანიანი ახალმოსახლეები სამხრეთ დაკასტრის შპაგი მიწების რეკონსტრუქციის საძიებლად დაიძინენ. ეს სოების სამკვიდრებელი იყო. აშშ-ის მთავრობამ მათ უბრძანა, დაეტოვებინათ საცხოვრისი, მაგრამ უბრალოდ სოამ უარი განაცხადა. შპაგმა ცხენმა სოუს ხალხს ბრძოლისკენ მოუწოდოდა. მათი თანამოაზრეები — ჩეიენისა და არაპახოს ტომებიც შეუერთდნენ.

96 აშშ-ის არმიამ ინდიელთა მათი სამკვიდრებიდან გაძევება დაიწყო. შპაგმა ცხენმა და ინდიელთა სხვა ბელადებმა 1000-ზე მეტი კაცი შეკრიბეს და 1876 წლის 25-26 თვისს დილი-ბეკორნის ბრძოლა გაიმართა ამავე სახელწოდების მდინარესთან, მონტანაში. 700-კაციანი აშშ-ის მე-7 საკავალერიო პოლკი, რომელსაც გენერალი ჯორჯ კასტერი მეთაურობდა, განაღწურდა. კასტერი და მისი რამზი საისხლეს პოლო წყეთამდე იარაღდნენ პატარა მალლობზე.

პიონერები

1. ინდიელთა რომელ ტომს მიეკუთვნებოდა შპაგი ცხენი?
2. რა იყო სოუს შოშიარების ყველაზე დიდი იარაღი?
3. რომელ წელს გაიმართა დილი-ბეკორნის ბრძოლა?

წესდება
თვეში 2 პუნტი

კაზარები 1992-93 წლების აფხაზეთის ომი

საგარეოდ სადესანტო ბარე „გუმს“ ტრიუმი ასე გამოიყურებოდა

დასასრული. დასაწყისი იხ.
„არსენალი“ N20-21, 2012

ზღვაზე კონტროლის საშუალებები

მოწინააღმდეგის კატარღების გახშირებული თავდასხმების მიუხედავად, აფხაზეთის სანაპიროსთან საზღვაო მიმოსვლა არ წყდებოდა და რვაღერის სურათის დასანახად საჭირო იყო ზღვაზე დაკვირვების სისტემა. სოხუმის შუქურის მახლობლად 1992 წლის 1-ლი ნოემბრიდან მწყობრში შევიდა რუს მესაზღვრეთაგან მიტოვებული ზღვაზე ვითარების დაკვირვების რადიოტექნიკური პოსტი.

სოხუმის რადიოტექნიკური პოსტის უფროსი უფრ. ლეიტენანტი ტრისტან დანელია: „პოსტს 14 კაცი ემსახურებოდა და ზღვაზე დაკვირვებისთვის ორ რადარს – სამხედრო MP-10-სა და სამოქალაქო ДОН-ს ვიყენებდით. საზღვაო ვითარებას 50 მილის რადიუსში სრულად ვაკონტროლებდით, რაც რეაგირებისთვის დროს ვგაძლევდა“.

ზღვაზე დაკვირვების საქმეს ასევე ემსახურებოდა სამეცნიერო გემი „ექსპლორერი“ (პროექტი 1532), რომელიც

პიდროფონიკური გაზომვების სამეცნიერო-საკვლევო ინსტიტუტ „ატოლის“ სოხუმის ფილიალს ექვემდებარებოდა და 1993 წლის 21 აპრილიდან სანაპირო დაცვის I საზღვაო დივიზიონის განკარგულებაში გადავიდა. საბჭოთა სამხედრო-საზღვაო ფლოტის შეკვეთით აგებული „ექსპლორერი“ საუკეთესო რადიოელექტრონული აპარატურით იყო აღჭურვილი, რომლის დახმარებითაც ზღვაზე ვითარებასა და წყალქვეშა მდგომარეობას დიდ რადიუსში აკვირდებოდა.

1993 წლის დასაწყისში ინსტიტუტ „ატოლის“ სპეციალისტებმა დაასრულეს გუდაუთა-ახალი ათონის მახლობლად ზღვის ფსკერზე ჩაწყობილი პიდროფონების მუშაობის რეჟიმის გადამწობა და 30 იანვრიდან მწყობრში ჩადა პიდროაკუსტიკური №3 პოსტი.

32 პიდროფონი (ერთი არ მუშაობდა) ზღვაზე და ზღვის სიღრმეში წარმოქმნილ ნებისმიერ ხმაურს აფიქსირებდა, საიდანაც ზღვის ბინადართა სპეციალური ხმების გამოყოფის შემდეგ მხოლოდ მცურავ საშუალებათა წამყვანი ხრახნების ხმაური რჩებოდა. ინსტიტუტის აკუსტიკოსებმა აფხაზეთი კატარღებისგან წარმოქმნილი

ხმაურის იდენტიფიცირება შეძლეს, რითაც ზღვაში მათი გასვლის დაფიქსირება ბევრად გაადვილდა.

„ატოლს“ კეინდა ზღვაში დაახლოებით 30-40 მ-ით შეჭრილი გემსადგომი და მის ბოლოში დაყენებული სადამკვირვებლო კოშკურა, სადაც 1993 წლის 30 იანვრიდან ვიზუალური დაკვირვების პოსტი №2 ამოქმედდა. ამ გვარად აწყობილი სისტემა საიმედოდ მუშაობდა და სასურველ ევექტსაც იძლეოდა, — მოწინააღმდეგის ზღვაში გასვლა მთლიანად არასოდეს ყოფილა. პატარა ზომისა და წვალწყვის კატარღებს რადარები სანაპიროდან 2-4 მილში ყოველთვის პოულობდნენ, თუმცა ზღვის ტალღებს შორის რადიოტალღები მცურავ საშუალებებს დროდადრო „კარგუდნენ“.

აფხაზეთი „პრიფიში“

1993 წლის გაზაფხულის ბოლოს აფხაზეტმა „გრიფს“ ტიპის სასაზღვაო-საპატრულო კატარღების შეიარაღება დაასრულეს. 1991 წლამდე დაახლოებით 220 „გრიფი“ (NATO-ს კლასიფიკაციით „ეუკო“), საპატრულო დანიშნულების საბჭოური კატარღა აიგი, საიდანაც ნახევარი სხვა

ქვეყნებში გაიყვია. „გრიფების“ დიდი ნაწილი ფეოლოსიაში (უკრაინა) და მცირე კი ბათუმის გემთსაშენ ქარხანაში აშენდა. ერთი პროექტის მიუხედავად, კატარლების ტექნიკურ მახასიათებლებს შორის პატარა განსხვავება მაინც იყო. „გრიფები“ რუსი საზღვაო მესაზღვრეების განკარგულებაში იყო და აფხაზეთისთვის მათ გადაცემაზე სხვადასხვა ცნობა ვრცელდება.

1992 წელს ბათუმის დიფიზიონის ჩამოყრდინი ერთი „გრიფი“ კროს პირს მიჰყიდეს, ხოლო ამ უკანასკნელმა კი კატარა და აფხაზეთს დაუთმო. კიდევ ერთი „გრიფი“ პორტ ნოვოროსიისკიდან რუსული საზღვაო-სასაზღვრო ნაწილების მიწამანა რაულ ნანბამ გადმოიყვანა.

1993 წლის დასაწყისში რუს მესაზღვრეთა მე-6 საზღვაო ბრიგადის ოჩამჩირის დიფიზიონის სასაზღვრო კატარლების ჯგუფიდან (ამ კატარლებზე მომზადებას გადიოდნენ უცხო ქვეყნების მესაზღვრეები, რომლებსაც სამსახური „გრიფებზე“ მიეძღოდა) 3 „გრიფი“ ჩამოიწერა და აფხაზთა ხელში აღმოჩნდა. არც ის არის გამოირიცხული, რომ რუსებმა კატარლები აფხაზეთს პირდაპირ გუდაუთაში ჩაუყვანეს და თან ეკიპაჟების მომზადებაშიც დაეხმარნენ. „გრიფებზე“ შეიარაღებას დაბა მიუსერაში აყენებდნენ და ამისათვის გამოიყენეს: 23 მმ-იანი შეწყვილებული საზენიტო დანადგარები 3Y-23-2, საავიაციო C-8 ტიპის 80 მმ-იანი უმართავი რაკეტების გამშვები ბლოკები 6BМ1, სხვადასხვა სისტემის მსხვილკალიბრიანი ტყვიამფრქვევები და სხვ.

აფხაზურ „გრიფებს“ ცხვირზე დაყენებული პქონდათ 23 მმ-იანი საზენიტო ავტომატი 3Y-23-2, ხოლო კიჩოუ კი — უმართავი რაკეტების გამშვები კონტინერები და ДАХ-ს ტიპის ტყვიამფრქვევი

ჯერ კიდევ სასაზღვრო ძალებში „გრიფების“ ინტენსიური ექსპლუატაციის შედეგად, ხოლო შემდეგ კი არასამშობლო შეიარაღებითა და საბრძოლო მასალებით განაპირობებული გადატვირთვა კატარლების შექანების ცვეთად, რაც უარყოფით გავლენას ახდენდა ტექნიკურ პარამეტრებზე. მაგალითად, თუ „გრიფის“ საპროექტო მაქსიმალური სიჩქარე 30 კვანძია, აფხაზური კატარლების სიჩქარე 20-25 კვანძის ფარგლებში იქნებოდა. ეკიპაჟები 9-10 კაცს ითვლიდა და მასში მსახურობდნენ როგორც სამოქალაქო მესაზღვრეები, ასევე ოჩამჩირის მე-6 საზღვაო ბრიგადის სამხედრო მოსამსახურეები. იყვნენ ისეთებიც, ვინც რუსულიდან და აფხაზეთის დროშით სამსახურს ერთდროულად ახერხებდა.

1993 წლის ზაფხულისთვის აფხაზთა განკარგულებაში, სავარაუდოდ, 4-6 „გრიფი“ იყო. ერთს მეთაურობდა სა-სა შუაი, მეორეს — საქო კირაკოსიანი, მესამეს — რაულ ნანბა, მეოთხეს — ზურაბ აიძობა და ა.შ.

ტაიფის დესანტი

ზღვაზე აფხაზთა ერთ-ერთ მნიშვნელოვან წარმატებად ტაიფისთან გადასხმული საზღვაო დესანტი უნდა შეფასდეს, მაგრამ ამ საქმეში არცთუ პატარა როლი ქართული ფორმირებების უწყესრიგობა-უდისციპლინობამ ითამაშა.

1993 წლის 1-ელ თვისს სოხუმის რადიოტექნიკური პოსტის რადიომეტრისტებმა 21 სი-ის შემდეგ გუდაუთიდან გამოსული ორი მცურავი ერთეული აღმოაჩინეს. მონაცემები დროში

და კოორდინატების მითითებით მანძილს ვე მოხსენდა მე-2 საარმიო კორპუსის შტაბის ოპერატიულ მირიგეს. მიწინააღმდეგების მცურავ საშუალებათა გადაადგილებაზე შტაბი ინფორმაციას უწყვეტად იღებდა.

2 თვისის დამს 2 სი-თის მცურავი საშუალებები კონკრეტული მოუფარნენ და სოხუმის რადიოტექნიკური პოსტის დაკვირვების ზონიდან გაციდნენ.

აფხაზეთმა ნაცად ხერხს მიმართეს, სადესანტო ბარჟების ბორტებს ზღვის მხრიდან პატარა კატარლები ამოფარეს და ამ უკანასკნელთა შემწევა არ მოხერხდა.

აფხაზური მონაცემებით დესანტის შემადგენლობაში შედიოდა: თვითმავალი საზღვაო ბარჟა „გუმა“ (ყოფილი თვითმავალი საზღვაო ბარჟა МБС-12), პატარა სადესანტო ხომალდი (სავარაუდოდ პროექტი 106K), ორი „გრიფი“ და 5-7 „ვოლგის“, „ნეკისა“ და „ჩიბისის“ ტიპის სახეირო კატარლა.

„გუმას“ მიუსერიდან 100-მდე მეტროლო მოჰყავდა, ხოლო გუდაუთიდან გამოსულ პატარა სადესანტო ხომალდზე დაახლოებით 200 მეტროლოანი ერთად „გრადის“ დანადგარი და საბრძოლო მასალებით დატვირთული ავტომობილი იყო.

მიზეზთა გამო დესანტი წინასწარ დაგვემდ რაიონს დასავლეთით 500-700 მეტრით დამორდა და დესანტირება დაჭობებულ ადგილზე მოუხდა.

ნაპირზე პირველად ორი „ნეკივი“ და 10-12 დნეტრისაპირული და ამდეწვე ბიჭვინთის ბატალიონის მეტროლო გადასხეს. მათ „გუმასზე“ მყოფნი მიჰყვნენ და ბოლოს სანაპიროს პატარა სადესანტო ხომალდი მიაღვა. ჯარიკაცებმა გადმოსვლა მოასწრეს და „გრადის“ დანადგარიც გადმოიყვანეს, მაგრამ საბრძოლო მასალები დატვირთული მანქანის გადმოყვანა ვეღარ მოასწრეს. ოჩამჩირისთან ვანლაგებულმა ბატარეებმა დესანტირების რაიონს ცეცხლი გაუხსნეს და სადესანტო ხომალდი სასწრაფოდ უკან, ზღვაში გაბრუნდა. მომდევნო დღეებში დესანტი მუდმივად დახმარებას ითხოვდა და 4 თვისის გუდაუთიდან დახმარება გაემოიდა, მაგრამ ამ დროს ოჩამჩირის მახლობლად „განიიავი“ დაცურავდა და ერთი ზღაში საკმარისი გამოდგა, რომ აფხაზეთს დახმარებაზე ხელი აეღო.

მიუხედავად ამისა, აფხაზეთმა სა-

სეინო სწრაფვლიანი კატარღები ღამით დესანტის რამენჯერმე მომარაგება მანც მოახერხეს.

ნადირობა „ვექტორზე“

ზღაზე დაკვირვების სისტემაში შემავალი „ვექტორი“ იმეღროულად შშედობიანი მოსახლეობის გადაყვანითა და ტვირთის ტრანსპორტირებითაც იყო დაკავებული.

გემის შწყობრიდან გამოსაყვანად აფხაზეში ყოველ ღონეს ხმარობდნენ. ტამიშის ოპერაციამდე რამდენიმე დღით ადრე „ვექტორს“ აფხაზთა „ვოლგებმა“ შეუტყვის. სავალი აფხური ტვიგამფრეკვით დაიცხრილია, PPI-7-ის ერთი-ორი ჭურვიც ესროლეს და კიპაჟიდან რამდენიმე კაცი დაიჭრა.

6-7 ევლის „ვექტორი“ ოჩაშირიდან მგზავრებით გამოვიდა და კურსი სოხუმისაკენ აიღო. იმ დროს ტამიშის მახლობლად აფხაზური კატარღები იყვნენ და ორმა მათგანმა „ვექტორის“ დაკვირვა სცადა.

„განთიადის“ მეთაური შუპრი კოპალიანი: „ჩვენ სკურნასთან ვიდეკით და „ვექტორთან“ რადიოკავშირი გვექონდა. როცა ცნობილი ვახდა, რომ გემსა და მგზავრებს საფრთხე შეექმნათ, დაუყოვნებლედ დასახმარებლად გვემართო. ნათელი ღამე იყო და ზღვის ზედაპირი შესანიშნავ ხილვადობას იძლეოდა. „ვექტორის“ კაპიტანი ჩემი მითითებებით მოქმედებდა,

ხოლო „განთიადის“ ყველა საცეცხლე საშუალება სრულ საბრძოლო მდგომარეობაში იყო. როგორც კი ერთ-ერთი კატარღა თვალათვდვის არეში მოექცა, მთელი ცეცხლი მის წინააღმდეგ მიემართო. კატარღას ცეცხლი მიეღო და ჩაიძირა.“

ღვიზიანის შტაბის უფროსი უფრ. ლეიტენანტი დავით ბარბანძიანი: „გაიფხდა თუ არა, ზღვაში „ვოლგა“ №05 და „ვოლგა“ №06 გაივზუნა. კატარღებმა ის რაიონი დაათვალიერეს, სადაც, სავარაუდოდ, აფხაზთა კატარღა ჩაიძირა. ჩვენმა მგზავრებმა მამეველი რგოლი, ფიცრის ნაფორტები და საწვავის ლაქა აიოყეს.“

მთელი ომის განმავლობაში ეს იყო ერთადერთი შემთხვევა, როცა ქართულმა გემმა მოწინააღმდეგის კატარღა გაანადგურა და ამის აღსანიშნავად 7 ევლისი საქართველოს სამხედრო-სახლგაო ძალების დღედ გამოცხადდა.

გმირობისათვის შუქრი კოპალიანი და „განთიადის“ მთავარი მექანიკოსი როინ საღინაძე სახელმწიფო მეთაურის ბრძანებით „საბრძოლო დამსახურების“ მედლით დაჯილდოვდნენ.

1993 წლის 27 ევლისს შუთინხმებით აფხაზეთში შშვილობამ დაისადგურა და დროებით ცეცხლი შეწყდა, თუმცა მოწინააღმდეგე ოჯისი მდგომარეობის გასაუჭობესებლად გარკვეულ ღონისძიებებს ატარებდა, ერთ-ერთი „ვექტორის“ წინააღმდეგ რადიომარ-

თვადი ტორპედოს გამოყენებამდე. ასეთი ტორპედოს შექმნაზე მუშაობა 1993 წლის იანვარში ბიჭვინთის ქარხანა „კასატკაში“ დაიწყო, სადაც საბჭოთა კავშირის დროს ტორპედოებს ცდიდნენ.

აფხაზეთში ირწმუნებიან, რომ რამდენიმე საცდელი ნიმუშის აგების შემდეგ სასურველ შედეგს მიაღწიეს მისი დახმარებით „ვექტორის“ შწყობრიდან გამოყვანა გადაწყვიტეს.

ავვისტოს ერთ დღეს ტორპედოები „გრიფზე“ დაიტვირთა და აგუქერისკენ გაივზუნა, სადაც ერთ-ერთი დასასვენებელი სახლის მახლობლად „ვექტორი“ რეიდზე იდგა.

როგორც აფხაზები წერენ, „გრიფს“ სანაპირო არტილერიამ ძლიერი ცეცხლი გაუხსნა, ამიტომ ტორპედოების მართვის პულტი გადაიტანეს ძრავიან ნაგზე, რომელიც ნაკლებად შესაძნევი იყო.

„ვექტორამდე“ პატარა მანძილი რჩებოდა, როცა აფხაზებმა უკან დაბრუნების განკარგულება მიიღეს. მიზეზი კი რუს მესაზღვრეთა ბრძანება იყო, რომლებიც ცეცხლის გახსნით დაეპუქრნენ, თუ შეტყავს არ შეაჩერებდნენ. ამ დროს კი ორი რუსული სასაზღვრო კატარღა „ვექტორის“ ზღვაში გასვლის უსაფრთხოებას უზრუნველყოფდა.

თხზური ჩანაწერი

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

„გაღვირან ურიავვის“ ხერიის სამეცნიერო-საკვლევო გემი „ვექტორი“ აფხაზეთის ომში ქართულ ფორმირებებს დიდ დახმარებას უწევდა

ჩხეთის პოლიციის საგზაინიშნულების რაზმი

ჩხეთის პოლიციის სპეცკვედანაყოფი Utvar rychleho nasazeni – URNA მსოფლიოში ერთ-ერთ საუკეთესოდ ითვლება. იგი ჩხეთის შინაგან საქმეთა სამინისტროს მთავარი და სამძღოდ დასაყრდენია ორგანიზებულ დანაშაულსა და ტერორიზმთან ბრძოლაში.

ჩხოთსლოვაკიის ორ ნაციონალურ სახელმწიფოდ გაყოფის შემდეგ ჩხეთის ახალგაზრდა რესპუბლიკაში დანაშაულმა იმატა. კრიმინალური დაჯგუფებები, როგორც მათ ვკნაოთ, სახელმწიფო სამართალდამცველი სტრუქტურების დასუსტებით შექმნილი მდგომარეობის გამოყენებას შეეცადნენ.

90-იან წლებში ქვეყნის ტერიტორიაზე გუგუნის სფეროებისათვის იბრძოდნენ რუსული, თურქული, ალბანური, ბულგარული, პოლონური, ბერძნული და კოსოვური კრიმინალური ჯგუფები.

მიმდევრო ათი წელი ჩხეთის პოლიციას დიდ პრობლემას უქმნიდნენ კოსოვური მაფიოზური სტრუქტურები, რომლებიც ნარკოტიკებითა და ადამიანებით ვაჭრობის სპეციალისტები იყვნენ.

ზოგი ექსპერტის შეფასებით, კოსოვულ კრიმინალურ დაჯგუფების წევრთა რაოდენობა 10 ათასს აჭარბებდა. ამის გამო ჩხეთის რესპუბლიკა იმულებული შექნა, პანდების პარამაშის აღსაკვეთად ადეკვატური ზომები მიეღო და ერთ-ერთი პირველი ნაბიჯი

სპეცკვედანაყოფი Utvar rychleho nasazeni-ს ჩამოყალიბება იყო, რომელიც მსოფლიოში უფრო URNA-ს აბრევიატურითაა ცნობილი.

საპოლიციო საგანგებო კვედანაყოფის ჩამოყალიბება სათავეს შორეულ 80-იან წლებში იღებს. მაშინ ჩხეთის ლეოკიის ხელისუფლებამ გადაწყვიტა, შეექმნა საგანგებოდ შერჩეული და გაყვრთნილი მებრძოლებით დაკომპლექტებული კვედანაყოფი, რომელიც დანაშაულების შეძირებას შეძლებდა. უპირველესად იგულისხმებოდა თვითმფრინავების გატაცებისა და ტერორისტულ ქმედებათა აღკვეთა, მძევლების გამოხსნა და ა.შ.

1981 წლის აგვისტოში ქვეყნის შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრძანებით შეიქმნა მყისიერი რეაგირების ჯგუფი, რომელიც სოციალისტურ ჩხოთსლოვაკიაში მძლე გადაიქცა დანაშაულებთან ბრძოლის მთავარ იარაღად. ჯგუფს სახელად Direktorat-ი უწოდეს.

ქვედანაყოფი შეუტეს პოლიციის მოქმედება თანამშრომლებმა და არმიის ელიტურ კვედანაყოფთა, განსაკუთრებით საპაერო-სადგანსტრო ნაწილების მებრძოლებმა.

ჯგუფის სიმბოლო წითელი ბერეტი იყო. თვიდან კვედანაყოფი გამხსნული იყო მასობრივი ღონისძიებების უწესრიგობის აღმოსაფხვრელად და მოვიანებით რამდენიმე არსებითი ცვლილება განიცადა.

1985 წლის აგვისტოში კვედანა-

ყოფმა სახელი შეიცვალა და Odbor zvlastniho urceni (საგანგებო ღონისძიებათა ვანყოფილება) დაარქვეს. ამავე წელს შეიყვანეს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სტრუქტურაში, რამაც უარყოფითად იმოქმედა ახალი კვედანაყოფის იმიჯზე. საქმე ის არის, რომ კომუნისტური ჩხოთსლოვაკიის ხელისუფლებამ სპეცრაზმი ანტისამთავრო-

**ჩხეთის პოლიციის
სპეცრაზმი URNA მსოფლიოში
ერთ-ერთი საუკეთესოა**

ჩები სპეცრაზმელები დავალებს შესასრულებლად მიემართებიან

ბო, მრავალათსიანი საპროტესტო გამოსვლების ჩასაშობად გამოიყენა.

80-იანი წლების მეორე ნახევარში საპროტესტო აქციებში სულ უფრო მეტი და მეტი ადამიანი მონაწილეობდა. კომუნისტური ხელისუფლება კი საგანგებო ოპერაციების განყოფილების მებრძოლებს მათ დასამლეად სასტიკი მეთოდების გამოყენებას აიძულებდა.

1989 წლიდან კი, როცა კომუნისტური პარტია ხელისუფლებას ჩამოშორდა, შეიცვალა ქვეყნის შინაგან საქმეთა სამინისტროს ქვედანაყოფების, მათ შორის საგანგებო ოპერაციების განყოფილების ქვედანაყოფის დანაშაულება. აქციენტი გაკეთდა ორგანიზებულ დანაშაულთან, შეიარაღებულ დავალებებთან ბრძოლაზე და, რა თქმა უნდა, სახელიც შეიცვალა

Jednotka rychleho zasahu Federalni policejni sluzby, რაც „ფედერალური პოლიციის ძალების სპეციალური რეაგირების ჯგუფს“ ნიშნავს.

1989 წლის ნოემბერში წითელი ბერეტი იმავე ფორმის მუქი შვანე ბერეტი შეიცვალა; 1990 წლის თებერვალში ჯგუფმა პირველად მიიღო მონაწილეობა ძალების გათავისუფლების ოპერაციაში.

რეინის ფარდის დაცვამ და საზღვრების გახსნამ კორექტივი შეიტანა სპეცჯგუფის მომზადებაში, მათ უცხოელი კოლეგების გამოცდილებების გაეცნობის საშუალება მიეცათ გარდა ამისა, გაიზარდა ჯგუფის დაფინანსება, რაც ახალ უცხოურ შეიარაღებასა და საგანგებო აღჭურვილობაზე აისახა.

1990 წელს ჯგუფს დღევანდელი სახელწოდება Utvar rychleho nasa-

zeni – URNA, ანუ ჩეხეთის პოლიციის მცხიერი ჩარევის ჯგუფი ქწოდა, ხოლო ორი წლის შემდეგ ძველი სიმბოლო – წითელი ბერეტი დაიბრუნა.

ორგანიზაცია და ამოცანები

სადღესოდ ქვედანაყოფის წინაშე დგას რიგი ამოცანები: ტერორისტული ჯგუფების ნეიტრალიზება, ადამიანების გამტაცებლებისა და საპაერო მეკორბების გაუკუნებლება, ორგანიზებულ დანაშაუთა ჯგუფებთან ბრძოლა და სამშის, შეიარაღებულ დანაშაულების შეპრობა; ჩეხეთის რესპუბლიკის მაღალი რანგის სახელმწიფო მოხელეებისა და ჩეხეთში ჩასული უცხო ქვეყნის დიპლომატიურ წარმომადგენელთა დაცვის უზრუნველყოფა. ჩეხეთის დიპლომატიური წარმომადგენლების უსაფრთხოების დაცვა მიუღ მსოფლიოში; ციხეებში ამბოხების ჩასშობა და სტიქიური უბედურებებისა დაზარალებულთა დახმარება.

ჩეხეთის რესპუბლიკა, როგორც NATO-ს წევრი ქვეყანა, იმ სახელმწიფოთა კოალიციის წევრიცაა, რომელიც აშშ-ის ითონობით ერთეში სიტუაციის სტაბილიზაციისთვის შეიქმნა.

ღონისძიებებში სხვებთან ერთად URNA-ც მონაწილეობს. ჯგუფის რანგში უზრუნველყოფენ ჩეხეთის საელჩოსა და ჩები დიპლომატიკის უსაფრთხოებას ბაღდაღში. გარდა ამისა, ასრულებენ ეროვნული ინტერესებიდან გამომდინარე საიდუმლო ამოცანებს.

ერთეულმა გამოცდილებამ დადებითად იმოქმედა სპეცრაზმის საგანგებო მომზადების სრულყოფასა და ახალი ტექნიკური მეთოდების ათვისებაზე. ერთეული ჯგუფის წევრები, როგორც წესი, სამოქალაქო ტრანსაკციით მოქმედებენ. მიუხედავად ამისა, არაერთხელ გახდნარან ისლამისტ ტერორისტთა სამხმზე.

დღესთვის ჩეხეთის რესპუბლიკაში მოქმედებს ტერორიზმთან ბრძოლის რვა რეაირული ჯგუფი, მაგრამ მხოლოდ URNA-ს აქვს მიუღი ქვეყნის ტერიტორიაზე და საზღვარგარეთ მოქმედების უფლება.

რეაირული ჯგუფებისაგან განსხვავებით, რომლებიც საზოგადოებრივი უსაფრთხოების პოლიციის იურისდიქციაში არიან, URNA ჩეხეთის კრიმინალური პოლიციის ხელმძღვანელობის ქვემდებარებაში.

ჯგუფის უფროსი უწყულოდ პოლიციის უფროსის ემორჩილება, მაგრამ ქვედანაყოფის გამოყენების ბრძანების

გაცემის უფლება შინაგან საქმეთა მინისტრს აქვს.

ჯგუფის საორგანიზაციო სტრუქტურა ბევრით არ განირჩევა სხვა ქვეყნების ანალოგიური ქვედანაყოფების სტრუქტურებისგან. იგი მოიცავს სამეცნიერო-საგეოგრაფიო და ორ დიდ სექციას – ოპერატიულსა და სპეციალურს.

მოტიანიბაში იგი 110 სამხედრო მოსამსახურეს ითვლის და შტაბბინარაღის სამხრეთ გარეუბანში აქვს.

ჯგუფის ხელმძღვანელობაში მეცნიერისა და მისი მოადგილის გარდა, გათვალისწინებულია სხვადასხვა ადმინისტრაციული თანამდებობა. მათ შორის არიან მძღვლები, იურისტები, ლოჯისტიკის სპეციალისტები, ტექნიკოსები, რომლებიც პასუხს აგებენ სატრანსპორტო საშუალებათა მომსახურება-მომწოდებზე, იარაღსა და საბრძოლო მასალაზე და ა.შ.

ოპერატიული განყოფილება (sekce rychleho nasazeni) ჯგუფის უმნიშვნელოვანესი და მძლავრი ქვედანაყოფია. იგი შედგება 21-კაციანი სამი მოიერიშე (zasahove skupiny) რაზმისგან, რომლებიც, თავის მხრივ, ხუთ-ხუთკაციან ჯგუფებად არიან დაყოფილი. მათი მოვალეობაა საგანგებო სიტუა-

ციებში ძალისმიერი მოქმედება. მებრძოლებს სხვადასხვა საბრძოლო სპეციალობა აქვთ.

მე-5 ჯგუფი შედგება საგანგებოდ გაწვრიანილი შენადმუებისგან, რომლებიც არა მარტო ხმელეთზე, არამედ წყლის ქვეშაც მოქმედებენ.

სპეციალური განყოფილება (sekce specialniho sluzeb) „ვიწრო“ სპეციალობების მქონე მებრძოლებისგან შედგება და მასში გაერთიანებული არიან: მეკავშირეები, მედესანტები, გამოცდილი მძღვლები, დაზვერვის სპეციალისტები, სნაიპერები და პროფესიონალი მოძღაპარაკებლები.

მოიერიშე ჯგუფები მუდმივად სამოქმედო რეჟიმში არიან. სათანადო სიგნალის მიღების შემდეგ, მორიგე ჯგუფს 45 წუთში შეუძლია საომარი მოქმედების დაწყება ჩუქთის რესპუბლიკის ტერიტორიის ნებისმიერ წერტილში, ხოლო თუ სიტუაცია დამატებით ძალგს მოითხოვს, ოპერაციაში კიდევ ერთი რაზმი ერთვება. მას დროის ოთხსაათიანი ლიმიტი აქვს.

რიოლი კრიზისული მდგომარეობის გასასწორებლად, მაგალითად, ტერორისტების მიერ თეთიმფრინავის ხელში ჩაგდების ან დიდი რაოდენობის

ძველების აყენისას, დანარჩენი რაზმებიც ოპერაციაში 24 სთ-ში ერთვებიან.

URNA თანამშრომლობს მთელი მსოფლიოს ქვეყნების ანალოგიურ ქვედანაყოფებთან. ჩები სპეცრაზმელები გამოცდილებას უზიარებენ ბრიტანული SAS-ის 22-ე პოლკის, ფრანგული GIGN-ისა და RAID-ის, ბელგიური SIE-ს, იტალიური GIS-ისა და NOKS-ის, შვედური CTU-ს, სლოვაკური UOU-ისა და სხვა სპეცქვედანაყოფების მებრძოლებს.

გარდა ამისა, URNA ვეროპის სპეცქვედანაყოფების გაერთიანების ATLAS-ის წევრიცაა. ეს ორგანიზაცია კოსოვოში საპოლიციო საგანგებო რაზმების სამშვიდობო გამოყენებას უზრუნველყოფს.

ჯგუფი რეგულარულად მონაწილეობს საერთაშორისო კონკურსებში, როგორცაა, მაგალითად, პოლიციის საგანგებო ძალთა ჩემპიონატი.

2011 წლის მაისში, ბუდაპეშტში სნაიპერულ სროლაში ჩატარებულ ჩემპიონატში URNA-ს ჯგუფმა მორე ადგილი დაიკავა და მხოლოდ ჩინელებს დაუთმო პირველი ადგილი.

(დასარული შემდეგ ნომერში)

საქართველო

ყველა თაობის
საყვარელი გახვითი
1934 წლიდან

ტანკებთან მყვიანებელი კი არ მოგვანსნავინებს...

გზა, რომელიც ჯვრით პიკეტაჟმ გაიარა, იმაზე რთულია, ვიდრე რომელიმე დროებს მორგებულ სამხედრო მატარებლის მუქ-თლა წარმოიდგინოს. მის თვალ-წინ ჩამოყალიბდა ქართული შეიარაღებული ძალები, თუმცა მანამდე სავალდებულო სამხედრო სამსახურის მოხდამ ასლან აბაშიძის დროინდელი აჭარის ჯარში მოუწია. იყო კოსოვოში, რუსეთ-საქართველოს ომში, შემდგომ კი სამშვიდობო მისიით ავღანეთშიც. თუმცა სამშობლოში დაბრუნების მთელი მსოფლიო არაღებულ ძალებში ყოფნაზე უარს თქვა... ჩვენი რუსოლოდები რუსეთ-საქართველო უთანასწორო ბრძოლას იგონებს:

— სავალდებულო სამხედრო სამსახური 2001 წელს, ბათუმის 25-ე ბრიგადის მოვიხადე, რომლის მეთაურიც რომან ლუმაძე იყო. ჯარისკაცები ფორმას ხშირად თავად ვკიდებოდი. მნიშვნელობა არ ჰქონდა, ქართული იქნებოდა, რუსული თუ ამერიკული, იღონებ სამხედრო ყოფილყო. ერთხელ იტალიის სახელმწიფოს ფორმაც შევცა. იყო „დელოშინა“, ცემა, დეგრადირება...

— სამხედრო წვრთნები და სწავლება გეიტარებოდა?

— წლიდან-წლიდან განმედილობაში ერთხელ ვისრულე ავტომატი. არც თუ-ორიული სწავლება ყოფილა. გაზარდაში რამდენიმე ასულე ახალგაზრდა ვიყავი შეყრილი. რომელ ნაწილში ვმსახურობდი, მაშინ გავიცა, როცა სამხედრო ბი-ლიყო ვიდეო. თურმე საქციალობით ვუ-პარტეტორენელი ვიყავი... ასეთი ჯარის მოხდის შემდეგ, მგონა, სამხედრო სის-ტემისკენ არასდროს გავიხედვი, მაგ-რამ მერე ვველაფერი შეიცვალა და 2007 წელს თავდაცვის სამინისტროსთან კონ-ტრაქტი გაფორმე. იმ დროს, ყოფილი მერევე პოლკის ბაზაზე IV ქვეითი ბრიგა-და ვაილიდებოდა. ბატალიონის ასეულში მაშინ ჩავიერთე. როცა სამტაბო ასეუ-ლიდან რამდენიმე სადაზვერუო ოცეული კოსოვოში სამშვიდობო მისიით მავიდი. იქ წასვლა ნებავილიობით იყო და მეც წვიდი.

კოსოვოდან ჩამოსულს IV ქვეითი ბრიგადის ჯეჟმანსატენო ბატალიონი ჩამოყალიბებული დამხვდა და მისი სამ-ხედრო ტექნიკით შევსება მიმდინარეობ-

და. ტექნიკის ერთი ნაწილი, T-72 ტიაის ტანკები სენაკიდან მოიყვანეს. შტაბები ასე გადანაწილდა: სამტაბო ასეული, ორი ტანკანო და მექანიზებული ასეული. თითო ასეულში 13 ტანკი იყო. როგორც კი სამხედრო ტექნიკის საკითხი მიქსნივ-და, ორივე ასეული მაგალითს სამხედრო ბაზაში 45-დღიან სწავლებაზე გაგვიშვეს. მე მექანიზებული ასეულის დესანტში ვი-რიცხებოდი.

ასეულის მეთაურად უფროსი დეიტე-ნანტი მანუარ ტალახაძე იყო, ბატალიონის მეთაური კი ხანდო კაჭარავა.

მოკლე და გრძელვადიან სამხედ-რო წვრთნებსა და სწავლებებს როგორც ქართულად, ისე უცხოელი სპეციალის-ტები გეიტარებდნენ. პროგრამის მიხედ-ვით, ქვეითი სწავლებას ვერ ვბრავდი. შემდგომ კი ამერიკელ სამხედრო სპე-ციალისტებთან გუილითი სასწავლო პროგრამა სხვადასხვა სიტუაციურ შემ-თხვევებს მოიცავდა. მაგალითად, როცა ტანკი შეტევაზე იყო გაბასული, ჩვენ ქვე-ითის მხარდაჭერას ვხორციელებდით. იღონდ მათი კარნახით და მათვე სქესით.

2008 წელს წვრთნებს უფრო აქტიუ-რად ამერიკელები ატარებდნენ. ცხინვე-ლის მიმართულებით გვიდიდობ, იღონდ ჯეჟმანტექნიკა სწავლებას არ იყო ჩარ-თული, ძირითადად, დესანტი და სამტაბო ასეული ვმონაწილეობდით.

— რა ზედიედა იმ დროს ე. წ. სა-ღვრისპირა სოფელში?

— ქართველი მოსახლეობის თქმით, ქართული-ოსურ სოფლებს შორის ინ-ციდენტები გაზმობებოდა იყო. განსა-კურებობ ეს ქება ხნაურის რაიონის

მოსახლერე სოფლებს. სოფელი ზემო ოქინა ქართველებით იყო დასახლებუ-ლი, მაგრამ მათთან უფრო ახლოს ოსური პოსტები იყო, ვიდრე ქართული და შე-საბამისად, სრლაც ხშირი იყო. თუქცა, როგორც კი სწავლებას დავიწყებდი, ვი-თარება მშვიდობილა. ზოგჯერ ოსები ძა-თაც არ ერიდებოდნენ და პროკაციებს აწეობდნენ, ავტობობრებს იტყვებდნენ. როგორც გვითხრეს, ამაში რუხი სამშვი-დობობიც მონაწილეობდნენ.

ბოლოს იქ სწავლებაზე 2008 წლის ფლისის შუა რიცხვებში ვიყავი. იქიდან დაბრუნების შემდეგ, ერაჟში წასვლის საშადაის ვიწყებდი, რასაც შეველება უხლდა წინ, მაგრამ გავითხრეს, ცხინვე-ლის მხარეს ინციდენტები ხშირაიო და შეველებამო მხოლდრ ასეულის ნახევარი გაუშვეს. მათი დაბრუნების შემდეგ, მე მი-წვედა წასვლა... ნაწილში დაბრუნებისად რამდენიმე დღეში, 6 აგვისტოს, ვანგაში გამოცხადდა. მცირე ინციდენტები ცხინ-ველის მხარეს ადრეც ხდებოდა და არც ახლა გავკვირებყვია, მაგრამ ამჯერად შეველებამო წასული ბიჭები ავლდე-ზე იყვნენ. ჩვენ სადესანტო ასეულს რუ-ხელი არაიო — AK-74 და AK-74-ები დავკვირებყვ. საფუქვლიანი მომზადების შემდეგ, 7 აგვისტოს, ბაზიდან გვედიოთ იმ მიმართულებით ადრეც წავსვლავოთ, ემუ-ხრობიანაც მიკვირებყვია ტექნიკა და უკან დაბრუნებულავოთ, მაგრამ ვიდეე ერთი „დეტალი“ მიმხვდა თვალში, სხვა დროს არეულად მგვიდიდობ, ახლა კი საფუქ-ვლიანი მომზადების შემდეგ გვედიოთ.

ჩემი მგლობარი მეოთხე ქვეითი ბატა-ლიონის სადაზვერუო ასეული მასუ-

რომბა და დაერუქებ, რა ხდება-მოქი, ჩვენ უკვე ადგილზე ვართ, მისასხუ... სრულია და აფეთქების ხმაზე არ გამოვით... ბიჭები ძალიან მოტვირთული ვიყავით. ვიყავი ამბობდა, ძლიერ სამულებმა მოგვეცა, რომ ტერიტორიები დავებრუნოთ. გორში დაღამებისას ჩავდივით. ქალაქს როგორც კი გავციდით, უკვე ისმინდა ჩვენი არტილერიის დაბომბვის ხმა. სოფელ ქვესტარკოვამ ჩვენი ბატალიონის ბოლო თავმოყრის ადგილი იყო. მერ ბრძანება მოვიდა, რომ შექინებული ასეული უნდა გავსულიყავით უბრალო მომდებმა არ ვიცოდით, საით მივდიოდით, მაგრამ ოცქეთაურები და ოციერებიც კითხულობდნენ, სად მივავიქოვებ ხალხი... როგორც ვაპირებ, 43-ე ბატალიონი ზემო ოქონას ზედა მხრიდან შედიოდა ცხინვალში და ალავმა მოჰკრა. მათ უნდა დაეხმარებოდით. დაჭრილებიც კიყვიდათ ჩვენს დანახაზე სოფლის მოსახლეობა გამოეფინა, ქარაული დროშებით, — შვედობით დაკავებურებით, ბიჭებით, საღანდაც მათ ცეცხლი გაუხსნეს, მაგრამ არავინ დაშველდა. ჩვენც ცეცხლი გაუხსნით. შეზინებში გამავრებულმა მიწინააღმდეგემა გვიასხუნა. როცა ალავმა მოუცველმა 43-ე ბატალიონმა დაევიანა, კაპიტანმა ჩალიათა ვილიამ, ცხინვალში შეტრუნება დააბარა. ჩვენმა მეთაურმა უარი უთხარა, ალავმა ხარ და ჩვენც ალავმა შეწყვიტა. ჯერ იქაურბა უნდა დაეჭვიროთ და შემდეგ ვიმოქმედოთ. ჩვენმა მეთაურმა თავისი კაპიტანი. ორი კვიით საბრძოლო მანქანა დახვეწრავს შეიდა ორი მიმართულებით 10 წუთში ინფორმაციაც გვიკინდა და შეტყობა ვადევილით უნაშინელი წინააღმდეგობა გაგვიწიეს. ძირითადად, სნაიპერები გვესროდნენ. სანამ შეინახა ვითაუღებოდით ვარე პერიმეტრს და ცეცხლზე მოყოფმა 4 ოსი ტყვე დაგვახვედრეს. შემდეგ ბრძანება შევიდით, რომ ხნაურის მხრიდან გავკვეთინდა ტერიტორია ცხინვალისკენ...

8 ავგისტი ვაიფინ. უკვდილად, რომ რუსული თვითმფრინავები შემოდოდნენ. იქ, სადაც მიწინააღმდეგის ალფა ვაგარდელით ტექნიკა გვეკინდა ვამოხლო, შეუძლებელი იყო, არ დაეინათ ოცქეთა, შემოდოდნენ, წრეს გვარტყამდნენ და ცხინვალისკენ ბრუნდებოდნენ. ამიტომ ვიფრთხო, საქმეში ქართული ავიაციის ჩართოთ. ჩვენი მეთაური ვიდაცას გადასცემდა, ხნაურის ძალები დაგვახმარებოთ. მეთერ ასეულიც ამერიდა, ტანკებიც მოიყვანეს. ქვეითი, ცენტრალურ განაყოფი, ვითო ავტობუსებით ვაჩერ სვეტლანებმა ხნაურის შესასვლელში გვეჩინდნენ. ჩვენ ტანკებისა და „ბუმბუქების“ მხარდაჭერით ვმუშაობდით. მეთაურებმა მეთომრები ვაგუფიყვანა დააკომლექტეს, იმის მიხედვით ვის რისი დაკეთება შეეძლო. თანდათან წინ წაიყვით და სოფელ ოქონას და ხნა-

ურს შორის აღმოჩნდით უკან ქართული სპეცრაზმმა მიდიოდა და ჩვენ მიერ გაქმნილ ტერიტორიას იკავებდა. რამდენიმე საპატრულო და სამხედრო პოლიციის მანქანაც შევიხსენე.

— ამ მინაკვეთში წინააღმდეგობა არ შეგხვედრია?

— თქვადათ იყო სრულია. რამდენიმე ვაგუშინტრანსპორტიორც შევიხსენე. ერთი ჩვენებმა დაახაინეს, მაგრამ მისი ვაფეხა მანც შეტყობა. ძირითადად, პატარ-პატარა ვაგუფები მოულოდნელად საიდანაც გამოცეკვებოდნენ, სრული ავგეტყდნენ და მიძაღლებოდნენ. ხნაური მილიანად გავყვინდით. დაჭრილები გვეკუდა, ძირითადად, 43-ე ბატალიონის ბიჭები, ალავმა ფოფინის დამოქდნენ... რეზერვისტები დაჭრილან, ოღონდ ისიც თქვა, ერთმანეთს ესროლეს.

იქ ფოფინისა თვითმფრინავებმა რამდენიმეჯერ გადავკვიფრინეს. ჩვენ ზემოთ მათ იყო და იქიდან დაბომბვის ხმა ისმინდა. 8 ავგისტი ისე დაღამდა, არაფერი ვაგვიკა. 9 ავგისტის დღითი კი ვაგვიყო, რომ რუსულმა ავიაციამ ცხინვალში დაბომბა. მისადგომებთან და ქალაქში მყოფ ნაწილებს დახმარება სჭირდებოდათ ტანკები და ქვეითი მებრძოლები იქ უნდა გადაგვესროლა, ხნაური კი რეზერვისტებისთვის უნდა ჩავგვებრუნებინა. სოფელ ავარბა ერთ „ბუმბუქს“ წამყვანი თვალის დაუხინდა და შაქრის ქარხანასთან გვეჩვიდით. დანახრებმა გვა განავრცეს, სატარკო ქარხინდან მუშეში ვამოვიხსეთ. დასავლეთი საქართველოს ცენტრალური ტრასა ჯერ კიდევ თვისუვალა იყო და მალევე მოვიდნენ.

— ამ დროს რა ხდებოდა თქვენ გარშემო?

— მანიკაში მყოფი რეზერვისტები სამშვიდობის გამოდიოდნენ. ვკითხეთ, რა ხდება, რაკომ მიდიხართ-თქო? ზოგმა, სრულია არ ვიცით. მეთერ, დღეაქმმა დამირეკა, გაგიყვებოდა, ისე ნერვიულობს. ხნაურიდან მოდიოდნენ. უკან გამოცეკვოდნენ. მიყვდი, ცუდად იყო საქმე. ამასობაში კიდევ ერთი „ბუმბუქ“ დაბრუნდა უკან, ისიც ვაგუჭკუებოდა... ამ დროს რუსების თვითმფრინავი წამოვიდა და წრე დაგვარტყა. ვაგრებინ, როცა ერთი გამყინა ისხლი ძარვეციში. შიში არ მიგრინდა, უბრალოდ, არ ვიცოდი, რა უნდა მექნა, რადგან ჩვენ გარშემო მოსახლეობა იყო შეტყობილი, ქალაქი და ბუმბუქები. ბიჭებმა ერთმანეთს ვუთხარით, ხალხი მანიც ვგვარდით აქაურბაშიც, მაგრამ მითერმომ გვა გორისკენ ვანავრდი და დარტყა. მოსახლეობას ვთხოვეთ, სახლებში ცოტა ხანს ნუ დაბრუნდებართ-თქო. ხელისხმება თვითნაი საქმე განავრცეს და ტექნიკა შუაგული კიდევ მერე ერთ-ერთი ჩვენი სერვანტი მოვიდა, ცხინვალისკენ უნდა დავიბრათო. იქამ-

დე როგორღაც მივალწითო. იქ მიხვდებოდა ასეთი სურათი დაეკვდა, — ჩვენი ნაწილები შედიოდნენ და გამოდიოდნენ. მეთერ ასეული ტანკის მისხინე დაჭრილი იყო. ვინაიდან სატანკო სწვლებმა გველლი შეინდა, მისი პოზიცია მე შევიცითა. ამ დროს ჩვენი ძალები უკვე უკან იხვედნენ. ერთადერთხელ ვაგუჭკვი შეტყვით, შეტყვით არ ექვია, უბრალოდ, ერთ-ერთი ნაწილი მხარდაჭერა ვაგუჭკვი. ცხინვალე ვაგუჭკუნება. ქალაქში მხოლოდ გზაბანელი და ჩვენსკომი დასახმარებლად გამოძახებულ ნაწილები იყვნენ დარჩენილი. ერთი ტანკი დაიწყო და მემძინე დაიღუპა. მეთერც დაიკარგული იყო და მისი პოზნა გვეჩინდა. მეთაურმა გვითხარა, ტანკები მწებორიდან გამოსულა, საბრძოლველად უუვრცისა „ბუმბუქებიც“, მაგრამ ვისაც გული გვეჩინა, იარაღი ავიდით და წავიდეთო, მაგრამ უკან დახუცის ბრძანება მოვიდა. ნელ-ნელა უკან დავიხრით. ერთი ნაწილი სოფელ შევითან ვაგუჭკვიდა. ამ დროს მონახა-აღმდეგის არტილერიამ დაგვაბომბა. ორი ჯარისკაცი, გომიშვილი და ნავროსაშვილი, დაიჭრა, — ერთი ფეხში, მეთერ ხერხემალით. დაეკლებოდა და ბრძანებებზე ვიღვივებოდა იცვლებოდა... ერთი მოსაკვეთს გამოვფილდით, მერე ისევ უკან ვბრუნდებოდით წინ გზა ან ჩაკვტილი იყო, ამ უკან დარჩენილი ჩვენს მეთომრებს დახმარება სჭირდებოდათ. ვირანის მეთურნობაში ვაგუჭკვებულ ტექნიკას მოუფრთხოთ თვით. ტანკებს ვუბნარსატორცისს ქუჩებში ჰქინდა მოხვედრილი, მაგრამ დინამური დაცვის კოლიფებმა ვადარინდა. ის ადგილები დაბომბილი არ იყო... იქიდან როგორღაც ვორამდე მივდივით. დესანტი ადგილზე დავრჩით, ვკაპაქმა კი ტექნიკა ვადაპალა. მერე ბრძანება მოვიდა, თბილისისკენ უნდა წახვიდეთ, ქალაქს დაცვა სჭირდება, მანქანები უკვე მოსულია. მესმოდა, როგორ ვკამათობდა ტელევიზორში ჩვენი ბატალიონის მეთაური ვიდაცას, ტანკებს ვერ დაღვრეს, უნდა გამოვიყვანოთ, მაგრამ ტექნიკის დაღვრებამ მანც მოგვიხსენა... როცა რუსები გორში იყვნენ შემოსული, რამდენიმეჯერ მივიდით იმ ადგილას, სადაც ჩვენი ტექნიკა იყო. რუსები იქმებდნენ ან იყვნენ მისული. მასხოს, ჩემი ბატალიონის მეთაური, მათორი, შლავა კაკრავა ვიდაცას ურეკავდა, ტყვიამფრევეს მანც მოგვხსენი და წამოვიდეთო, მაგრამ მოსახლეობის ხმაც ვაგვიც, არაფერს არ მივკაროთ.

— რა რაოდენობის ტექნიკა იყო?

— 26 ტანკი და 9 „ბუმბუქ“ დარჩნენ. როგორც შემდეგ ვაგვიცო, კაპიტანის ტექნიკის დაკარგვისთვის მკაცრი საყვედური უთხრეს.

ლალი პაპასხირი

ქართველი საზღვაო ოფიცრების საზღვაო გამოშვების ცერემონიალი ბათუმში 1998 წელს

საზღვაო ძვეყანას საზღვაო ძალები სჭირდება

ჩვენმა მებრძოლმა რუსეთმა შვიი ზღვის ფლოტის ახალი წყალზე და წყალქვეშა ხომალდებით შევსების ამბიციური პროექტი წამოიწყო.

2012 წლის სექტემბერში სანქტ-პეტერბურგიდან კაპიტალური რემონტის შემდეგ სვასტოპოლს დაუბრუნდა წყალქვეშა ნავი „აღროსა“.

სანქტ-პეტერბურგის საადმირალოს ვერფზე სწრაფი ტემპით მიმდინარეობს შვიი ზღვის ფლოტისთვის 6 ახალი წყალქვეშა ნავის (პროექტი 636) მშენებლობა და მათი მწყობრში შეყვანა 2014-16 წლებითვის იგეგმება.

კალინინგრადის ქარხანა „იანტარი“ შვიი ზღვის ფლოტისთვის 6 ფრეგატს (პროექტი 11356P/M) აგებს და სამი მათგანი მწყობრში 2014 წლისთვის, ხოლო დანარჩენები კი 2015-16 წლებისთვის ჩადგებიან.

კიდევ ერთი ფრეგატი (პროექტი 22350) სანქტ-პეტერბურგში ქარხანა „სვერბანა ვერფი“ შეიქმნება და ამავ ქარხანაში დაგეგმილია შვიი ზღვის ფლოტისთვის კორეტების კლასის (პრო-

ექტი 20385) ხომალდების სერიის მშენებლობა.

შვიი ზღვის ფლოტის სახომალდო შემადგენლობის გაძლიერება-განახლების პარალელურად რუსეთი განაგრძობს საქართველოზე ზეწოლას, რაც სამხედრო მუქარისა და ძალის დემონსტრირებაში გამოიხატება.

საქართველოს სანაპირო ზოლის 309 კმ-დან 178 კმ ოკუპირებულ აფხაზეთზე მიდის და ახლა მას რუსეთის შვიი ზღვის ფლოტის ხომალდები და ფედერალური უშიშროების სამსახურის სანაპირო დაცვის კატარები აკონტროლებენ.

საქართველო-რუსეთის ურთიერთობა დაძაბულია და რამდენად დაცულია ჩვენი ქვეყნის საზღვაო სფეროცები 2008 წლის ავგისტოს მოვლენების გაყოფისგან? — ეს კითხვა საზოგადოებას ალექსეს და მასზე კომპეტენტური პასუხის გაცემა, ალბათ, კონტრადიქტორი ალექსანდრე ჯაჯიხაშვილია, რომელმაც თაყისი ცხოვრების უდიდესი ნაწილი სამხედრო-საზღვაო საქმეს დაუთმო.

თქვენ ერუნული საზღვაო ძალების ჩამოყალიბებას ჩაუდევით სათავეში. მაშინ რისი გაცეობა მოესწრო და რა მფიდელო?

— 1992-93 წლებში იმდროინდელი ზღვისუფლების გადაწყვეტილებით იმისა და ქვეყნის უშიშროების ეკონომიკურ მდგომარეობაში ჩამოყალიბდა სამხედრო-საზღვაო ძალების მმართველობა თავისი შტაბით (თბილისი), რომლის დაქვემდებარებაშიც იყო შერეული საზღვაო ბრიგადა შტაბით (ფოთი), სადაც გაერთიანდა წყალზედა საბრძოლო, საპატრულო და დამხმარე ხომალდებისა და გემების დფიზიციონები, რადიოტექნიკური ასეული, პიდროგრაფიული სამსახური, უმცროსი სპეციალისტთა მოსამზადებელი ცენტრი, საზღვაო ქვეითთა ბატალიონი, სამხედრო აკადემიის ბათუმის სამხედრო-საზღვაო ფაკულტეტი, პოსაიტალი, ლოჯისტიკის სამსახური და ა.შ.

თუმცა მომდევნო წლებში საზღვაო ძალების განვითარების პერსპექტიული გეგმების დამუშავებაზე იყო არაფერი შეიწყება, განსაკუთრებით თავიერეშვლის მინისტრობიდან დაიწყო მისი მზანამართლი დანგრევა.

— ბატონო ალექსანდრე 1992 წელს

შედეგად, საზღვაო ძალებს ახლანდელ საერთოებზე რეაგირება არ შეუძლიათ და 2008 წლის აგვისტოს ომდაც ეს დაადასტურა.

— 2008 წლის ომის შემდეგ საზღვაო ძალები გაუმჯობესდა, ხოლო მცურავი საშუალებები და პირადი შეზადებულობა მინაგან საქმეთა სამინისტროს სანაპირო დაცვას გადაეცა. რა მოვიგეთ ამით?

— მოგებისა რა მოგახსენით, მაგრამ საზღვაო საზღვრების დაცვასთან დაკავშირებული ძველი პრობლემები ისევ გადაუჭრელი რჩება.

ამჟამად რთული მდგომარეობა გვაქვს წყალქვეშა საზღვრების დაცვის საქმეში. არა გვაქვს წყალქვეშა სივრცის გაკონტროლების სტაციონარული და მცურავი საშუალებები, ხოლო წყალქვეშა დოკუმენტის თვალსაზრისით შეძლებისდაგვარად ჩვენს ნებისმიერ პორტში და თქვენი რამ გააკეთოს, რომლის წარმოდგენაც კი შეუძნარია.

დღეისთვის წყალქვეშა მებრძოლ-დოკუმენტის თითქმის ყველა ქვეყანა აშხადებს და მათ შორისაა რუსეთის შუი ზღვის ფლოტიც, რომელსაც მრავალრიცხოვანი და კარგად მოზადებული კონტინგენტი ჰყავს.

ასეთი დანაყოფებმა შეზენული საქმეები შეიძლება ისე გააკეთონ, რომ ჩვენ მათ ვერც აღმოაჩინებთ და ვერც შევებრძობლებით, თუცა ამის საწინააღმდეგო ბრძოლის ტაქტიკა არსებობს.

— საზღვაო ძალების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიღწევა ეროვნული

საზღვაო კადრების მოზადება იყო. რა მდგომარეობაა ახლა ამ მხრეზე?

— 1993 წლიდან ბათუმში საზღვაო აკადემიის ბაზაზე ამოქმედდა სამხედრო-საზღვაო ფაკულტეტი, რომელიც საზღვაო ძალებისა და საზღვაო მესანღვრებისთვის ოფიცირების შტუდინებისა და მქანისთვის სპეციალობით ამზადებს. ჩუნი ქვეყნის ისტორიაში პირველად მოხერხდა ეროვნული პროგრამით ქართულ ენაზე სამხედრო მესანღვრების მოზადება და ფაკულტეტის 15 გამოშვებით ჩუნი 177 ლეიტენანტი მივიღეთ ახლა ზოგიერთი კატარის მეთაურია და ზოგიც სამსახურს პასუხსაგებ თანამდებობებზე განაგრძობს.

2010 წელს ფაკულტეტი გაუქმდა და საზღვაო ოფიცერთა მოზადება ფაქტობრივად შეწყვეტილია. ამის შედეგია, რომ საზღვაო მმართველებზე ხელმძღვანელ თანამდებობებს საზღვაო საქმის უცილინარი და არაკომპეტენტური პირები იკავებენ და ასე გრძელდება წლიდან წლამდე. პოლიციელები როგორ აღკვეთენ ზღვის მხრიდან აგრესიას, ან როგორ უნდა შექნინააღმდეგო მარინააღმდეგის მტრულ მოქმედებებს.

ჩუნი პოლიციელი-მესანღვრები მონაწილეობენ საერთაშორისო სწავლებლებში, სადაც სხვა ქვეყნები საზღვაო ძალებით არიან წარმოდგენილი და საბრძოლო ამოცანები მუშაობენ, რომელსაც საპოლიციო ფუნქციებისთან შეიძლება მხოლოდ მცირე შეება ჰქონდეს. ან კი ისეთი მნიშვნელოვანი კომპონენტი, რომელიც

გორიცაა პიდორგრაფიული სამსახური, რომელიც საქართველოს ტერიტორიულ წყლებში ნავიგაციის უსაფრთხოებას უზრუნველყოფს, დღეისთვის სამოქალაქო ორგანიზაციას ქვემდებარება, როცა წესით საზღვაო ძალების შემადგენლობაში უნდა იყოს.

სხვათა შორის, 1992 წელს რუსებისგან პირველად პიდორგრაფიული სამსახური და შესაბამისი მცურავი საშუალებები მივიღეთ.

— საზღვაო სივრცეების დაცვასთან ერთად ძალზე მნიშვნელოვანია სამხედრო-საზღვაო ინფრასტრუქტურის ხმელეთიდან დაცვა. რა არის ამისათვის საჭირო?

— სამხედრო-საზღვაო ბაზებსა და საზღვაო ძალების სხვა მნიშვნელოვან ობიექტებს საზღვაო ქვეითი ციკურს. 2008 წლის აგვისტოში ხმელეთიდან პრაქტიკულად დაუკველი ფოთი მტერს საჯარგვანდ დარს.

მიმაგლებში ამისგან დაცული რომ ვიყო, საჭირო იქნება საზღვაო ქვეითთა ქვედანაყოფის აღდგენა, რომელიც შესაბამისი ტექნიკითა და შეიარაღებით იქნება აღჭურვილი.

— სად არის გამოსავალი? ახალი თვადეცის მინისტრობის კანდიდატი ძველი და გამოცდილი კადრების უკან დაბრუნებას აპირებს?

— საზღვაო ძალები არ არსებობს, ამიტომ გამოცდილი სამხედრო მესანღვრების შესაბამის თანამდებობებზე უკან დაბრუნება უპირველესად სამხედრო-საზღვაო ძალების აღდგენასთან იქნება დაკავშირებული. სასურველი იქნებოდა გამოცდილი მესანღვრებით დაკომპლექტებული სამუშაო ვაგონი შექმნა, რომელიც მომავალი საზღვაო ძალების სტრუქტურაზე, შეზადებულობასა და შტაბებზე იმუშაუბდა. საბუნდოვოდ, ვერ კიდევ გვეყვს ისეთი საზღვაო ოფიცრები, ვისაც საზღვაო პრაქტიკისთან ერთად შესაბამისი თეორიული ცოდნაც აქვთ მათ შორისაა I რანგის კაპიტანი ზაზა ერქვანია, I რანგის კაპიტანი რობერტ მაღანია, I რანგის კაპიტანი ბადრი დილონიძე, ვიკე-პოლკოვნიკი დათო ფარცხალავა...

როცა თვადეცის მინისტრობის კანდიდატი ირაკლი ალასანიძე ახალი სამხედრო დოქტრინის საჭიროებაზე ლაპარაკობს, ამ დოკუმენტში აუცილებელია იმ საფრთხეების გათვალისწინება, რომლებიც ქვეყანას შეიძლება ზღვიან დაუქმდეს. აქ კი გამოცდილი სამხედრო მესანღვრების გარეშე ფონს ვერ გავალო.

თომარ ჩანანშიძე

2008 წლის აგვისტოში ფოთში დაღუპული სამხედრო-საზღვაო ძალების მესანღვრთა მემორიალი

აპირები გაცლას, მაშინ მასზე წყნა ფეხი დადგით წინ. ეს ყველაფერი კარგად უნდა დაამუშაოთ ვარჯიშის დროს, რადგან ბრძოლისას ამაზე ფეხის დრო არ გექნებათ და თქვენი მოქმედება სპონტანური იქნება;

7. გამოიმუშავეთ ხელები სწორი პოზიცია. რომელი ფეხიც გაქვთ წინ, იმ ხელით უნდა დაიცვათ თავი, ხოლო მეორე ხელით ტანი. მაგალითად, თუ მარჯვენა ფეხი გაქვთ წინ, შესაბამისად, მარჯვენა ხელი იქნება წინ და ამ ხელით დაიცავთ თავს, ხოლო მარცხენა ხელით ტანს. გარდა ამისა, ხელებს სწრაფად ვატრიალებთ სახსრებში და ცვლილობით, მოწინააღმდეგისთვის დანის წარმოშვას.

ხელჩართული ბრძოლის ტექნიკა და ქუჩური ჩხუბის ელემენტები

უსაფრთხოების ფუნდამენტი დანიშნულია ბრძოლის დროს აუცილებელია დაიცვათ 7 უსაფრთხოების წესი:

როგორც ხელკეტით ასევე დანიშნულად ბრძოლის დროს აუცილებელია დაიცვათ 7 უსაფრთხოების წესი:

1. როდესაც დაიწყებთ ვარჯიშს, გამოიყენეთ ხის ან პლასტიკის დანიშნული ბრძოლის დროს. მიეცით დანიშნულ თქვენს მგობარს და სთხოვეთ, შემოვიტოთ. მოგვიანებით გადადით ნამდვილ დანიშნულ და მოიქცით განსაკუთრებით ფრთხილად;

2. ვარჯიშის დროს გამოიყენეთ სახისა და ტანის დამცავი საშუალებები. სწორედ ისეთი, რომელსაც კარატისტები, მოკრეფები და ტაეკვონდოსტები იყენებენ ვარჯიშის დროს;

3. ყოველი ილიეთი და ყოველი მოძრაობა შეასრულეთ ძალიან ნელა. შემდეგ ნელ-ნელა მოუმატეთ სისწრაფეს.

ეს ჯერ გააკეთეთ ხის, შემდეგ კი ნამდვილი დანიშნული შეიარაღებულთან ბრძოლის დროს;

4. აუცილებელია დაიცვათ დისტანცია. მოწინააღმდეგესთან არ უნდა იყოთ არც ძალიან ახლოს და არც ძალიან შორს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ვერ მოახსრებთ სწრაფად რეაგირებას;

5. დაამუშავეთ გაცდები. აუცილებელია გაეცადოთ მოწინააღმდეგეს მარჯვენა ან მარცხნო. უკან რომ დაიხიოთ, შემდეგ წინ წასვლა დაგჭირდებათ. დამახსოვრეთ, რომ მთავარია, საშუალო ზონიდან გახვიდეთ, შემდეგ კი მაჯა გაუკეთოთ მოწინააღმდეგეს და დანიშნული წართეთ;

6. სწორად შეარჩიეთ საბრძოლო დგომა. ერთი ფეხი აუცილებლად უნდა დადგათ წინ. რომელი ხელითაც აპირებთ მოწინააღმდეგისთვის მავის გაკეთებას, ის ფეხი დადგით წინ. თუ მარჯვენა აპირებთ გაცლას, მარჯვენა ფეხი დადგით წინ, ხოლო თუ მარცხნო

საბრძოლო ხელოვნების ფსიქიკური ფორმირების და ფიზიოლოგიური პრინციპები

სიმშვიდე

როდესაც ადამიანი აღუვლევია, მისი გონება ამახინჯებს სინამდვილეს და კარგავს საკუთარი სხეულის გაონტროლებას უნარს. სიბრახე იწვევს ქნერვის უაზრო ხარჯვას, აფორიაქება ძაბავს სხეულს, თავდაჯერებას მიეყვართ გაუფრთხილებლობამდე. ხელჩართული ბრძოლის ოსტატები გასწავლიან, რომ გამარჯვების მისაღწევად საჭიროა ნათელი გონება და სიმშვიდე. საბრძოლო ხელოვნებებში გონება ჰკავს მშვიდ წყლის ზედაპირს უქარი ამინდში. ამ დროს წყლით ირეკლავს როგორც სარკე. როგორც კი გამოჩნდება სიბრახის, გაღმობისთვის „ნათევი“, გონება უკვე ვეღარ ირეკლავს მოწინააღმდეგის ჩანაფიქრს, რამაც შეიძლება მიგვიყვანოს შეცდომამდე და დამარცხებამდე, ხოლო ქუჩურ ჩხუბში დაღუპვამდე კი.

სპონტანურობა

ორთაბრძოლის დროს დიდი მნიშვნელობა აქვს სპონტანურობას, — როცა რაღაც ხდება ვიწველავარი ძაღლდარბების გარეშე, თავისთავად, ესე იგი, მოძრაობა სრულდება ავტომატურად. ის შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, როცა ადამიანი არ კარგავს სიფიქსს ნებისმიერ პირობებში. სპონტანურობისა და იმპროვიზაციის პრინციპი, რომელიც ისწავლება საბრძოლო ხელოვნების ვეფეს სახეობაში, არის ილეოების ფუფე.

ათვისების უნარი

ხშირად გაკვივონია საუბარი ადამიანის ზეადამიანური უნარის შესახებ, წინასწარ განკვირტოს სხვა პირის ზრახვები და მოქმედებები. ასეთი უნარის მქონე მებრძოლი ფლობს ერთგვარ „მეექვსე გრძობას“. მებრძოლის ეს უნარი მჭიდრო კავშირშია ადრე განხილულ უნარებთან. ვეფეს ამ თვისების შერწყმა ქნის იმას, რასაც ჩვენ ვუწოდებთ თავდაჭერილობას, ნებისა და მოქმედების ერთიანობას, რაც

შესაძლებლობას გვაძლევს, დავაჭარცხოთ მოწინააღმდეგე და სურვილისაქმებრ ეპართით საკუთარი გრძობები.

ნათელი გონება, სულიერი სიმშვიდე და სპონტანურობა ის თვისებებია, რომლებსაც ფლობენ დიდი ოსტატები და ამის მიღწევა შეიძლება მხოლოდ მრავალწლიანი პრაქტიკითა და გულმოდგინებით

ალიბა მერაბაშვილი

შოტოკან კარატე-დოს ტექნიკური ოსტატი, შვეი ქაბრისა და I დანის მფლობელი

როგორ მოვიგებოთ ხელკებიანი თავდაცვითი

1. ვეფესით მარჯვენის

2. მარჯვენა ხელით შუაპეფით მარჯვენს

3. მარჯვენა ხელით შუბრიალეფით მარჯვენს, მარცხენა ხელით პი ვაფეფით ილაფვის სახსარაზე

4. მოწინააღმდეგე ვიჭირთ მარჯვენს, ილაფვის და მხრის სახსრით ვერთდრეფულად და ვართმეფით დანას

კარლ XII

1682-1718

შვედეთის მეფე კარლ XII-მ მთელი ახალგაზრდობა ჩრდილოეთის დიდ ომს შეატლია (1700-1721 წწ). ბრძოლის ველზე მისმა მამაცობა და არმიის მოღონებებამ შვედეთი XVIII საუკუნის დამდეგის უძლიერეს სამხედრო ძალად აქცია.

აბსოლუტური მონარქი

კარლ XI-ის პირველი ვაჟი 1682 წლის 17 თენის სტოკოლმში დაიბადა. მან დედა II წლისამ დაკარგა. 1697 წელს მხოლოდ და მხოლოდ 17 წლისა იყო, როდესაც მამამისი გარდაიცვალა. მან შვედეთის აბსოლუტური მონარქია ჩაიბარა. მამისგან მიღებული წერტონა საქმეში გამოადგა. კარლი საუცხოო ცხენოსანი იყო, მაგრამ რისკისკენ ჰქონდა მიდრეკილება. ის ასევე კარგად ფლობდა სამხედრო ხელოვნებას, მით უმეტეს, რომ მამამ კარგად გაყვრტონილი ჯარი დაუტოვა.

1700 წლის აპრილში დანიაში, საქსონიაში, პოლონეთში და რუსეთში კოალიცია შექმნეს.

კარლმა აგვისტოში ზელანდიაზე (დანის კუნძული) შეტევა ბრძანა და ამით დანია ომს გამოითხოვა. ამის მერე პირადად უსარდლა ჯარს და ნარეასთან რუსები გაანადგურა. ამას პოლონეთის დამარცხება მოჰყვა პულტუსკთან 1703 წელს, ხოლო ფრაუშტადტთან — 1706 წელს. ამით მას საშუალება მიეცა პოლონეთის მეფე, საქსონიის კურფიურ-

სტი ავგუსტ II გადაეგლო ტახტიდან და თვისი კაცი დაეხევა შმართუელად. ამას საქსონიაში შეჭრა მოჰყვა.

ამასობაში პეტრე I-მა თვისი ჯარის ადღეგნა დაიწყო და აღმოსავლეთ ბალტიისპირეთში შვედეთის პროვინციების ნელ-ნელა მიტაცებას მიჰყო ხელი. კარლმა პოლონეთი დატოვა და აღმოსავლეთისკენ გაიჭრა. 1708 წელს მისი შეჭრა რუსეთში ისტორიკოსებს შეცდომად მიჰანიათ. მან გოლოფინთან მიღწეული გამარჯვება უმთავრეს გამარჯვებად ჩათვალა და მოტყუედა. რუსები უკან მობრუნდნენ და მიწების გადაწყვეს შეუდგნენ. კარლმა სამხრეთით კაზაკებთან შეერთება სცადა, მაგრამ მათი დამარცხება უკვე მოეხსრო პეტრე I-ს. მან 9 ოქტომბერს პოლიანაზე შვედების სასურსათო ადალიც გაანადგურა. კარლი უკრაინაში ზამთრის პირზე დაბრუნდა. მან 20000 მებრძოლი დაკარგა ბრძოლებში.

მარცხი

გაზაფხულზე მას ორიდან ერთი უნდა აეჩია: ან პოლონეთში უნდა გა-

ქრონოლოგია

- * 1682 — დაიბადა 17 თენის სტოკოლმში.
- * 1697 — შვედეთის გვირგვინი დაიდგა.
- * 1700 — ჩრდილოეთის დიდი ომი დაიწყო.
- * 1702 — ნარეასთან რუსები დაამარცხა.
- * 1703 — პულტუსკთან ბრძოლაში პოლონელებს სძლია.
- * 1706 — პოლონელები ფრაუშტადტთან (თანამედ. ესზოვა — პოლონეთი) დაამარცხა.
- * 1708 — გოლოფინთან რუსებს სძლია.
- * 1709 — პოლტავასთან დამარცხდა და თურქების კონტროლირებად ტერიტორიას შეაფარა თავი.
- * 1714 — შვედეთის პომერანიაში დაბრუნდა.
- * 1718 — გარდაიცვალა 30 ნოემბერს ნორვეგიაში, ციხესიმაგრე ფრედრიკსდენზე იერიშისას.

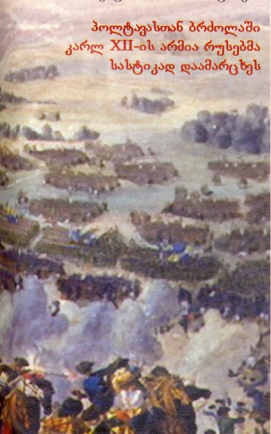
დასულიყო, ან უფრო ძლიერ რუსულ ჯართან მოუწყვედა დაპირისპირება. 28 თნის პოლტავასთან გამაგრებულ რუსულ ბანაკზე მიიტანა იერიში, მაგრამ სანამ ბრძოლა დაიწყებოდა, ფეხში დაჭრეს. თვრამეტსაათიანი ბრძოლის შემდეგ შედეგები სასტიკად დამარცხდნენ. მხოლოდ კარლი და 1500 მეტრძოლი გადაურჩნენ განადგურებას. მისი ჯარის დიდი ნაწილი სამ დღეში დანებდა, კარლმა კი ამალიანად სამხრეთით, თურქების კონტროლირებად ტერიტორიაზე გადასვლა ამჯობინა.

კარლის დაიწიებით თურქებმა რუსებს ოთხჯერ გამოუცხადეს ომი, მაგრამ შედეგებიდან დაპირებულ მამულ ჯარს ვერა და ვერ ელირსენ. საბოლოოდ თურქებს მოსწყინდით დაუპატივებელი სტუმარი და მის ბანაკს შემოარტყეს ალფა ბენდერთან, მოღღრაჟაში. მათ შედეგობის მიუხედავად XII-ის ავგუსტისთვის გადაცემა უნდოდათ, რეჟელიც უკვე დაბრუნებულიყო პოლონეთის ტახტზე.

1714 წელს მან თავი დააღწია თურქებს და უნგრეთისა და გერმანიის გეგლით შეედურ პომერანიაში ჩავიდა. იქ არიფარდისთვის დაიწყო მზადება, თან ალიანსის შექმნას ცდილობდა საფრანგეთსა და იაკობინელებთან, რომლებიც ბრიტანეთში კიდევ ერთხელ აჯანყებულებიყვნენ კანუერის კურფიურსტის, გეორგ I-ის წინააღმდეგ.

ათი წლის უნახავ სამშობლოში დაბრუნდა თუ არა, არმიის აღდგენას შეუდგა. ის დანიის მფლობელობაში შემავალ ნორვეგიაზე აპირებდა თავდასხმას. 1718 წლის შემოდგომაზე მისი 60000-კაციანი არმია ციხესი-

პოლტავასთან ბრძოლაში კარლ XII-ის არმია რუსებმა სასტიკად დამარცხეს

ივანე ჯავახიშვილის მითაპირი დანაშაულის თაჟიჩი ჟავახიშვილის „ქართველი ერის ისტორია“ 5 ტომად

თავიჩი ბრძოლ ქაიჩის პალიტრაქსთან ერთად 29 თუქტობრიდან 5 ნოემბრამდე III ტომი.

ქართველი ერის ისტორია 3

...ყოველი განაოღონული ეროვნებისთვის...
საიროა იროფის თაჟიჩი ნარსული...
უცუქარი. ჯემშირით ისტორია და არა განვიადრული, აალინი.

პირველად!
50 წლის ჟამდე!

სრული მისია

მისი სათაშაიჩი რატი 9 ლარი
რაჟაშაიჩი რატი: 10 ლარი

ნიჩენიჩი ალინიჩი მისა6000 - ელვა.ჭი ტელ: 2 38 26 73; 2 38 26 74; 2 38 26 76 www.elva.ge

მაგრე ფრედრიკსდენს (თანამედროვე პალდენში) შემოიწყო. ალივის კარლი სასიკვდილოდ დაიჭრა თავში. ზნაც კი გავრცელდა, მეფე ერთ-ერთმა თავისიანმა მოკლა.

კარლი XII შეეცალა მისმა დამ, ულერიკა ელეონორამ, რომელმაც სამშვიდობო მოლაპარაკება წამოიწყო. 1721 წლის ნიმტადტის ზავით შედეგობი განიდგენა, თუმცა დამოუკიდებლობა შეინარჩუნა, რუსეთი კი რეგიონის უმლიერეს ძალად იქნა მიჩნეული.

ბრძოლა ჩრდილოეთის დიდ ოცში

● 1700 წლის ოქტომბერში 18 წლის კარლი ლეიონიაში ჩავიდა და ნარვა-

თან რუსები მოაქცია ალფაში. 20 ნომბერს, დიდი ქარიშხლის მიუხედავად, 10000 კაცით შეუტია რუსებს და პეტრე I-ის 70000-იანი ჯარი დაამარცხა. პეტრეს დამარცხებით მან რუსები შეედური ტრანსალტიკური პროვინციებიდან აღმოსავლეთით განდევნა.

● სულ რაღაც სამ წელიწადში კარლმა პოლონეთი და საქსონია აიილო, დაამარცხა მათი ჯარები და დეიკავა მათი ღედაქალაქები. მისმა უმლევულმა არმიამ ბალტიისპირეთიდან ყველა მტერი განდევნა. რუსეთმა დაზავება თხოივა, კარლმა კი პასუხად შეტკეა ამჯობინა.

მოამზადა ლეჟან ინსარაიჩი

227 კვ-იან ფუგასურ და ჰმლსტრუქ 227 კვ-იან ცეცხლგამსენ კასეტურ ბომბს შეადგენდა.

პარალელურად მოხალისე მებრძანებით დაკომპლექტებული ეკიპაჟების მომზადება მიმდინარეობდა.

ოპერაციისთვის გამოყოფილი ორი ავიაშიდიდან „პორნეტზე“ 16 B-25 მოთავსდა, ხოლო მეორე „ენტერპრაიზი“, გასცილებლად გამოყოფილ ავი-აკამანადგურებლებს დაეთმო.

გვემით, თვითმფრინავები იაპონიის სანაპიროდან 500 მილში აფრინდებოდნენ და ტოკიოში, ნაგოიამში, კობეში, იოკოჰამასა და ოსაკაში შერჩეულ სამიზნეებს „მიტჩელები“ დაბალი სიმაღლეებიდან დაბომბავდნენ, რაც რადარებით აღმოჩენის ალბათობას შეამცირებდა და დაბომბვის სიზუსტეს გაზრდიდა.

დაუკლებს შესრულების შემდეგ, ბომბდამშენები ჩინეთის არაოკუპირებულ ტერიტორიაზე უნდა დამსხდარიყვნენ. ხელმძღვანელობამ იდეა მოიწონა და ავიარაზმის მეთაურად პოლ-ოკუჩიკი ჯეიმს დულოიტს დაინიშნა.

1942 წლის 2 აპრილს ავიაშიდი „პორნეტში“ ზღვაში გაივდა. გვემით თვითმფრინავები 19 აპრილს აფრინდებოდნენ და ათი მათგანი ტოკიოს, სამი — იოკოჰამას და თითო-თითო — ნაგოიას, კობესა და ოსაკას დაბომბავდა. მაგრამ ამერიკელებს გვემის შეცვლამ მოუწიათ. 18 აპრილს ამერიკელებმა ესკადრის ახლის იაპონური საპატრულო ხომალდები შეაჩქინეს. მიუხედავად იმისა, რომ იაპონაზად დაგეგმილი 500-ის ნაცვლად 650 მი-

საგაზაზანო აპიასია

გაგრძელება. დასაწყისი იხ. „არსენალი“ N17-21, 2012

დულიტლის რაიდი

პერლ-ჰარბორზე თავდასხმამ ამერიკელებზე დიდი გავლენა მოახდინა. არმიის, ფლოტისა და აშშ-ის მოსახლეობის სულისკვეთების ასამაღლებლად საპასუხო დარტყმა იყო საჭირო.

ვევლაზე ორიგინალური და, როგორც შემდგომ გაირკვა, ეფექტური იდეის ავტორი, საზღვაო შტაბის ოფიცერი ფრენსის ლოუ აღმოჩნდა, — ის ტოკიოს დასაბომბად ავიაშიდებიდან სამხედრო-საპაერო ძალების ბომბდამ-

შენების გამოყენების წინადადებით გამოვიდა.

B-23 Dragon-ის, B-26 Marauder-ისა და B-25B Mitchel-ის ტიპის ბომბდამშენებიდან არჩეული უკანასკნელზე შეიქრდა, თუცა ავიაშიდებიდან გამოყენებისთვის თვითმფრინავები — გადაკეთებას, მებრინავები კი მომზადების საჭიროებდნენ.

წონის შესამცირებლად და ფრენის სიმორის გასაზრდელად B-25-დან ვეულაფერი ზედმეტი მოიხსნა (მათ შორის რამდენიმე ტყვიამფრევევი) და 1704 ლსაერთო მოცულობის საწვავის ავთვის დაემატა. შემსუბუქებული ბომბდამშენების სასარგებლო დატვირთვა ორ

ლი იყო, ოპერაციის გადადგებას თვითმფრინავების დაუყოვნებლივ აფრენა ამკვიბისეს.

„პორნეტის“ პირველი დულიტლის B-25 აფრინდა. სამიზნეების თავზე გამოჩენილი ბომბდამშენების შეჩერება ვერც გასანადგურებლგამა ვერც საზენიტო არტილერიამ შეძლო. ბომბები ვეულა ბომბდამშენმა მოეპარა და ამის შემდეგ პილოტებმა გეზი ჩინეთისკენ აიღეს.

ოპერაცია ისტორიაში დულიტლის რეიდის სახელით შევიდა და მასში მონაწილე 16 B-25-დან ერთი ვილად-იოსტოკიან დაეკა. საწვავის სიმცირის გამო 15 თვითმფრინავიდან ჩინურ

დელტის რეიდი ავიამზიდებიდან სახმელეთო ბომბდამშენების გამოყენების პირველ და ერთადერთ შემთხვევად დარჩა

აეროდრომებამდე ვერც ერთმა ვერ მიაღწია. ოთხი B-25 აერიული დაჯდომისას დაიშტერა. დარჩენილი 11-ის ეკიპაჟი პარაშუტებით გადმოხტა, საიდანაც 8 მფრინავი ტყვედ ჩაუარდა და 3 მათგანი სიკვდილით დასაჯეს.

16 B-25-ს მკერ იაპონიისთვის მიუწეხული ზარალი ვერ შეეძღვრებოდა პერლ-ჰარბორში მიღებულ დანაკარგს, მაგრამ ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით ამ რეიდს დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა.

მიღუპი

მიღუპის ატოლის დაპყრობას იაპონიისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდა, მომდევნო შეტევებისთვის ის შესანიშნავი პლაცდარმი იყო. ამასთან, მიღუპისთან იაპონელები აშშ-ის

წინარი ოკეანის ფლოტის განადგურებას ლაშობდნენ.

მიღუპის შეტერში 1942 წლის 5 თნისს დაიგეგმა. იქამდე იაპონური ფლოტი ძალას იკრებდა და საგემბანო ავიაციას აძლიერებდა. იყო პრობლემებიც – ახალი თვითმფრინავების დეფიციტი და ახალგაზრდა პილოტების მომზადების დაბალი დონე.

ამერიკელების ყურადღების გადასატანად, ალექსის კუნძულებზე მცირე შეტევა უნდა წამოწყებულიყო, მაგრამ ადმირალი ნიმიცი იაპონელებზე ერთი ნაბიჯით წინ იყო.

დაზვერვამ იაპონური შიფროგრაფების წაკითხვა შეძლო, ასე რომ, მიღუპეზე დაგეგმილი შეტევის შესახებ ამერიკელები ინფორმირებული იყვნენ. ნიმიცს იაპონელების 4 ავიამზიდის წი-

ნაღმდეგ მხოლოდ 3 ავიამზიდი ჰქონდა, სამაგიეროდ, თვითმფრინავების რაოდენობა თითქმის თანაბარი იყო.

ბრძოლის დაწყება

30 მაისიდან მიღუპეზე ბაზირებული ამერიკული თვითმფრინავები ყოველდღიურ პატრულირებაზე დაფრინავდნენ და იაპონურ ფლოტს ეძებდნენ. შედეგად არ დააყენა – 3 მაისს „კატალინამ“ ატოლიდან 700 მილში ხომალდების ჯგუფი შეაჩნწა და მათ შესაწერებდა B-17-ის ტიპის 9 ბომბდამშენი გაიგზავნა, მაგრამ დაბომბვა უშედეგოდ დამთავრდა.

ამერიკელების შეტევა იაპონელებისთვის მოულოდნელობა იყო, თუმცა ოპერაციის შეწერებას არაფერ აპირებდა.

4 თნისს, გამთენიისას, იაპონური ავიამზიდებიდან 36 „კეიტი“ და ამდენივე „ველი“ აფრინდა. მათ ესკორტს 36 „ზერო“ უზრუნველყოფდა.

მტრის მოახლოება მიღუპეზე რადარმა დააფიქსირა და იაპონელებისთვის გზის გადასაჭრელად 26 „ბუფალო“ აფრინდა. საუკეთესო იაპონურ საგემბანო გამანადგურებელ „ზეროსთან“ ისინი უძლეველი იყვნენ. იაპონელებმა 15 გამანადგურებელი ჩამოაგდეს და 7 მძიმედ დაზარაწეს. დანაკარგმა მხოლოდ ორი „ზერო“ შეადგინა.

რამდენიმე წუთში მიღუპეზე პირველი ბომბები ჩამოარდა. განადგურდა საკომანდო პუნქტი, საწყვიის საწყობი, პიდროთვითმფრინავების ანგარი, ხანძარი გაუჩნდა კოსპიტელსა და ვაზარმებს. შეტევა შედეგაწი იყო, – ამერიკელებმა მხოლოდ 4 „კეიტი“ და 1 „ველი“ ჩამოაგდეს.

ავიამზიდებისა და საგემბანო თვითმფრინავების რაოდენობა მიღუპისთან ბრძოლაში

იაპონია			
ავიამზიდები	გამანადგურებლები	მოპიკირე ბომბდამშენები	ტორპედმზიდები
აკაგუი	18 A6M Zero	18 D3A VEL	18 B5N Kate
კაგა	18 A6M Zero	18 D3A VEL	18 B5N Kate
სირუი	18 A6M Zero	18 D3A VEL	18 B5N Kate
პირიუ	18 A6M Zero	18 D3A VEL	18 B5N Kate
აშშ			
ავიამზიდები	გამანადგურებლები	მოპიკირე ბომბდამშენები	ტორპედმზიდები
ენტერპრაიზი	27 F4F	38 SBD	14 TBD
ჰორნეტი	27 F4F	37 SBD	15 TBD
იორკტაუნი	25 F4F	37 SBD	13 TBD

ომის საწყის ეტაპზე იაპონური „ზერო“ საუკეთესო საგემბანო გამანადგურებლად ითვლებოდა. თუმცა შეუჯავშნავი თვითმფრინავი ძალიან მარტივი ჩამოსაგდება იყო

A5M მალე დაძველდა და იაპონელებმა ის ჩანაცვლეს უახლესი A6M-ით, რომელსაც მაქსიმალურად შესუსტებული პლანერი და უფრო ძლიერი ძრავა ჰქონდა.

ახალი A6M1 (ძრავას სიმძლავრე 875 ცხ.ძ) პირველად 1939 წლის 1-ელ აპრილს აფრინდა. თვითმფრინავი წარმოუდგენლად მანევრული გამოვიდა და კარგი აეროდინამიკის ხარჯზე მაღალ სიჩქარეს აუთარებდა. გამოცდისას თვითმფრინავმა უფრო ძლიერი ძრავა (950 ცხ. ძ.) მიიღო და სერიულ წარმოებაში A6M2 ნიშნულით ჩაუშვეს.

გამანადგურებელს იაპონელებმა „რეიზინი“ („გამანადგურებელი ნული“) შეარქვეს. მოკავშირეები კი „ზეროს“ ეძახდნენ. მისი გამოშვების ტემპი სწრაფად იზრდებოდა და 1941 წლისთვის ფლოტის განკარგულებაში 328 ასეთი თვითმფრინავი იყო.

ბირმის, სინგაპურისა და მალაიზიის თავზე გამოჩენილმა „ზეროებმა“ ამერიკელი და ბრიტანელი პილოტები საგონებელში ჩააგდო. გამოცდილი მფრინავის ხელში (მათ მოშპადავებს იაპონელები დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ) „ზერო“ მრისხანე იარაღი იყო.

ომში ვითარება თანდათან შეიცვალა. შემცირდა გამოცდილი იაპონელი მფრინავების რიცხვი. აშშ-ში ახალი საგემბანო გამანადგურებლების გამოჩენამ კი ვითარება რადიკალურად შეცვალა. A6M2-ის უპირატესობა —

სიმსუბუქე ჯავშნის არარსებობით იყო განპირობებული, ხოლო დაჯავშნულ „პლექტთან“ ზოგჯერ „ზეროს“ 20 მმ-იანი ქვემუც უძლური იყო, მაშინ როდესაც იაპონური გამანადგურებლის ჩამოსაგდება მცირე ჯერიც საკმარისი შეიქმნა.

ომის ბოლოსთვის „ზერო“ მორალურად მოძველდა. თუმცა 1945 წლამდე ძირითად იაპონურ საგემბანო გამანადგურებლად მაინც ითვლებოდა.

ალმასანდრე ავაშიძე

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

მოლიფიკაცია —	A6M2
სიგრძე —	9,06 მ
ფრთის ვაქანი —	12 მ
ცარიელი თვითმფრინავის წონა —	1680 კგ
მაქს. ასაფრენი —	2410 კგ
ძრავა —	1x950ცხ.ძ
მაქს. სიჩქარე —	533 კმ/სთ-ში
პრაქტიკული ჭერი —	10000 მ
ეკიპაჟი —	1 კაცი
შეიარაღება —	ორი 7,7 მმ-იანი ტყვიამფრეველი, ორი 20 მმ-იანი ქვემუც

მიღუეისთან ოკრაციაში ამერიკელების გამარჯვებამ გადამწყვეტი როლი მოიპოვე საგემბანო ბომბდამშენებმა ითამაშეს

ეპრინავი „კროკოდილი“ ცხინვალთან

ავღანეთში სომხად ქართული მიწიდან ყველაზე პირველად ცხინვალის საჰაეროფორსი პოლკი გაიგზავნა

1980 წლის 7 იანვარს ღამით მთელი ცხინვალის განგაშის ხმა გაიგონებოდა, ქალაქის სამხრეთით, სოფელ ზემო ნიქოზის გვერდით განთავსებულ აეროდრომზე საბრძოლო განგაში გამოცხადდა და ცხინვალში მცხოვრები მფრინავები და ტექნიკური პერსონალი სასწრაფოდ აეროდრომზე გაემართა.

„არსენალის“ ავეჯისტოს ნომერში გამოქვეყნებულ სტატიაში „ქუთაისში ამერიკელების მიზანმიმართული სადესანტო-მოიერიშე ბრძოლა“ ვწერთ, რომ ქუთაისის ბრძოლა მაშინდელ წულუკიძეში (დღევანდელი ხონი) განთავსებულ 1171-ე საჰაერო საჰაეროფორსო რეგულაციის უნდა გადაეყვანა.

70-იანი წლების შუახანებში ეს რეგულაციის უნდა გადაეყვანა. 325-ე პოლკი, რომლის შეიარაღებაში მძიმე სატრანსპორტო შვეულმფრენები Ми-6-ები და საშუალო კლასის Ми-8-ები იყო, წულუკიძეში დარჩა, ხოლო 292-ე ცალკეული საჰაეროფორსო პოლკი ცხინვალთან 1977 წელს გადარბდა.

ცხინვალის პოლკში იმ დროისთვის უახლესი საბრძოლო შვეულმფრენები Ми-24A და Ми-24B-ები იყო შეიარაღებაში და როგორც ჩანს, ეს განხილვის მიზნები, რომ აღვანეთში იმის

დაწვევებიდან (1979 წლის დეკემბრის ბოლო) ათიღვე დღეში სწორედ ამ პოლკის კეპაეები გამოიძახეს განგაშში.

1980 წლის 7 იანვარს განგაშმა მოცხადებული პოლკის Ми-24B ტიპის შვეულმფრენებით შეიარაღებული პირველი ესკადრია (12 შვეულმფრენი) და შედარებით მოქველებული Ми-24A-ებით აღჭურვილი მეორე ესკადრია (12 შვეულმფრენი) სასწრაფოდ ცხინვალთან განგაშის აეროდრომზე გადმოფრინდა. პოლკის ტექნიკური შემადგენლობა განგაშში კი პოლკის მესამე ესკადრიის Ми-8

ტიპის შვეულმფრენებით გადმოისროლეს. მათ განგაშის აეროდრომზე Ми-24-ებს, რომლებსაც უკვე შერქმული ჰქონდათ არაოფიციალური სახელი, — მფრინავი „კროკოდილები“, დაუფრენებლად დახსნეს ხრახნები და ფრთები. 8 იანვრის დილით ორ-ორი „კროკოდილი“ უზარმაზარ სატრანსპორტო თვითმფრინავებში AN-22 „ანტი“-ებში ჩატვირთეს, რომლებმაც რამდენიმე რეისით ცხინვალის ყველა „კროკოდილი“ შუა ზაზაში, კოკათის სამხედრო აეროდრომზე გადაიყვანა.

კოკათში შვეულმფრენები ააწვეეს

**Ми-24A პოსტამენტზე
ცხინვალში; ის, რაც
დარჩა 292-ე ცალკეული
საჰაეროფორსო პოლკისგან**

1990 წელს ცხინვალის
აეროდრომზე 48 ცალი
Ми-24 და 20 ცალი Ми-8 იდგა

და უკვე 10 იანვარს ცხინვალის „ეროიდლები“ პირველად გამოჩნდნენ ავღანეთის ცაში.

13 იანვარს შესრულებული პირველი საბრძოლო გაფრენების შემდეგ, ცხინვალის პოლკის შვეულმფრენები კოკაიტიდან ავღანური ჟუნდუნის აეროდრომზე გადაბარდნენ. მათ მოსამსახურებლად ცხინვლიდან ავღანეთში ასევე გადასროლილ იქნა სააეროდრომო-ტექნიკური მომსახურებისა და დაცვის ცალკეული ბატალიონი, კავშირ-

გაბმულობის ცალკეული ასეული და ტექნიკური ექსპლუატაციის ნაწილი.

ცხინვალის პოლკის პირველი ესკადრილია ფუნდუნში დიდხანს არ შეყოვნებულა, უკვე თებერვალში მისი Ми-24В-ები ჯალალაბადში მუდმივი დისლოკაციის ადგილზე გადაისროლეს.

სამაგიეროდ, ფუნდუნში ცხინვლიდან პოლკის მე-3 ესკადრილიის სატრანსპორტო Ми-8-ები ჩაიყვანეს. მოგვიანებით მე-2 და მე-3 ესკადრი-

ლიაც ჯალალაბადში გაამწესეს. ცხინვალის 292-ე ცალკეული სამშველმფრენო პოლკი ავღანეთში, 19 თვე, 1981 წლის 14 თვისამდე იბრძოდა. იმავე წლის 23 აგვისტოს ცხინვალის პოლკის მფრინავებმა შვეულმფრენები შეცვლაზე მისულებს გადასცეს, თვითონ კი საქართველოში დაბრუნდნენ.

პირველ ესკადრილიას ავღანეთში 12 მფრინავი და ბორტტექნიკოსი დაეღუპა. მათ შორის ერთი ქართველი, გოლიშვილი რადიოელექტრონული აპარატურის ავიატექნიკოსი იყო.

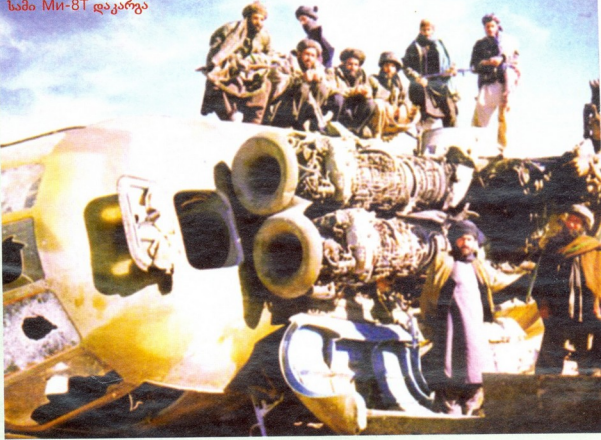
მესამე ესკადრილიამ ავღანეთში 12-დან 3 ცალი სატრანსპორტო Ми-8Т დაკარგა, თუმცა არაერთი დაღუპვია.

სამაგიეროდ, პირველი Ми-24 ცხინვალის 292-ე ცალკეულ სამშველმფრენო პოლკის ავღანეთში გამოჩენიდან რამდენიმე დღეში ჩამოუვდეს. 1980 წლის 13 თებერვალს ქ. ღაზნიისთან დუშმანებმა მსხველკალიბრიანი ДШК-ის ჩამოაგდეს ცხინვალის „ეროკოილი“, რასაც ეკიპაჟის სამი წევრის დაღუპვა მოჰყვა. თითქმის ანალოგიურ სიტუაციაში მყოფი Ми-24В 292-ე პოლკის იმავე წლის 25 აგვისტოს ჩამოუვდეს. ეკიპაჟის სამეფო წევრი დაიღუპა. მანამდე, 5 თვისის, ჯალალაბადიდან აფრენილი ცხინვალის შვეულმფრენების ეკიპაჟები ცდალობდნენ ქაბულის ახლოს დუშმანების იარაღის საწყობის განადგურებას, რომლის დროსაც

ასე გამოიყურება დღეს კოსმოსიდან
სამშველმფრენო აეროდრომი ზემო
ნიქოზთან, რომელიც 2008 წლის
აგვისტოში ბრძოლის ველად იქცა

**ცხინვალის პოლკმა აღიწერა
სამი Ми-8T დაკარგა**

მხარს სეპარატისტებს უჭერდა. სამვეულმფრენო პოლკის შევეულმფრენებმა არაერთხელ დაბომბეს ქართული პოზიციები, რასაც მსხვერპლიც მოჰყვა.

1992 წლის ივნისში სოჭში დაგომისის ზღმუკრულების თანახმად ცეცხლის შეწყვეტიდან 20 დღეში ორივე პოლკს ცხინვალში უნდა დაეტოვებინა.

ასეც მოხდა, თუმცა საინჟინრო პოლკმა სეპარატისტებს სამი ათასზე მეტი ნაღმი გადასცა, მართალია, სამვეულმფრენო პოლკს ცხინვალის რეგიონისთვის შევეულმფრენები არ დაუტოვებია (თუ არ ჩავთვლით შუვ ცხინვალში პოსტამენტზე მდგარ Ми-24A-ს, რო-

მელიც ზოგიერთ ქართველ „მხედართმთავარს“ კონსილიდან გადღებულ სურათებზე საბრძოლო მზადყოფნაში მოეჩვენა), თუმცა მხარდაჭერა გაუწია.

ამ სტატიის ავტორმა 1992 წლის ივლისიდან რამდენიმე თვე გაატარა ზემო ნიქოზში, აეროდრომზე განთავსებულ ქართულ სამშვიდობო ბატალიონში, და საშუალება ჰქონდა გასცნობოდა 292-ე სამვეულმფრენო პოლკის საქმიანობას მათი გახვლის პერიოდში. ერთხელ, როდესაც ცხინვალის გავლით ზემო ნიქოზში ბატალიონის ტერიტორიაზე ორი T-72 ტიპის ტანკი შემოიყვანეს ქართული დროშებით, აეროდრომიდან აფრენილი ორი Ми-24 ნუნეს თაყუ „აჩაოქიდა“ და შზად იყო, ტანკები რაკეტებით აუფეთქებინა. უკან არც ტანკების კეპაუგებს დაუხვია, რომლებმაც ლულები შევეულმფრენებისკენ მიმართეს. შემდეგ სიტუაცია დაწინარდა, ტანკები ჩვენს ბატალიონს დარჩა და მათ ქართული სოფლებსკენ მიმავალ გზებზე არაერთი ნაღმი ტრალეებით აფეთქეს.

292-ე ცალკეულმა სამვეულმფრენო პოლკმა ცხინვალე 1992 წლის ზაფხულში დატოვა და რუსეთში გადაფრინდა. თუმცა ამ პოლკის არჩაკლებ 6 ცალი Ми-24, რომლებიც თელავის აეროდრომზე გადაიყვანეს, სეგარადღოდ, ქართულ მხარეს დარჩა, რომლებიც აფხაზეთის ომში გამოიყენეს.

ორსაპლი ალგავაშვილი

ერთი Ми-24B ჩამოაგდეს (ეკიპაჟი დაიღუპა), ხოლო ორი კი დაზიანეს. 14 ივლისის 292-ე პოლკის მეორე ესკადრილის Ми-24A-მ ავირა განიცადა, ხოლო ეკიპაჟის ყველა წევრი გადარჩა. 18 ოქტომბერს პოლკმა მეთერთ „კროკოდილი“ დაკარგა, — დუშმანებმა ავტომატების ცეცხლით დაზიანეს Ми-24-ის მარჯვენა ძრავა, რის შემდეგ ის მოას დაეჯახა და ეკიპაჟი დაიღუპა. 1981 წლის 17 აპრილს პოლკმა აუღაიეთში კიდევ ერთი Ми-24B დაკარგა.

მისუცდავად ამისა, ცხინვალის პოლკის მფრინავები მინც შედრებით მაღალი პროფესიონალიზმით გამოირჩეოდნენ, რადგან მანამდე შიდა ქართლის ჩრდილოეთით მთავორიან რელიეფზე ემზადებოდნენ და მეტ-ნაკლებად ერკვეოდნენ მთებში ფრენის საყვიფაკში, რაც მათ აუღანეთშიც გამოადგათ.

საკართველოში, ცხინვალის აეროდრომზე დაბრუნებული 292-ე ცალკეული სამვეულმფრენო პოლკის პირადმა შემადგენლობამ ახალი Ми-24-ები მიიღო, მათ შორის უფრო თანამედროვე მოდელები: თიხლულიანი ტყვიამფრეკვეთი აღჭურვილი Ми-24B-ები და ქვეშებიანი Ми-24П-ები.

1988 წლისთვის ცხინვალის პოლკი მე-7 გვირდული ანბისის შემადგენლობას გადაეცა და 1990 წლის ნოემბრისთვის მის შეიარაღებამა 48 ცალი სხვადასხვა მოდიფიკაციის Ми-24 და 20 ერთეული Ми-8 შედიოდა.

ცხინვალის რეგიონში 1991 წელს დაწყებული შეიარაღებული დაპირისპირების დროს იქ დისლოცირებული 292-ე ცალკეული სამვეულმფრენო პოლკი, ისევე როგორც 37-ე საინჟინრო მენადმეთა პოლკი, არაოფიციალურად

talizi
თვის გაღანარაჟის მანბრი

ბაჟანანის 27, ბაღ: 2141515
www.talizi.ge

„სუპერსოკა“ კარგის შესამტკიცებლად

გლუკულიანა საფანჯის თოფა SUPER SHORTY-მ პოლიციელების, სახმელროებისა თუ ღიანსაღიანის გული მოინადირა

გრძელვადიანი სანადირო თოფის დამოკლება ლულისა და კონდახის გააჭრით მიუღ მსოფლიოში გერმანულად სენია.

ზოგი ამას შუი ზრახვებისთვის აკეთებს, — ლულა და კონდახადჭრილი დამოკლებული თოფის დამალვა ქურთუკის ქვეშ უფრო მოსახერხებელია, რაც ძალიან აწიობთ ბანკისა თუ მაღაზიის პოტენციურ მმარცხელებს.

თუმცა კომპაქტურ, მაგრამ ამასთან, მძლავრ იარაღზე არც პოლიციელები და სამხედროები ამბობენ უარს, მით უმეტეს, თუ სპეციალური და საბრძოლო ამოცანის შესრულება ახლო დისტანციაზე, შენობებში უწყვეტ.

სამართალდამცვეებს თავად რომ არ

წყებათ გრძელვადიანი საფანჯის თოფებისთვის ლულებისა და კონდახების მოჭრა, ამერიკელმა მარკ სერბუმ მათ ქარხნის პირობებში დამოკლებული თოფების მიწოდება შესთავაზა.

თავდაპირველად, სერბუმ აკურატულად დაამოკლა ცნობილი საფანჯის თოფი Mossberg 500, შემდეგ, არც არანაკლებ ცნობილი Remington 870 „დაინდო“. „მასბერგებისა“ და „რემინგტონების“ „დაკოდევის“ შედეგად მიღებულ საკმარის სიმპათიურ „ობრეზს“ მან Serbu SUPER-SHORTY უწოდა და არც შემცდარა, რადგან უამრავი მყიდველი გამოუნდა პოლიციელებსა და სამხედროებს შორის, როგორც უშუალოდ აშშ-ში, ისე ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნების უსაფრთხოების სამსახურებში.

სამხედროებს ის მოწონათ, რომ „სუპერსოკაში“ გასროლილი 12 კალიბრის ვაზნის საფანჯი ახლო მანძილზე, 7-10 მ-ში უპრობლემოდ „აჩერებდა“ მოწინააღმდეგეს, მაშინ, როდესაც M4-ის ავტომატური კარაბინით გასროლილი 5,56 მმ კალიბრის ტყვიის მოხვედრას მოწინააღმდეგის ასეთი მყისიერი „დამუხრუჭება“ არ შეუძლია.

პოლიციელებმა სხვა გამოყენებაც მოუხაზეს „სუპერსოკას“. მის ლულაზე აყენებენ სპეციალურ მოწყობილობას, რომლის საშუალებითაც იარაღი შეიძლება მთავრით კარის საყუდს და თქვენთვის უსაფრთხოად გაისროლოთ ამ დროს იყენებენ სპეციალურ ვაზნებს, რომელშიც მოთავსებული

საფანტი ფხენილისებრი მეტალისგანა დაშაბებული და დაბრკოლებაზე მოხვედრისას ადვილად იშლება. ის არ წარმოქმნის მაღალი ენერჯის მქონე საშუა რკინის ნატეებს, სამაგიეროდ, ასეთი ტყვიის ენერჯია სრულიად საკმარისია კარის რკინის საკეტის დასამტკრედ.

პოლიციელებსა და სამხედროებს არც რიგითი მოქალაქეები ჩამორჩნენ და მათ „სუპერწრიას“ შექმნა სახლის დასაცუად დაიწვეს. თუმცა აშშ-ის მოქალაქეებს ერთი პრობლემა გაუჩნდათ რადგან ნახევარ მეტრზე ნაკლები სიგრძის, დამოკლებულულიანი და თანაც უკონდახო საფანტის თიფების შექმნა მათ იარაღის მაღაზიებში მხოლოდ სპეციალური ნებათივის შემდეგ შეუძლიათ. კომპაქტურობისა და ლამაზი დიზაინის გამო, Serbu SUPER-SHORTY კიდევ დიღანს ისარგებლებს პოპულარობით.

ირაკლი ალადაშვილი

„სუპერწრიას“ დამატებითი აქსესუარები

ჩემი დონი: გლეგულიანი საფანტის თიფი Serbu SUPER-SHORTY-ს სიგრძე 165 მმ-იანი ლულით 419 მმ-ს აღწევს, თუმცა შესაძლებელია 229 და 305 მმ სიგრძის ლულების დაყენებაც. შესაბამისად, იზრდება ლულისქვეშა ცილინდრის ფორმის საფანტი მჭიდის ტევადობა. მასში შეიძლება 2, 3 ან 4 ცალი 12 კალიბრის თიფის ვაზნის ჩადება. თიფის მასა, ლულების ვარიანტებიდან გამომდინარე, 2,04-დან 2,72 კგ-მდე მერყეობს. ცილინდრული ფორმის საფანტი მჭიდის ბოლოში დამონტაჟებულია დასაკეტი ხელის მოსაკიდი, რომელიც გადამტენის ფუნქციასაც ასრულებს.

Serbu SUPER-SHORTY რუსულ AKC-74Y-ზეა შედარებით

1-50

Serbu SUPER-SHORTY

საქართველო